

Is het geld dat telt?

scriptie

een vergelijkende studie naar waterpolo in Griekenland en Nederland

03-05-2007

Wendy Bekkenk

289123WB

Begeleiding: Dr. G. van Kooten

Tweede beoordelaar: Drs. B. Jetten

Arbeid Organisatie en Management

Sociale Wetenschappen

Erasmus Universiteit Rotterdam

Woord Vooraf

Deze masterscriptie is de eindopdracht voor mijn opleiding Sociologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, afstudeerrichting Arbeid, Organisatie en Management. Ik heb mij verdiept in het vraagstuk: waarom er in Griekenland professioneel waterpolo gespeeld wordt en in Nederland niet.

Het is een leerzame zoektocht geweest naar een antwoord op een vraag, waar aanvankelijk een simpele verklaring heel logisch leek. Maar, zoals ik in mijn opleiding sociologie al in een van de eerste colleges heb geleerd: *“alles is niet zoals het lijkt”*. De leerstof die mij tijdens de studie is aangereikt kwam nu goed van pas. Het was een grote uitdaging om relevante gegevens te vinden, te onderzoeken en vervolgens te verwerken tot een helder antwoord. De heer Van Kooten, mijn scriptiebegeleider van het Erasmus, ben ik zeer erkentelijk voor zijn professionele ondersteuning en begeleiding. Hij dirigeerde mij in de juiste richting voor het schrijven van deze scriptie.

Blij was ik ook met de assistentie van de heer George Mavrotas, professor aan de Technische Universiteit van Athene. Hij heeft mij geholpen om over die gegevens te beschikken die ik vanwege de taalbarrière moeilijk kon achterhalen.

Mijn familie en vriend wil ik bedanken voor de mentale ondersteuning en mevrouw Silvis voor haar taalkundige adviezen.

Tenslotte wil ik alle waterpolocoaches en alle waterpoloverenigingen bedanken voor hun medewerking in welke vorm dan ook. En uiteraard ook de individuele spelers voor het invullen en terugsturen van de enquêtes.

Ik hoop dat u deze studie naar het verschil in waterpolo in Griekenland en Nederland met veel plezier en interesse leest en na afloop onder meer een genuanceerd antwoord hebt gekregen op de vraag: *“Is het geld dat telt?”*

Wendy Bekkenk
mei 2007

Inhoud

Woord Vooraf	2
Inhoud Hoofdstuk 1	3
Hoofdstuk 1	5
Inleiding en opzet	5
1. Inleiding	5
1.2 Maatschappelijke relevantie	6
1.3 Theoretische relevantie (wetenschappelijke relevantie)	7
1.4 Probleemstelling	7
1.5 Methodologie	7
Hoofdstuk 2	9
Verklaring en omschrijving begrippen	9
2.1 Inleiding begrip waterpolo	9
2.1 De begrippen professioneel, amateur en beroep	10
2.3 Kenmerken van het professionele waterpolo	12
2.4.1 Nationale cultuur	14
2.4.2 Bewegingscultuur	17
2.5 Politiek, inrichting van de staat/economie	19
2.5.1 Staatsvorming	19
2.5.2 Economie	19
2.6 Sportmarkt	20
2.6.1 Vrijwilligerssector (1)	21
2.6.2 Merchandising (4)	22
2.6.3 Productiefactor: waterpolospeler	25
2.7 Deelvragen bij de vraagstelling van dit onderzoek	26
2.8 Conceptueel model	26
Hoofdstuk 3	28
Empirische bevindingen	28
3.1 Professional versus amateur	28
3.2 Geschiedenis van sport en waterpolo in Griekenland en Nederland	31
3.3 Cultuur Hofstede	33
3.3.1. Gegevens van Hofstede vergeleken	34
3.4.1 Staatsindeling en politiek	37
3.4.2 Economie	40
3.5 Sportmarkt uitgewerkt	42
3.5.1 Productiefactor: waterpolospeler	44
Hoofdstuk 4	48
Analyse	48
4.1 Invloed van de geschiedenis	48
4.2 Invloed nationale cultuur aan de hand van Hofstede	49
4.2.1 Eindanalyse, invloed van de nationale cultuur	51
4.3 Invloed van staat en politiek	51
4.3.1 Overheidsbemoeyenis met sport en waterpolo	51
4.4.2 Invloed van de economie op het waterpolo	53
4.4.3 Eindanalyse, staatsinterventie en de economie	53
4.5 Invloed van de Markt	54
4.5.1 Eindanalyse Sportmarkt	55
4.6 Invloed van de Spelers	55
4.6.1 Analyse van het profiel van de Griekse en Nederlandse waterpolospeler	57
Hoofdstuk 5	59

Conclusie en discussie.....	59
5.1 Conclusie.....	59
5.2 Discussie.....	59
Samenvatting.....	62
Literatuurlijst:.....	63
Bijlagen	66
1: Hofstede VSM methode.....	66
2: Vragen aan Waterpolospelers	70

Hoofdstuk 1

Inleiding en opzet

1. Inleiding

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft sport en bewegingsbevordering hoog op de politieke agenda staan. Als vervolg op de kabinetsnota *Tijd voor Sport* van september 2005 is onlangs het programma *Samen voor Sport – Bewegen, Meedoen, Presteren* verschenen. Dit sportprogramma is een uitwerking van de sportnota en heeft dan ook hetzelfde doel: het verwezenlijken van een sportieve samenleving. Eind 2010 moet duidelijk zijn of die doelstellingen gehaald zijn. Ook wil het kabinet met de zogenaamde preventienota bereiken dat mensen langer in goede gezondheid leven en dat hierdoor de vraag naar gezondheidszorg afneemt. Met een groot aantal partners zijn afspraken gemaakt om het sportprogramma uit te voeren.

Of een kind aan sport doet wordt nog teveel overgelaten aan de ouders. In het programma zijn ook initiatieven opgenomen om de rol van het gezin te optimaliseren. Sportverenigingen worden gestimuleerd, om samen met buurten en scholen, hierin actief te participeren. Binnen 'het project overgewicht' werkt het ministerie ondermeer samen met de consumentenbond, werkgevers en sportkoepel NOC*NSF. Stimulansen om meer te bewegen en gezonder te leven.

Kinderen hebben lang niet overal de gelegenheid om in de buurt te bewegen en te sporten. *'In het groen, moet je ook wat doen'*, pleit Erica Terpstra als voorzitter van NOC*NSF voor meer kansen voor sport en bewegen in wijken. Niet alleen in grootschalige nieuwbouwprojecten maar ook in landelijke gebieden. Groen en sport moeten elkaar versterken. Sportveldjes, zoals de Cruyff Courts en de Krajicek Playgrounds, lokale initiatieven van buurt en sportverenigingen zijn als basissportvoorziening van groot belang. Het komt de leefbaarheid in de buurt ten goede en tegelijkertijd wordt overgewicht bij de jeugd bij de bron aangepakt.

Er komen ook steeds meer ouderen die zolang mogelijk gezond willen blijven. Bewegen wordt ook voor deze bevolkingsgroep van steeds groter belang. Door de vergrijzing van onze samenleving dreigt er een tekort op de arbeidsmarkt. De economie heeft baat bij gezonde werknemers en werkgevers stimuleren dan ook vaak een meer gezonde manier van leven.

Niet alleen voor de gezondheidszorg en de overheid speelt sport een belangrijke rol maar het is ook een belangrijk middel voor integratie en socialisatie: een hot item in onze multiculturele samenleving.

Sport wordt ook genoemd bij het overdragen van normen en waarden: het kunnen omgaan met verlies en winst, het kunnen functioneren in teamverband, het kunnen incasseren. Sport verbroedert en sport stimuleert sportief gedrag.

Het belang van sport is ook terug te vinden in de ontwikkeling van de opleidingen die te maken hebben met sport. De Regionale Opleidingen Centra's (ROC's) bieden de opleiding sport en bewegen aan. Hoger onderwijs is tegenwoordig uitgebreid met onder andere de studies: sport en management, sporteconomie, sportfaciliteiten.

'Er komen steeds meer professionals op de markt. Sport is zo in de samenleving ingebed dat er sprake is van een bewegingscultuur. Sport is niet alleen terug te vinden als wedstrijdsport, maar ook als vermaak, als gezondheidsmiddel, als schoonheidsideaal enz.' (B. Crum 2001).

Door de globalisering verandert de interesse in de heersende sporten van een land. Vroeger werd er gesproken over ‘traditionele’ sporten. Nu komen er steeds meer ‘nieuwe’ sporten op de markt.

Iedereen is er anno 2007 wel van overtuigd dat sport en bewegen belangrijk is in onze samenleving. Hoe professioneel voetbal en tennis bijvoorbeeld begeleid worden is wel duidelijk. Maar hoe zit het met een wat minder bekende sport als waterpolo? Deze tak van sport is in Nederland niet professioneel uit te oefenen. Toch kan een meer professionele benadering van waterpolo van belang zijn voor de zwemsport in het algemeen. Het kan dienen als motivatie tot bewegen. Het is een teamsport waar collectiviteit van belang is, wat een bijdrage kan leveren aan het socialisatieproces.

In Griekenland is waterpolo geprofessionaliseerd. Het Griekse waterpolo is qua competitieverband te vergelijken met de Nederlandse competitie (twaalf herenteams). In Athene 2004 werd Griekenland vierde, terwijl Nederland zich niet kwalificeerde voor de laatste Olympische Spelen. In mijn onderzoek doe ik een vergelijkende studie naar waterpolo in deze twee landen. Hierbij richt ik mij uitsluitend op het herenwaterpolo.

Als Nederlandse, geïnteresseerd in sport en met een HALO-diploma op zak, heb ik als partner van een Nederlandse internationale waterpoloër kennis gemaakt met verschillende culturen. Ik heb letterlijk ondervonden wat het betekent ‘om te overleven’. Van binnenuit heb ik verschil in sportculturen ervaren. Mijn vriend speelt al drie jaar in de Griekse hoofdklasse competitie. Daarvoor vier jaar als professional bij Olympic Nice in Frankrijk. Bovendien maakt hij al jaren deel uit van de nationale A-selectie. Zelf heb ik waterpolo gespeeld in Nederland en in Frankrijk. Het laatste jaar woon ik op het Griekse eiland Chios. Al deze ervaringen riepen in het kader van mijn studie zoveel vragen op, dat ik het interessant genoeg vond deze bevindingen wetenschappelijk te onderzoeken. Het heeft mij geprikkeld en gestimuleerd bij de keuze van mijn onderwerp en de formulering van de vraagstelling. Met andere woorden: hoe deze verschillen te verklaren zijn. Het leverde een interessante zoektocht op: vaak was het niet zoals het leek.

Is het geld dat telt? In Griekenland gaat aanzienlijk meer geld om in de sport waterpolo. Is betaald worden voor je sport de enige oorzaak van beter presteren, van hoger op de internationale ranking staan? Speelt men in Nederland waterpolo “just for fun?”. Hopelijk is het me gelukt hier een voldoende en gefundeerd antwoord op te vinden.

1.2 Maatschappelijke relevantie

Op dit moment is het zo dat een waterpoloër in Nederland zijn sport alleen als hobby kan beoefenen. Het beleid is absoluut niet gericht op beroepswaterpolo. Een waterpoloër in Nederland zal dus naast zijn sport altijd moeten werken. Dit betekent dat hij weinig tijd heeft om zijn trainings/arbeidsuren te maken. Dit in tegenstelling tot landen waar waterpolo wel als beroep beoefend kan worden. Dat is er debet aan, dat Nederland internationaal gezien achterblijft. De spelers ontbreekt het aan tijd, geld en begeleiding om hun product ‘waterpolo’ te verbeteren, te ontwikkelen en te verkopen. Toch zou dit, gezien de economische omstandigheden en opleidingen die Nederland kent, anders kunnen zijn.

Het aanwezig zijn van professionele spelers, die op topniveau presteren, is bij uitstek geschikt voor het bedrijfsleven om naamsbekendheid te verkrijgen. Het kan tot regionale-, nationale- en zelfs internationale faam leiden. Dit is interessant voor sponsors. Het stimuleert het toerisme en het kan leiden tot binding van een individu aan een bepaalde plaats.

Het is bewezen dat, wanneer een sporter het internationaal gezien goed doet, er meer mensen interesse tonen in die tak van sport. “Monkey see monkey do” zou je dus kunnen zeggen.

1.3 Theoretische relevantie (wetenschappelijke relevantie)

Door de vergelijking te maken tussen het Nederlandse- en het Griekse waterpolo wordt er inzicht verkregen in het beleid, de organisatie en het profiel van een speler. De sociologische en organisatorische inzichten worden met elkaar in verband gebracht. Nederland behoudt hierdoor zijn toptalenten, het werkklimaat wordt aantrekkelijker en er is tijd voor professionalisering van de sport.

1.4 Probleemstelling

In dit onderzoek staan Griekenland en Nederland centraal. Doel is het vergelijken van de professionalisering van waterpolo in beide landen. Gesteld wordt dat in Griekenland professioneel waterpolo wordt beoefend en in Nederland niet.

Mijn vraagstelling is:

Waarom wordt er in Griekenland professioneel waterpolo beoefend en in Nederland niet?

Allereerst zal gezocht worden naar een beschrijving van het begrip *waterpolo* en *professional*. Om dit te kunnen beantwoorden zal in de eerste plaats een verkennend theoretisch onderzoek verricht worden. Het is echter niet duidelijk in welke hoek gezocht moet worden. Allereerst zullen begrippen nader beschreven en verklaard moeten worden. Als dit gedaan is zal worden vastgesteld welke variabelen hierbij horen. Aan de hand hiervan kunnen deelvragen opgesteld worden. Deze zijn te vinden in hoofdstuk twee. Hoe dit onderzoek plaatsvindt, is hieronder te lezen.

1.5 Methodologie

Via het ideografisch verklaringsmodel, waarin zoveel mogelijk gebruikt wordt gemaakt van alle relevant geachte oorzakelijke factoren, wordt getracht het begrip professionalisering van het waterpolo inzichtelijk te maken. Hierbij wordt uitgegaan van meerdere data zoals bestaande theorieën, bestaande verkregen gegevens uit eerdere onderzoeken, interviews en enquêtes. (J.F.A.Braster, 2000)

In het onderzoek worden vijf fases doorlopen.

Fase 1 bestaat uit literatuuronderzoek. De afhankelijke variabele – professionalisering van het waterpolo- wordt nader beschreven door gebruik te maken van bestaande literatuur en gegevens. Daarna wordt gezocht welke variabelen een onafhankelijke rol spelen in het professionaliseren.

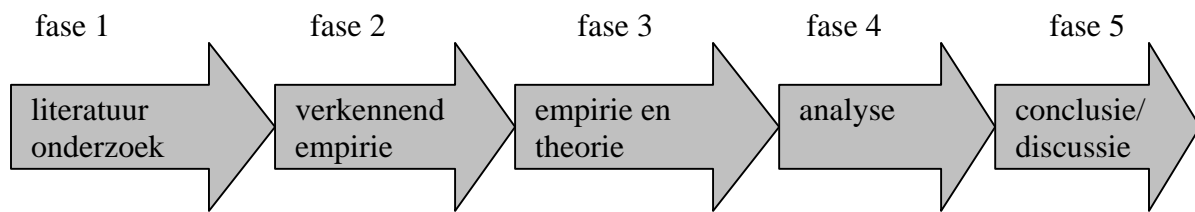
In fase 2 wordt empirie als kennisbron gehanteerd. Dit is een verkennend onderzoek.

In fase 3 vindt een wisselwerking plaats tussen theorie en empirie waarin gezocht wordt naar een verdieping van de theorie, hier worden de variabelen in een theoretisch kader geplaatst.

Onderzoeksfase 4 is de eindanalyse van alle verzamelde- en uitgewerkte gegevens, hier worden theorie en praktijk aan elkaar gekoppeld.

Met behulp van de eindanalyse worden in fase 5 conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan.

In schema:

figuur 1: onderzoeksfases

Hoofdstuk 2

Verklaring en omschrijving begrippen

Om een antwoord te vinden op de vraagstelling van dit onderzoek worden in dit hoofdstuk begrippen omschreven. Aan de hand van deze omschrijvingen worden de hierbij behorende variabelen bepaald. Afsluitend worden de hieruit voortkomende deelvragen gegeven en het conceptueel model opgesteld.

2.1 Inleiding begrip waterpolo

“Waterpolo wordt over de gehele wereld gespeeld en is uitgegroeid tot een van de meest bekeken sport tijdens de Olympische Spelen”. (Robert Crego, 2003: 125)

Uit het bovenstaande valt te concluderen dat waterpolo onder de noemer sport valt. Dit is een belangrijk gegeven, dat verder zal worden beschreven en verklaard. In het verdere onderzoek zullen deze termen – sport en waterpolo- aan elkaar gelinkt worden.

Sport is een fenomeen dat zo oud is als de mensheid zelf, of zoals sommigen beweren nog ouder. De veranderingen die zich in de geschiedenis afgespeeld hebben, zijn ook terug te vinden op het gebied van sport. De inhoud van sport wordt beïnvloed van buitenaf en het begrip sport kan weer druk uitoefenen op zijn omgeving. Sport kan een rol spelen als voorbeeld van vrede, van culturele expressie en het kan een belangrijk instrument zijn voor sociale hervorming of -verandering. Gedurende de jaren zie je ook dat ‘traditionele’ sporten, die kenmerkend zijn voor een bepaald land/gebied, zich mondiaal verspreiden of dat deze aangepast worden aan tijd en omgeving. Ook zie je dat nieuwe sporten ontwikkeld worden. Sport is geen begrip wat in een categorie valt samen te vatten.

Sport wordt in vier categorieën ingedeeld:

- 1 topsport/beroepssport
- 2 algemene wedstrijdsport/competitie
- 3 recreatiesport/bewegingsrecreatie
- 4 revalidatiesport

Dit onderzoek richt zich op de eerste categorie: topsport/beroepssport. Het begrip topsport wordt in een onderzoek van *Van Bottenburg* als volgt gedefinieerd:

“Een sportman of –vrouw die in interlandwedstrijden een land mag vertegenwoordigen in een gekwalificeerde tak van sport en individueel of met zijn of haar team presteert op het niveau van finales of eindrondes van Europese kampioenschappen of spelen en vergelijkbare toernooien, dan wel zijn of haar leeftijd, talent en inzet in aanmerking nemend, in staat is dat niveau binnen afzienbare tijd te halen”. (M. van Bottenburg 2000:24)

Deze definitie beschrijft een sporter die uitkomt voor zijn land. In het onderzoek gaat het om sporters die in de nationale competitie spelen. Het woord topsport komt in het Grieks niet voor. Hierdoor is deze definitie niet bruikbaar en wordt er verder gekeken naar de definitie van beroepssport.

De socioloog *Rigauer* (U.Claeys, F.vanMechelen, M.Pattyn, M.Marivoet 1975) richt zich op de beroepssport. Hij stelt dat beroepssport te vergelijken is met werk en geeft de volgende overeenkomsten:

- het prestatiestreven
- het evalueren van mensen op basis van hun prestatie
- de beperking van de prestatiestrijd door allerlei reglementen en wetten
- de rationalisering en efficiëntie d.m.v. techniek en wetenschappelijke kennis
- de werkverdeling en specialisatie
- de bureaucrativering
- het verhogen van het product als consumptiegoed

Crum (B.Crum, 2002) onderscheidt sport nog in twee andere categorieën: ‘wedstrijdsport’ en ‘mediasport’.

Wedstrijdsport wordt gekenmerkt door het spelen van wedstrijden, spanning, amateurisme, en het betalen van lidmaatschap.

Mediasport wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van commercie, van media en het tekenen van een contract. Er vinden wedstrijden plaats tussen professionele sporters.

In het kader van dit onderzoek is waterpolo te plaatsen onder de, door *Rigauer* en *Crum*, hierboven beschreven categorieën: beroeps- wedstrijd- en mediasport. Deze beschrijvingen maken een internationale vergelijking mogelijk. Om deze beschrijvingen te verduidelijken worden de begrippen professioneel, amateur en beroep eerst verder uitgewerkt.

2.1 De begrippen professioneel, amateur en beroep

Waar staat het woord professioneel voor? In de meeste woordenboeken wordt het omschreven als beroep, horend bij een beroep met vakkennis. Het komt van de Engelse term ‘profession’.

In vakliteratuur wordt het woord professioneel herhaaldelijk gebruikt. Maar een verduidelijking van het begrip is moeilijk te vinden. Veel artikelen gaan over de aanpak van professionalisering, allen doelend op het vergroten van specifieke kennis van wat men uitvoert. Het begrip kan vanuit sociologisch - en economisch standpunt worden omschreven.

Het zoeken naar het woord ‘professie’ levert wat meer op. In het verleden is er door sociologen een duidelijke beschrijving gemaakt van het woord ‘professie’ en zijn kenmerken beschreven. Een professie- ook wel vrij beroep genoemd- is een gewijd ambt. (W.Arts, R.Batenburg, P.Groenewegen, 2001).

De betrekking is gericht op maatschappelijk belang. (J.G.V.Maas, M.H.Hoogendijk,1999).

Er is systematische kennis vereist en een academische opleiding gepaard gaande met praktijktraining. De uitkomst van het gedane werk is onzeker, dit wil zeggen dat ze een vertrouwensgoed leveren. De kwaliteit van het product kan, voorafgaand aan de consumptie, niet worden bepaald doordat er vooraf geen onderzoek naar het product kan worden gedaan. Na de consumptie is nog niet goed vast te stellen hoe goed het product of de diensverlening was. Dit is de functionalistische theorie.

Iedere professie kent zijn eigen beroepsvereniging. Zo wordt professionele bekwaamheid gewaarborgd. De beroepsvereniging gaat over de toelatingseisen en lidmaatschapsbepalingen. De professionals moeten zich houden aan deze beroepscodes. Zij werken vaak als eigen baas of in samenwerkingsverband op gelijke basis. Dit maakt hun zeer autonoom in de uitvoering van hun werk. (A.B.M.van Poucke, H.E.van Wijk, 1995., Hoyle 1982)

Tegenwoordig worden professies ook uitgevoerd binnen organisaties met een hiërarchische instantie. Door deregulering van de overheid, de opkomst van de kenniseconomie, technologische ontwikkelingen en globalisering vervaagt het onderscheid tussen professe en beroep. Er zijn steeds meer opgeleiden met specifieke vakkennis waardoor werk steeds meer gespecialiseerd wordt. Diensten die professionals leveren zijn aan verandering onderhevig. Als voorbeeld de apotheker: zijn kennis ligt niet zozeer meer op het terrein van het bereiden van medicijnen, maar op het geven van advies en informatie aan artsen en patiënten. (W.Arts, R.Batenburg, P.Groenewegen, 2001)

Maas en Hoogendijk (J.G.V.Maas, M.H.Hoogendijk,1999) omschrijven professionals als kennisintensieve dienstverleners die via persoonlijke vaardigheden –verkregen via kennis en/of ervaring- zijn specialisme toepasbaar maakt. In deze beschrijving worden specifieke kenmerken van een professe, zoals beroepsvereniging en beroepscode, weggelaten. Dit sluit aan bij de theorie die gegeven is door *Van Delden* en *Weggeman* (P.J.Delden. 1991,M.Weggeman, 1992). Zij categoriseren professionals op basis van gestructureerde kennis en de mate waarin de uitkomst van het geleverde product/dienst is te meten. Ook zij laten de eerder gegeven specifieke kenmerken van de professe achterwege.

Een beschrijving over professionalisering vanuit de economische leer. Deze beschrijving komt voort uit de Engelse verklaring van het woord profession. Profession betekent beroep en voor het uitoefenen van een beroep wordt een werknemer betaald of beloond voor zijn geleverde arbeid.

De European Commission omschrijft de professionele- of semiprofessionele sport ook vanuit een economisch oogpunt:

“In the Court’s view, professional or semi-professional sportspersons carry out an economic activity when they perform their sport as employed persons or as providers of remunerated services”. (1 December, 2005)

Professioneel waterpolo kan, aan de hand van de hierboven beschreven theorie, dus vanuit sociologisch- en/of economisch standpunt bekeken worden.

In het boek *The Business of Professional Sports* wordt door *Macaloon* (P.D.Staudohar, J.A.Mangan, 1991) een poging gedaan het begrip amateur en professional te verduidelijken aan de hand van Olympische begrippen en van gegevens uit de sportmarkt in Amerika. In Amerika is de geschiedenis van het beoefenen van professionele sport vooral gebaseerd op economische aspecten: directe betalingen voor het sporten, indirecte inkomsten verkregen door commerciële steunbetuigingen of een honorarium voor opkomst. Kenmerken van de professionele sport zijn de beroepsmatige karakteristieken zoals: fulltime-activiteit, gebruik van begrippen uit de arbeid en een arbeider/werkgeverrelatie. Er zijn legale bindingen: contracten, bonden, collectieve overeenkomsten, het recht om te staken, justitiële wetgeving en arbeidsregels. De spelers hebben een bepaalde levensstijl die factoren als totale toewijding, opoffering en risico kennen.

Met betrekking tot de Olympische Spelen scheidt het begrip professional en amateur ook verwarring. Zo wordt in 1970 het woord amateur uit de papieren gehaald en vervangen door het woord “Olympiceligible” en “Olympism”. Het Olympische handvest van toepassing op atleten werd geleidelijk aan vrijer. Vooral met betrekking tot het uitbreiden van het beheer van arrangementen, van opkomstgelden, van commerciële steunbetuigingfondsen, van directe

gelden van de overheid en van civiele sportbonden. Ook eventueel prijzengeld werd getolereerd. In theorie moesten deze gelden op een rekening worden gezet die door anderen werd beheerd. Van die rekening konden atleten alleen trainingskosten claimen. Als ze met 'pensioen' gingen en dus stopten met wedstrijdspelen konden ze ook een beroep doen op dat geld.

In een onderzoek van *Brundagede epcot/roper poll* (P.D.Staudohar, J.A.Mangan, 1991) werd aan mensen in Amerika gevraagd of professionals mee mochten doen aan de Olympische Spelen. Uit dit onderzoek blijkt dat de mening hierover verschilt. Een meerderheid gaf aan dat sporters vergoeding mochten ontvangen om te voorzien in hun levensonderhoud. 'Zichzelf onderhouden tijdens trainingen' geeft echter nog geen duidelijke omschrijving.

Zoals hierboven wordt vermeld, is wel duidelijk dat professionele sport – dus ook waterpolo – als beroep gezien kan worden. Zoals al eerder geschreven, stelt *Rigauer* (U.Claeys, F.vanMechelen, M.Pattyn, M.Marivoet 1975) dat beroepssport te vergelijken is met werk. Hij stelt dat sport een ideaal oefenterrein is voor aanpassing aan het arbeidsproces. Een andere vergelijking wordt gemaakt door de socioloog *Habermans* (U.Claeys, F.vanMechelen, M.Pattyn, M.Marivoet 1975). Hij zegt dat sport een afspiegeling is van het industriële arbeidssysteem en dat zij meegaat met de wetenschappelijke ontwikkelingen die ook in het arbeidsproces plaatsvinden.

Belangrijk daarbij is te onderkennen dat verschil bestaat tussen arbeid (werk) en beroep. Arbeid is een zeer universeel verschijnsel, zonder eigen sociologische inhoud. Beroep is een puur sociologisch begrip. Bepaalde arbeidstaken worden meer en meer gestandaardiseerd en maatschappelijk herkenbaar. Arbeid wordt geformaliseerd in functies en eisen waaraan gemakkelijk opleidingseisen, beloningsmaatstaven en normen zijn te koppelen. Mede daardoor is het mogelijk tot wet- en regelgeving te komen. Een beroep is een beschrijving van het geheel van arbeidstaken die min of meer gestandaardiseerd zijn. Het is een maatschappelijke constructie waardoor het begrip, waarbinnen arbeid wordt verricht, af te bakenen is. (W. Bekkenk, 2006)

Nog steeds is moeilijk onderscheid te maken tussen een amateur en een professional. De begrippen worden door elkaar gebruikt. Het ligt eraan waarvoor een begrip gebruikt wordt en wat voor sociologische- en economische belangen er aankleven, aldus *MacaLoon* in het boek *The business of professional Sports*. (P.D.Staudohar, J.A. Mangan, 1991).

Toch zal een duidelijk onderscheid nodig zijn voor het vervolg van dit onderzoek. Door economische- en sociologische kenmerken uit de hierboven beschreven gegevens te halen zal dit mogelijk worden. Alvorens deze kenmerken te beschrijven zal eerst een onderscheid gemaakt moeten worden tussen 'professional' en 'amateur'. Voldoet een speler aan bepaalde kenmerken dan zal hij worden beschouwd als een professional, zoniet dan als amateur. Om te bepalen of iemand professioneel aan waterpolo doet, zal hij aan de hieronder beschreven kenmerken moeten voldoen.

2.3 Kenmerken van het professionele waterpolo

Een professionele waterpoloër oefent een beroep uit. Waterpolo is een sport waarvan de regels vast omljnd zijn. Arbeid wordt verricht tijdens trainingsuren en het product wordt geleverd tijdens de wedstrijd. In economische termen wordt het professioneel als er een geldelijke vergoeding tegenover staat. Dit betekent dat het de speler iets oplevert als hij zijn beroep uitoefent. In termen van sociologische professie levert waterpolo een product met een

onzekere uitkomst die zich moeilijk laat meten. Van de professionals wordt vooral vaardigheid geëist, verkregen uit ervaring. Waterpolo wordt beoefend in een organisatieverband dat hiërarchische kenmerken heeft. Hierdoor kan gesteld worden dat het niet valt onder de oorspronkelijke sociologische betekenis van professie, maar onder bedrijfsmatige ambacht. Om duidelijk te maken wanneer het parttime of fulltime beoefend wordt, ga ik uit van de gehanteerde norm van het Dutch Labor Force Survey (DLFS). Deze norm gaat er vanuit dat een parttimewerker minimaal 12 uur en maximaal 34 uur per week werkt. Een fulltimebaan houdt een 36 tot 38-urige werkweek in. Het is een norm die internationaal toepasbaar is.

Andere kenmerken van waterpolo als beroep:

- het wordt gespeeld in competitieverband.

“Een sportcompetitie verschilt van een ander product omdat ze organisaties en clubs tot samenwerking verplicht, want anders is van een verkoopbaar product geen sprake. De belangrijkste productiefactor in de professionele ploegsport zijn de aangekochte spelers, die door cumulatieve causatie het lokaal aangeboden product, de wedstrijd, moeten verbeteren”. (T.Dejonghe 2004:154)

- dominante motieven.

“Dominant motief: absoluut presteren, status, inkomen. Speelt zich af op nationaal- en internationaltop niveau. Wordt door de media gevolgd, is gecommmercialiseerd, soms gepolitiseerd, professioneel of semi-professioneel beoefent, en niet zelden door excessen en maatschappelijke problemen vergezeld vormen van sport”. (B.Crum 2001:46).

- plaats in de maatschappij

Een ander kenmerk van de beroepssport is dat het niet door iedereen als zodanig is uit te voeren. Alleen uitblinkers worden betaald voor de geleverde arbeid. Een professionele waterpoloër behoort tot het bevoorrechte deel van de maatschappij. Doordat het in competitieverband plaatsvindt, wordt presteren voorop gesteld. Waterpolo valt als sport onder de noemer ‘traditionele’ sport.

Gedurende de hele geschiedenis van de ontwikkeling van professionele sportcompetities zijn deze beïnvloed door institutionele inmengingen die zich buiten de economische wetmatigheden van de vrije markt afspelen.

Wat zorgt er nu voor dat in het ene land de sport waterpolo zich ontwikkelt tot een beroep en in het andere land niet? Als er naar de geschiedenis van de ontwikkeling van een land gekeken wordt dan is een beïnvloeding te zien van instituties die zich buiten de economische wetmatigheden van de vrije markt afspelen. Welke inmengingen dit zijn worden onder anderen genoemd door: R.C. Berry, J.D. Carthen, R.Crego, B. Crum, T. Dejonghe, W.B. Gould, R.Mandell, T.Reeves, J.Scheerder, J.Steenbergen, P.D. Staudohar, J.W.I. Tamboer, L.Wright B.Vanreusel. Allen beweren dat sport is geïnstitutionaliseerd door invloed van een land zijn geschiedenis, cultuur, politiek en economie.

De begrippen - cultuur, politiek en economie - worden verder uitgewerkt om hun invloed op het professionele waterpolo te onderzoeken. In de empirische gegevens ga ik de geschiedenis verder uitwerken. Gestart wordt met het omschrijven van het begrip cultuur.

2.4 Cultuur

De eigenlijke betekenis van het woord cultuur komt van het woord cultiveren dat verbouwen betekent. Cultuur heeft dus te maken met creëren en scheppen. Alles wat verbouwd wordt, alles wat gecultiveerd wordt, alles wat bewerkt wordt door de mens en alles wat gecreëerd wordt, is cultuur. In de literatuur wordt niet alleen over het woord cultuur gesproken, maar ook over bedrijfs-, nationale- en bewegingscultuur. Deze begrippen zullen ook nader beschreven worden. Eerst wordt gezocht naar een brede omschrijving van cultuur die bruikbaar is voor dit onderzoek.

“Cultuur is eigen aan elke situatie waarin interacties tussen actoren plaatsgrijpen, en dat kan gaan van de kleinste groep tot op het niveau van maatschappijen”. (J. von Grumkow et al 1991:1). Zoals Grumkow hierboven zegt, zijn culturen op allerlei schalen terug te vinden. Een cultuur kan een bewust of een onbewust gegeven zijn. Het kan zich onbewust inbedden in een samenleving, een vereniging en/of een organisatie. Een cultuur is te herkennen aan meerdere begrippen: acties, handelingen, taalgebruik, gedrag enz. Deze begrippen komen voort uit normen die worden gehanteerd. Omdat cultuur in verschillende lagen voorkomt, worden er veel culturen ‘vermengd’.

Hieronder drie andere invalshoeken van het begrip cultuur:

- Cultuur een samenhangend geheel van gebruiken, ideeën, waarden, gedragingen, en instellingen, waarin een bepaald patroon te ontdekken valt”. (J.Steenbergen et al 1998).
- Schein zegt dat een cultuur een gemeenschappelijk patroon van waarnemen, denken en emoties is, van waaruit de definitie *organisatiecultuur* wordt geformuleerd. Een cultuur is de som van alle gemeenschappelijke en als vanzelfsprekend ervaren veronderstellingen die een groep in de loop van haar bestaan heeft geleerd. (reader EUR 2005-2006: 103)
- Hofstede omschrijft het als “een collectieve programmering, die de leden van een groep of categorie mensen onderscheidt van die van andere”. (J.Steenbergen et al 1998:30)

In dit onderzoek gaat de interesse voornamelijk uit naar nationale cultuurverschillen tussen Griekenland en Nederland. Daarom is er gekozen voor de theorie van Hofstede.

2.4.1 Nationale cultuur

Hofstede heeft een studie naar cultuurverschillen verricht onder werknemers van een grote multinationale onderneming in 39 landen. Hij stelt dat je aspecten van een cultuur die je bevalen, niet kunt losknippen van aspecten die, je niet bevalen. Ook beschrijft hij vijf basisproblemen van een samenleving. Al op jonge leeftijd wordt mensen aangeleerd hoe ze moeten overleven in de sociale wereld. Dit houdt volgens hem in het omgaan met vijf basiselementen.

De manier waarop een groep mensen tegen de vijf basiselementen aankijkt, noemt hij cultuur. *‘Cultuur is de mentale programmering’.* (G.Hofstede, G.J. Hofstede 2006:19)

De vijf basisproblemen van een samenleving omschreven door *Hofstede*:

1. Identiteit

De relatie tussen het individu en de groep, die kan worden gezien als een spectrum dat varieert van individuele identiteit of individualisme tot groepsidentiteit of collectivisme. Collectivisme kan worden gezien als een aanpassing aan armoede en beperkte grondstoffen en individualisme als een aanpassing aan welvaart en overvloedige grondstoffen.

2. Hiërarchie

De mate van ongelijkheid tussen mensen die als een natuurlijk gegeven wordt beschouwd. Deze eigenschap wordt wel 'machtsafstand' genoemd. In een samenleving met een grote machtsafstand denkt niemand dat alle mensen gelijk zijn of dezelfde voorrechten moeten hebben. Hiërarchie houdt verband met welvaart, maar niet zo sterk als dat het geval is met identiteit. Grote machtsafstanden zijn gemakkelijker in stand te houden bij een situatie van ongeschooldheid en armoede.

3. Sekse

Het basisprobleem zit hem hier in de sekserollen en de beheersing van agressie. Een ongelijke rolverdeling tussen mannen en vrouwen met een "hardere" samenleving, waarin meer nadruk ligt op prestaties en vechten dan op zorgen en compromissen sluiten. Als mannen en vrouwen meer gelijk zijn, heeft dat tot gevolg dat er in de samenleving als geheel meer 'vrouwelijke' kwaliteiten ontstaan. Hierdoor noemen wij een gelijke rolverdeling tussen de seksen in een cultuur feminien en een ongelijke verdeling masculien. Ook wel zorggericht versus prestatiegericht.

4. Waarheid

Het fundamentele probleem is de vraag hoe mensen in een bepaalde cultuur omgaan met onvoorspelbaarheid en ambiguïteit. Het heeft te maken met ongerustheid als basisgevoel van mensen of met angst voor het onbekende. Veel mensen in dit soort culturen vinden alles wat anders is gevaarlijk. Dit aspect van de cultuur wordt wel onzekerheidsvermijding genoemd, in tegenstelling tot onzekerheidstolerantie. Ongerstheid en het zoeken naar de waarheid hangen nauw met elkaar samen. Onzekerheid vermijden hoeft niet hetzelfde te zijn als risico's vermijden. Als risico's kunnen worden onderkend en gekwantificeerd, zijn ze niet bedreigend voor mensen uit een cultuur van onzekerheidsvermijding.

5. Deugd

"Het basisprobleem is de keuze tussen deugd in de toekomst en deugd in het heden. Dit aspect van een cultuur wordt langetermijngerichtheid versus kortetermijngerichtheid genoemd. Kwesties van deugd en waarheid zijn in zekere zin complementair in samenlevingen. Allebei houden ze verband met de samenleving ten opzichte van tijd en tradities"

(G.J.Hofstede, P.B. Pedersen, G. Hofstede 2002:54 e.v.)

Genoemde vijf dimensies kunnen ieder apart bekeken worden in rolprofielen of in synthetische culturen.

"Synthetische culturen zijn externe manifestaties van de waardeoriëntaties aan beide uiteinde van een dimensie. Synthetische culturen zijn uiteraard simplificaties; ze bestaan niet in de echte wereld, hoewel de neigingen die ze aantonen wel bestaat" (G.J.Hofstede, P.B. Pedersen, G. Hofstede 2002:99).

De vijf dimensies van cultuur en de tien synthetische culturen van Hofstede

Tabel 1. De vijf dimensies van Hofstede en de tien synthetische culturen

Dimensie	Ene uiterste	Andere uiterste
Identiteit	Indiv (individualisme)	Collec (collectivisme)
Hiërarchie	Hipow (High power)	Lowpow (low power)
Sekse	Mascu (masculiniteit)	Femi (feminiteit)
Waarheid	Uncaco (uncertainty avoidance)	Unctol (uncertainty tolerance)
Deugd	Lotor (long term orientation)	Shotor (short term orientation)

- Individualisme:* er is sprake van een ik cultuur, sterk op eigen persoonlijkheid gericht.
- Collectivisme:* er is sprake van een wij cultuur, het groepsgevoel overheerst.
- High Power:* grote machtsafstand is normaal, verschil tussen arm en rijk normaal.
- Low Power:* een kleine machtsafstand, streven naar gelijkheid.
- Masculiniteit:* een harde samenleving, mogelijkheid om veel te verdienen, sprake van competitie.
- Feminiteit:* een zachtere samenleving, sprake van onderlinge samenwerking.
- Uncertainty Tolerance:* zwakke onzekerheidsvermijding, weinig wetten en regels, veel participatie in verenigingen en acties, tolerantie.
- Uncertainty Avoidance:* sterke onzekerheidsvermijding, veel wetten en regels, geen participatie in verenigingen acties, respect voor omstandigheden.
- Long term orientation:* langetermijngericht, zoeken naar deugd, nederigheid is een algemeen menselijke deugd.
- Short term orientation:* kortetermijngericht, zoeken naar waarheid, respect voor tradities, nederigheid is een deugd voor vrouwen. (G.J.Hofstede, P.B. Pedersen, G. Hofstede 2002)

Om een idee te krijgen hoe het onderzoek van *Hofstede* heeft plaatsgevonden, worden hieronder de tien synthetische culturen kort omschreven. Deze worden verder niet gebruikt in dit onderzoek.

Elk van de tien profielen bestaat uit de volgende onderdelen:

- Kernwaarde. Dit is herformulering van het dimensie-uiteinde van deze specifieke synthetische cultuur. De kernwaarde vertegenwoordigt de 'obsessie' van deze synthetische cultuur.
- Kernonderscheid. Die vertegenwoordigt het meest cruciale onderscheid dat leden van de synthetische cultuur maken als ze de sociale wereld om zich heen observeren.
- Zeven belangrijkste elementen. Dit zijn zeven gouden regels voor correct gedrag in deze cultuur. Ze beschrijven aspecten van het privéleven en van het werk.
- Woorden met een positieve connotatie. Dit zijn woorden die leden van de synthetische cultuur graag gebruiken en horen. Als ze tijdens een meningsverschil worden gebruikt, vergroten deze woorden de aanvaardbaarheid van iemands standpunt.
- Woorden met een negatieve connotatie. Dit zijn woorden die de leden van de synthetische cultuur niet graag gebruiken of horen. Mensen die gelijk willen krijgen gebruiken deze woorden niet.
- In een oogopslag. Taal/non-verbaal gedrag/stereotypen/hoe buitenstaanders deze synthetische cultuur meestal beoordelen/hoe leden van de synthetische cultuur zich gedragen onder stress.

2.4.2 Bewegingscultuur

Nu beschreven is hoe *Hofstede* een nationale cultuur operationaliseert, wordt gekeken hoe de bewegingscultuur van een land hierin past. Kan er eigenlijk wel van een bewegingscultuur gesproken worden?

Het boek *Sportsociologie* geeft hier antwoord op. Er is sprake van een bewegingscultuur omdat, sport als begrip niet eenduidig aangegeven kan worden, en zij onlosmakelijk in het geheel van de maatschappelijke context terug te vinden is. Er zijn steeds minder grenzen aan te geven tussen sport en maatschappij. Anders gezegd: de sociaalculturele grenzen vervagen. Een ander antwoord is te vinden in het boek *Sportfilosofie*. Hierin wordt gesteld dat sport geen natuurlijk verschijnsel is en dat het door mensen wordt gemaakt. Zij wordt in stand gehouden en door generaties overgedragen waarin waarden en normen herkenbaar zijn. (J.Tamboer, J.Steenbergen.2000)

Sport raakt ingebed in de heersende cultuur, waardoor het te maken heeft met waarden, normen en gewoonten in onze huidige samenleving. Waarden zijn sociaal wenselijke, idealen die men probeert na te streven.

“Waarden zijn, volgens Hofstede gevoelens met een richting: een plus- en een minpunt. Bijvoorbeeld slecht tegenover goed, lelijk tegenover mooi en irrationeel tegenover rationeel. Hij beschouwt waarden als collectieve neigingen om een bepaalde gang van zaken te verkiezen boven andere”. (J.Steenbergen, A.J. Buisman, P.De Knop, J.M.H.Lucassen 1998:20).

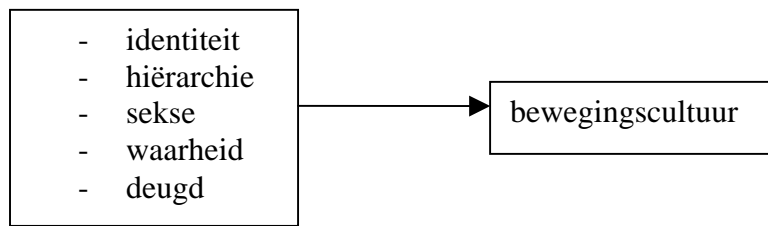
Deze definitie benadrukt dat waarden niet alleen positief hoeven te zijn. Ook wordt duidelijk dat waarden niet altijd bewust worden aangenomen, maar soms door een groepsproces onbewust aangenomen worden. Sport kent positieve en negatieve waarden.

“De sport en de bewegingscultuur in het algemeen wordt zonder twijfel beïnvloed door processen van mondialisering, lokalisering, individualisering, commercialisering, enz. Het dynamische veld van de sport kan zich per definitie niet opsluiten in een vacuüm. Deze vermaatschappelijking van de sport heeft heel wat implicaties op het gebied van sportparticipatie, alsook wat betreft de beleving van waarden en normen binnen het domein sport” (P. de Knop et al. 2002: 31).

De bewegingscultuur is in de loop van de jaren zeer gefragmenteerd. Vroeger werd er gesproken over traditionele sporten. Tegenwoordig is sport vermengd met andere cultuuruitingen waardoor er spreiding van de soort sport optreedt. Zo ontstaan er, naast de traditionele sporten de ‘populairesporten’. Te denken valt aan skate- en snowboarden en aan wind- en kitesurfen. Sport wordt gedifferentieerder, bestaande elementen worden toegepast in eigentijdse vormen om zo attractiever te worden. Er wordt ook wel gesproken over de *vercommercialisering* van sport. (B.Crum 2002:31).

Een bewegingscultuur is verweven in de heersende cultuur oftewel in de nationale cultuur. Een verandering in de nationale cultuur is terug te vinden in de bewegingscultuur. Om achter de bewegingscultuur van een land te komen moet er dus naar de nationale cultuur gekeken worden.

Zo kan de bewegingscultuur gekoppeld worden aan de vijf basiselementen van *Hofstede*.

figuur 2. Bewegingscultuur gekoppeld aan de vijf basiselementen van *Hofstede*

Hoe het professionele waterpolo zich ontwikkelt, heeft met de heersende bewegingscultuur in een land te maken. Op de volgende bladzijde wordt de koppeling in een kader weergegeven. In het kort zijn de kenmerken van het professionele waterpolo (zie 2.3) in het kader van *Hofstede* geplaatst. De vijf dimensies worden aan de hand van de synthetische cultuur apart bekeken en gekoppeld aan de kenmerken van het professionele waterpolo. Elk van deze kenmerken ontwikkelen zich onder bepaalde omstandigheden. Bijvoorbeeld: het kenmerk van waterpolo is dat het een teamsport is. Bij een teamsport is samenwerking vereist. Maar heeft de dimensie identiteit met de synthetische cultuur, collectivisme en individualisme, van een land hier invloed op? En speelt dit inderdaad een rol bij de professionalisering van het waterpolo?

Tabel 2. Kenmerken van het professionele waterpolo gekoppeld aan *Hofstede's* dimensies

Dimensie Hofstede	Synthetische cultuur Hofstede <i>Ene uiterste</i>	<i>Ander uiterste</i>	Kenmerken Professioneel waterpolo
Identiteit	Collec (collectivisme)	Indiv (individualisme)	teamsport
Hierarchie	Hipow (High power)	Lowpow (low power)	elitesport
Sekse	Mascu (masculiniteit)	Femi (feminiteit)	Competitie staat voorop
Waarheid	Uncaco (uncertainty avoidance)	Unctol (uncertainty tolerance)	Uitkomst wedstrijd onzeker, inherent aan sport, dus vast-gegeven
Deugd	Lotor (long term orientation)	Shotor (short term orientation)	Vastheid van traditie en cultuur. Geschiedenis van belang.

Sport is ingebed in onze cultuur, het is vermengd in onze maatschappij aldus *Tamboer en Steenbergen* (2000). Het is een afspiegeling van de samenleving. Het heeft dus ook te maken met de politiek en de inrichting van een staat.

2.5 Politiek, inrichting van de staat/economie

Hoe een staat is ingericht verschilt per land. Dit heeft te maken met verschillen in structuur, cultuur en politiek. De mate van institutionalisering van het professionele waterpolo hangt af van de overheid. De overheid speelt een grote rol in faciliteiten, in wetgeving en in subsidies van zwembaden, sporthallen etc.

2.5.1 Staatsvorming

Door de verschillende opvattingen over sport en haar functie of nut voor de maatschappij zal iedere staat een ander doel nastreven. Hoe de staat zich met de sportcompetitie bemoeit, zal ondermeer afhangen van de inrichting van de staat. Een staat kan op verschillende manieren gevormd zijn:

- hiërarchisch en centraal aangestuurd
- egalitair en centraal aangestuurd
- egalitair en federaal aangestuurd
- legalistisch en centralistisch aangestuurd

(College Organisatie en de Veranderde Samenleving EUR 2005/2006)

Hofstede zegt dat de machtsafstand in een land voor een groot deel gevormd is door wat de bevolking van haar bestuurders verwacht. Het hangt af van de heersende traditie en religie. Hoe meer een bevolking hier aan vasthoudt, hoe groter de machtsafstand is. Er wordt van bestuurders verwacht dat ze besturen en hun bevolking vertellen wat er gedaan moet worden. Hoe groter de machtsafstand hoe populairder statussymbolen zijn en privileges normaal gevonden worden. Dit is ook terug te vinden in het feit dat landen die een grotere masculiniteit kennen meer gericht zijn op een prestatie maatschappij en feminiene landen meer op een welvaartsmaatschappij.

Een land heeft een kleinere machtsafstand als een bevolking rationeler is ingesteld. Dat wil zeggen dat zij niet handelen naar traditie maar naar praktische overwegingen. Kerk en staat zijn vaak gescheiden. Statussymbolen zijn niet gewenst en er wordt veel waarde gehecht aan gelijkheid tussen mensen.

In hoeverre de invloed van de staat te maken heeft met de professionalisering van sport - waterpolo –zal worden onderzocht.

2.5.2 Economie

De economie in een land is bepalend voor de welvaart en het welzijn van een land. Hoe een land met zijn geld omgaat en waar het in investeert, verschilt per land. Ook verschillend is de plaats waar handel wordt gedreven en de manier waarop er geld wordt verdiend. Het ene land is meer aan regels gebonden dan het andere. Met andere woorden de institutionele ordening per land verschilt.

- Institutionele ordening van de economie naar aanleiding van de volgende dimensies.

- mate van markt regulering
- mate van staatsinterventie
- mate van coördinatie

(College Organisatie en de Veranderde samenleving EUR 2005/2006)

Hofstede heeft gevonden dat hoe meer een land collectief is ‘geprogrammeerd’ hoe meer de staat zich bemoeit met de economische markt. In individualistisch ingestelde landen vindt er steeds meer privatisering en deregulering plaats.

- Institutionele ordening naar de moderne driedeling naar typen.
 - markt kapitalisme
 - managed kapitalisme
 - staatskapitalisme(College Organisatie en de Veranderde samenleving EUR 2005/2006)

Hofstede stelt over het kapitalisme dat het in de praktijk vaak bedreigd wordt door het particularisme en dat de vrije markt vraagt om een sterke regulering door de overheid. Hij stelt dat hier sprake is van een paradox.

Aan de hand van de hierboven beschreven gegevens wordt naar de twee landen en hun investeringen in de sport gekeken. Hoe de economie van de sport – waterpolo – is ingericht, de regels die gelden en hoe de economische ordening verschilt.

In de volgende alinea wordt gekeken naar de plaats waar het economisch verkeer zich afspeelt, waar het waterpolo bedreven wordt, *de markt*, en hoe deze is gereguleerd. De plaats zelf de ‘markt’ wordt hieronder nader verklaard als de ‘sportmarkt’.

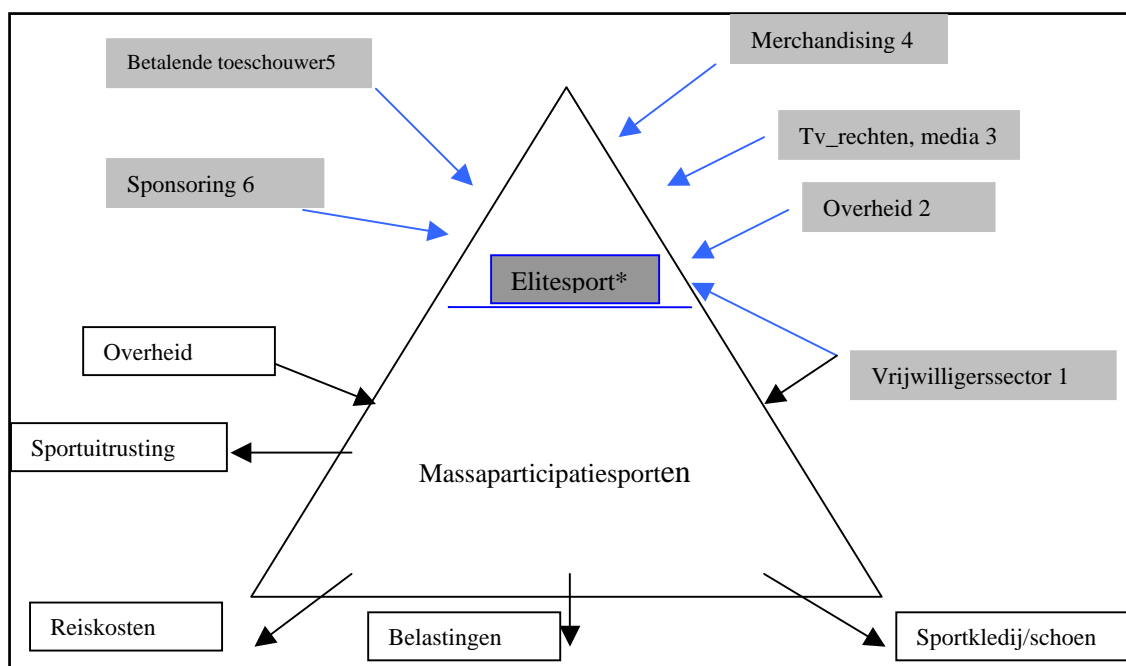
2.6 Sportmarkt

Professionalisering van het waterpolo vindt plaats op een markt, de sportmarkt. Een beroep kan alleen uitgeoefend worden als er sprake is van vraag en aanbod. In 1984 werd door het IOC (Internationaal Olympisch Comité) de amateurbepaling verworpen (W.van.Buuren, P.Mol 2000). Hierdoor ontstond er een markt voor sporters. Sporters konden nu dus geld gaan verdienen.

De sportmarkt is onder te verdelen in de elitemarkt en de massaparticipatiesporten. Voor dit onderzoek is de elitemarkt van belang. Dit is de markt waar sporters op het hoogste nationale niveau en vaak ook op internationaal niveau deelnemen aan een competitie. In de onderstaande piramide wordt duidelijk aangegeven waar de elitemarkt (sportmarkt) van afhankelijk is en welke plaats de sport inneemt in de economie.

De sportmarkt ziet er volgens *Gratton* en *Taylor* als volgt uit: (T.Dejonghe 2004:20)

(Zie volgende blz)

figuur 3. Sportmarkt volgens Gratton en Taylor

*Elitesport, top van elite- of topatleten die met elkaar nationaal en internationaal in competitie treden.

Dit is een model dat vanuit een economische leer is geschreven. Sociologisch gezien is het een interessant gegeven, omdat hier wordt gesproken over een elitemarkt. Dit geeft aan dat het alleen voor een bevoorrecht deel van de maatschappij is bestemd. Professioneel waterpolo is dus niet door iedereen uitvoerbaar. Iedereen kan aan waterpolo doen maar niet iedereen kan toetreden tot de elitesport.

De elementen die een rol spelen worden in de volgende paragrafen kort beschreven. Ze worden niet allemaal meegenomen in dit onderzoek. Wel wordt bekeken hoe de markt zich als geheel positioneert in de samenleving van Griekenland en Nederland. De punten een tot en met zes worden dan als onderbouwende gegevens gebruikt. Punt twee is al uitgewerkt in 2.6. De overige punten (grijs gearceerd in figuur 5) worden hieronder beschreven.

2.6.1 Vrijwilligerssector (1)

“De wereld van vrijwilligers is er een van typische sociale netwerken (familie, buurt) van waaruit men elkaar kent. Het werk steunt op traditioneel gezag en gaat gepaard met een zeker paternalisme. Dat harmonieert geenszins met verhoudingen op basis van gelijkheid die sporters van de toekomst voorstaan”. (TTG 1994-73).’

Dit is een samenvatting gevonden in een brancherapport uitgegeven door de *Telegraaf Tijdschriften Groep*.

Sport is in Nederland in verenigingsband georganiseerd en sterk afhankelijk van vrijwilligers. Vrijwilligers zijn mensen die onbetaald werk uitvoeren, in hun vrije tijd. Vrijwilligers bestaan uit ouders, leden, fans enz. Een vrijwilliger is niet noodzakelijk een specialist in de functie die hij uitvoert voor zijn club.

Hoeveel tijd en vakkundigheid een vrijwilliger in huis heeft, is geen vast gegeven. Dit maakt de positie van een vereniging op de markt instabiel. Een vereniging zou een stabielere positie op de markt hebben door een professioneel bestuur.

Het schaarser worden van het aanbod van vrijwilligers kan op macrosociologisch niveau te maken hebben met de volgende punten:

- vrijwilligers in de sport hebben te maken met het ontbreken van wetgeving en een formele erkenning
- individualisering kan een rol spelen, mensen doen meer voor zichzelf en minder voor een ander
- leden stellen hogere eisen waaraan de vrijwilligers niet kunnen voldoen, ten gevolge van de vercommercialisering van de sport

(P.de Knop et al. 2002)

Taken die vrijwilligers uitoefenen kunnen liggen op het gebied van het besturen van een organisatie, maar ook trainerschap, wedstrijdorganisatie, onderhoud materiaal, gebouw, enz.

Om twee redenen wordt het begrip vrijwilliger maar beperkt meegenomen in dit onderzoek:

- Zoals het begrip in de eerste zin van deze paragraaf is beschreven, kan er gesteld worden dat, 'vrijwilliger' in sommige landen geen begrip is dat apart omschreven wordt, maar een verschijnsel dat is ingebed in de samenleving en dus niet als zodanig wordt herkend.

Hofstede noemt dit een collectivistische samenleving. In deze samenleving zijn de mensen niet gericht op hun eigen lichaam, maar meer op de groep. Dit kan dan ook een verklaring zijn waarom er minder sportverenigingen zijn in collectivistische landen. Als gevolg hiervan is er minder behoefte aan vrijwilligers.

- De tweede reden is, dat in dit onderzoek uitsluitend professioneel waterpolo wordt onderzocht. Dus wordt ervan uitgegaan dat de organisatie werkt met betaalde krachten.

De vrijwilligersmarkt ga ik op die twee punten onderzoeken.

Dus:

1. In hoeverre een land collectivistisch of individualistisch is ingesteld.
2. In hoeverre de nationale competitie wordt geleid door betaalde krachten. Ik ga kijken naar coaches, scheidsrechters en juryleden.

2.6.2 Merchandising (4)

Begrip drie tot en met zes uit de piramide (fig.5) worden behandeld onder begrip vier, 'Merchandising' zoals die in het boek *Sport en economie* (T.Dejonghe, 2004) beschreven wordt. Hierin worden specifieke eigenschappen omschreven van professionele ploegsporten. Deze eigenschappen bepalen of een sport zich verkoopt of niet. Een sport is afhankelijk van zijn 'verkoopbaarheid'. Merchandise is een Engels woord dat koopwaar of handelswaar betekent. De acties die verricht worden tijdens een wedstrijd worden als koopwaar gezien. Maar ook alle handelingen die zich in en om de sport afspelen kunnen als handelswaar worden omschreven. Tegenwoordig spreekt men over de moderne sportindustrie. Sport is een belangrijk groeiende economische sector geworden, mede door het regenereren van een toenemende geldstroom. Het moeilijke van het te verkopen product blijft de onzekere factor waar zij mee te maken heeft. Een speler is maar beperkt 'houdbaar'. Een trainer zijn knowhow is bepalend voor de totale sfeer en hij moet zijn kennis kunnen overbrengen op het team. Hij is dus medebepalend voor het eindproduct. Hoe scout je een speler? Hoe meet je zijn waarde? Onvoorspelbare uitkomsten en dus opbrengsten.

Sport wordt met volgende termen omschreven:

- Product (4.Merchandising)
- Consument (6.Sponsoring/ 3.Tv_rechten, media)
- Output. (5.Toeschouwers/ media)
- Productiefactoren (de spelers zelf, de spelers worden als een afzonderlijk geheel onderzocht en beschreven.)

Het product

“Dit kan opgedeeld worden in een kernproduct en in nevenproducten. Het kernproduct is de sportwedstrijd en de hiermee geassocieerde competitierangschikking of bekercompetitie. Onder nevenproducten worden onder meer de merchandising, verhuur van stadion/zaal, eet- en drinkgelegenheden en parkeergelegenheid verstaan. De verschillende clubs in de competitie zijn de producenten van deze kern- en nevenproducten”. (T.Dejonghe 2004:155)

Om waterpolo draaiende te houden zijn er verschillende actoren actief. Op nationaal niveau is de competitie door de bond georganiseerd. Aangezien dit onderzoek zich tot dit niveau beperkt, kijk ik naar de bond en de deelnemers aan de competitie op nationaal niveau. Clubs worden niet met elkaar vergeleken maar bonden die beschouwd worden als de producenten.

De bond is een organisatiestructuur die het de sport zowel nationaal als internationaal mogelijk maakt om op een gestandaardiseerde wijze wedstrijden en kampioenschappen te organiseren. Dit zorgt voor een institutionalisering en voor erkenning van een sport.

(J.Tamboer, J.Steenbergen. 2000).

De bond onderhandelt met soortgelijke bonden in andere landen, stelt regels op in eigen land en werkt mee aan internationale regels. De bond is verzorger van het nationale team en heeft overzicht over de aangemelde clubs. Hoe een bond georganiseerd is en zijn beleid voert, verschilt per land. Dit wordt dan ook verder onderzocht.

De consumenten

“De consumenten van het kernproduct zijn allereerst de toeschouwers, maar ook de tv-kijkers en de radioluisteraars. Een andere groep consumenten wordt gevormd door de ondernemingen die naamsbekendheid willen bereiken via sponsoring, en de televisie- en radioluisteraars die de uitzendrechten van de wedstrijden kopen”. (T.Dejonghe 2004:155)

Mediaorganisaties zijn radio, televisie, pers en internet. Deze zorgen voor bekendheid van een sport. Sport heeft een bepaalde waarde voor de fan, toeschouwer of consument. Die waarde is voor een ieder verschillend. Te denken valt aan: ontspanning, spektakel, drama, onvoorspelbaarheid van de uitkomst, identiteitsbinding enz.

Een sport is afhankelijk van de media. De uitzendtijd is bepalend voor de dag en het tijdstip waarop een wedstrijd plaatsvindt. Sommige sporten passen zelfs de regels en inhoud van het spel aan om beter uitgezonden te kunnen worden, dus voor betere kijkcijfers. Hoe vaker en hoe aantrekkelijker een sport uitgezonden wordt hoe groter de waarde van een sport wordt. Dit betekent dan weer meer middelen om een sport te professionaliseren.

Hoe meer toeschouwers er naar een wedstrijd kijken, of dit nu op de tribune is of via de media, hoe interessanter het voor de sponsor is. Dit levert naamsbekendheid op, brengt geld in het laatje voor de sponsor en dus ook voor de sport. Met meer financiën kan een sport zich beter ontwikkelen en meer professionele werknemers aantrekken.

Hoe waterpolo in de twee betreffende landen wordt neergezet wordt onderzocht. Dit door na te gaan hoe waterpolo wordt ‘verkocht’ en van welke media gebruik wordt gemaakt.

De output

“Deze kan gemeten worden aan de hand van prestaties van de clubs of door de inkomsten van de wedstrijden te bepalen”. (T.Dejonghe 2004:155)

In een onderzoek dat in Nederland is uitgevoerd naar topsportklimaat wordt als belangrijk gegeven de medaillespiegel na afloop van de Olympische Spelen genoemd. Dit zou de meest geschikte manier zijn om vrijwel alle landen in diverse sporttakken en sportdisciplines tegen elkaar af te zetten. Zoals al eerder gesteld, geeft het begrip topsport geen beschrijving die een internationale vergelijking mogelijk maakt.

Het BNP (Bruto Nationaal Product), wordt ook genoemd (M.van Bottenburg 2000). Dit is een gebruikelijke component die voor internationale economische vergelijkingen gehanteerd wordt. Hier worden echter elementen als de zwarte markt en werk in het huishouden niet meegeteld.

“In sport is huishoudelijke en gemeentelijke productie erg belangrijk en deze wordt niet meegerekend in het BNP”. (C.Gratton, P.Taylor,1988)

Prestaties en inkomen worden in dit onderzoek hierdoor verder niet meegenomen. In de bevindingen worden de belangrijkste waterpolo-evenementen beschreven en de deelname hieraan door Griekenland en Nederland.

De productiefactor

“De belangrijkste productiefactor is het beschikbare spelerstalent. Een tweede productiefactor wordt gevormd door de toeschouwers in het stadion of de zaal. Een deel van de consumenten van het kernproduct vormt tegelijkertijd een onderdeel van het productieproces. Door de gecreëerde sfeer in de zalen of stadions kunnen de toeschouwers immers een belangrijke invloed uitoefenen op de prestaties van de spelers en de beleving van de andere toeschouwers. Een derde productiefactor ligt bij de media. De wijze waarop en de frequentie waarmee de media wedstrijden verslaan, heeft invloed op de consumptie”.(T.Dejonghe 2004:155)

Betalende toeschouwers worden, zoals hierboven beschreven gezien als consumenten van de sport. Hoeveel een vereniging verdient, hangt af van het prestatievermogen en voor een groot deel van de publieke belangstelling. Hierdoor zijn sporters, sportbonden en omroeporganisaties afhankelijk van de interesse van het publiek. Het publiek is een belangrijke bron van inkomsten. Dit is te zien aan de manier waarop een sport aantrekkelijk gemaakt wordt voor uitzending op de televisie. Een ander productiefactor is het gevoel van respect en waardering. Een speler zal meer plezier beleven aan zijn spel als er toeschouwers aan de kant zitten die hem toejuichen. Dit leidt tot een betere productie in de vorm van prestatie of een succesvol resultaat.

Deze factoren worden niet meegenomen in dit onderzoek. Dit heeft te maken met de plaats op de ranglijst en inkomen wat buiten beschouwing gelaten wordt.

De professionalisering van een sport is afhankelijk van actoren in dit speelveld. De producenten van het product worden meegenomen in dit onderzoek. Deze worden geanalyseerd met behulp van een enquête die gehouden wordt onder waterpolospelers in Griekenland en Nederland. Om een enquête op te kunnen stellen en van de juiste vragen te

kunnen voorzien is een verdieping van het begrip waterpolospeler nodig. Deze wordt als een apart geheel beschreven en nader bekeken.

2.6.3 Productiefactor: waterpolospeler

Een speler is diegene die een wedstrijd daadwerkelijk speelt. Dit kan een veldspeler of een doelspeler zijn. Zij worden door meerdere invloeden beïnvloedt. Iedere speler heeft een andere motivatie om het spel waterpolo te spelen. Het verschil wordt verklaard door kenmerken die aan deze sport worden toegekend.

De volgende kenmerken worden genoemd:

- fysiek bewegen
- prestatie
- intrinsieke motieven (eigenheid)
- extrinsieke motieven (instrument)

(P.de Knoop, Bart Vanreusel, Jeroen Schreerder, 2002:13)

Fysiek bewegen kan omschreven worden als het bewegen op zichzelf. Een waterpoloër kan dus aan deze sport doen om te bewegen en hierbij plezier aan te beleven waar hij zich goed bij kan voelen.

Met prestatie wordt het begrip in een competitieve betekenis gezet. De handeling moet toetsbaar en vergelijkbaar zijn.

Intrinsieke motieven hebben te maken met de sport zelf. Vaak kan hierbij de 'waaromvraag' worden gesteld, die met de activiteit waterpolo zelf te maken heeft.

Extrinsieke motieven zijn doelen die door het individu door middel van het waterpolo worden nagestreefd. Ook hier kan de 'waaromvraag' worden gesteld.

Intrinsieke - en extrinsieke motieven lopen vaak door elkaar.

De volgende kenmerken worden in een ander kader ook genoemd: compensatie voor arbeid, gezondheid, ontspanning, vriendschap, sociaal contact, sociale vergelijking, gezelligheid, zelfontplooiing, zelfbevestiging, zelfkennis, zelfexpressie, behoefte om uit te blinken, succesbeleving, prestige, sociale waardering, vreugde, plezier van competitie, spanning, uitdaging, sensatie. (J.Tamboer, J.Steenbergen. 2000)

Bovenstaande karakteristieken zijn ingedeeld in vier categorieën.

1. *ontwikkeling van het zelf*: compensatie van arbeid, zelfontplooiing, zelfbevestiging, zelfkennis, zelfexpressie
2. *bewegingsreden*: gezondheid, ontspanning
3. *sociaal aspect*: vriendschap, sociale contacten, sociale vergelijking, gezelligheid, vreugde, plezier van competitie
4. *competitie-element*: behoefte om uit te blinken, succesbeleving, prestige, sociale waardering, spanning, uitdaging, sensatie.

De reden om op topniveau te willen presteren is van invloed op professionalisering van het waterpolo. Ook speelt de omgeving een rol: maatschappelijke carrière, opleiding en reisafstand bijvoorbeeld.

Aan de hand van de hierboven genoemde karakteristieken wordt de enquête opgesteld. Deze zal worden gehouden onder mannelijke waterpoloërs in Griekenland en Nederland, die deelnemen aan de nationale competitie.

Het belevingsonderzoek omvat vragen uit onderstaande categorieën:

- leeftijd
- nationaliteit.
- genoten opleiding, eventueel beroep, studie
- huidige staat van de speler
- intrinsieke/extrinsieke redenen (vier categorieën)
- aantal speeljaren

Een deel van de enquête wordt gebruikt om na te gaan of de stelling, dat er in Griekenland professioneel waterpolo wordt beoefend en in Nederland niet, daadwerkelijk zo is. Verdere gegevens worden gebruikt om andere bevindingen kracht bij te zetten. Tevens wordt gekeken of de spelers zelf ook een bepalende rol hebben in de professionalisering van het waterpolo. De waterpolospeler valt onder de variabele sportmarkt, maar wordt in het verdere onderzoek apart beschreven.

2.7 Deelvragen bij de vraagstelling van dit onderzoek

Nu begrippen zijn beschreven en verklaard, kan ik zo gefundeerd mogelijk proberen een antwoord te vinden op de vraagstelling van dit onderzoek:

Waarom in Griekenland het waterpolo wel geprofessionaliseerd is en waarom het in Nederland niet geprofessionaliseerd is.

De volgende deelvragen zijn hierbij opgesteld:

Deelvragen

Wat is de invloed van:

- * de geschiedenis
- * de nationale cultuur
- * de staat en zijn economie
- * van de sportmarkt en de invloed van de hierbij behorende productiefactor, de waterpolospeler zelf

Om het onderzoek een duidelijke omlijning te geven wordt het in een conceptueel model geplaatst.

2.8 Conceptueel model

Tegenwoordig spreken we over een moderne sportindustrie. Sport is een belangrijk groeiende economische sector geworden. Overheden blijven, ondanks de commerciële input, de sport subsidiëren en er blijven faciliteiten en aangepaste wetgevingen bestaan. In de meeste westerse landen gebeuren investeringen heel breed. Dit gebeurt vanuit gemeenten, regio's en scholen. Sport is gekoppeld aan productiviteit, ziekteverzuim, inkomen, industrie en belastingontvangsten.

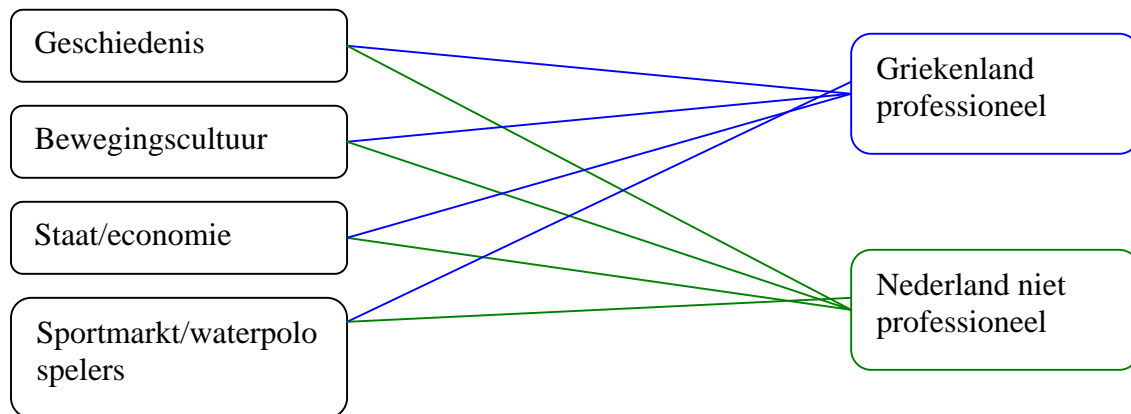
Een professionele sport leidt tot toenemende loonkosten. De grootte van de lokale markt blijkt een belangrijke factor bij het verkrijgen van inkomsten. Ook wordt een groot beroep gedaan op de overheid en gemeenten voor subsidies. Een club kan zijn bestaan op lange termijn

richten als het verzekerd is van inkomsten. Alleen dan kan het zijn sportcomplex onderhouden en eventueel winst maken.

Uit al het hierboven beschrevene concludeer ik dat professionalisering van het waterpolo afhankelijk is van meerdere onafhankelijke variabelen. Ik wil toetsen of de verschillende variabelen - geschiedenis, bewegingscultuur, staat/politiek/economie, sportmarkt - antwoord geeft op mijn vraag:

Waarom in Griekenland het waterpolo wel geprofessionaliseerd is en waarom het in Nederland niet geprofessionaliseerd is.

Mijn theoretisch model:

figuur 4. Theoretisch model

In hoofdstuk drie zal aan de hand van dit conceptueel model naar empirische gegevens worden gezocht. In hoofdstuk vier zal een analyse plaatsvinden om te komen tot een antwoord op de veronderstelde relaties die in dit conceptueel model staan.

Hoofdstuk 3

Empirische bevindingen

Allereerst wordt er met behulp van de gegevens uit de enquête vastgesteld dat er in Griekenland professioneel waterpolo gespeeld wordt en in Nederland niet. Vervolgens worden in dit hoofdstuk aan de hand van het conceptueel model gegevens verzameld uit de praktijk, uit de enquête en uit bestaande gegevens. Deze gegevens moeten een antwoord geven op de deelvragen.

3.1 Professional versus amateur

De gegevens die hier weergegeven worden, zijn ontleend aan de gehouden enquête in beide landen. Deze geven aan of er daadwerkelijk sprake is van een verschil. Kunnen de Griekse waterpolospelers inderdaad 'professionals' genoemd worden en de Nederlandse spelers 'amateurs'?

De enquête is onder tachtig - in Griekenland en in Nederland - spelende waterpoloërs gehouden. Dit betekent dat de vragenlijst in elk land aan zeven clubs is overlegd. De enquêtes zijn per post verstuurd, inclusief retour envelop en postzegel. Dit is in beide landen door zes teams binnen het gegeven tijdsbestek uitgevoerd en ingeleverd.

Uiteindelijk heb ik per land zeventig enquêtes verwerkt.

De teams zijn willekeurig gekozen. In elk land zijn 12 teams die deelnemen aan de nationale competitie. Dit betekent dat 50% van de spelers is ondervraagd.

Deze enquête is opgesteld aan de hand van gegevens uit het theoretisch kader (hoofdstuk 2) en aan de hand van verkennende gesprekken met Griekse en Nederlandse spelers, coaches en bestuursleden.

Het meest opvallende uit de gesprekken met de Grieken was dat spelers in eerste instantie aangaven geen professionals te zijn. Bij de vraag of ze mee moeten betalen aan hotelovernachtingen, vliegtuigtickets, bushuur of contributie, werd ontkennend geantwoord. Toen er gevraagd werd of ze ermee verdienen, werd dit bevestigend beantwoord.

De spelers geven aan betaald te worden, maar dat in Griekenland alleen basketballers, voetballers en volleyballers gezien worden als professionals, conform beschreven in de wetgeving. Het contract is niet altijd schriftelijk vastgelegd en het verdiende geld wordt niet altijd geregistreerd, waardoor zij als 'semiprofessionaal' bestempeld worden.

Nederlandse spelers geven aan dat zij spelen op amateurniveau.

Aan de hand van deze gegevens en de gegevens verkregen door theorie, zijn de vragen opgesteld. De vragen dienen ter ondersteuning en bevestiging van eerder verkregen gegevens. Ook geven zij aan of gegevens uit verkennende gesprekken voor een grotere groep gelden of dat het toevallige gegevens zijn.

De enquêtes zijn in drie verschillende talen uitgedeeld: Engels, Nederlands en Grieks. Uiteraard bevatten ze dezelfde vragen.

De beschrijving van de uitslag hieronder vindt plaats via de besproken categorieën in het hoofdstuk theoretisch kader. In bijlage 2 kunt u de complete versie van de verwerkte gegevens terugvinden.

Kenmerken van een professionele waterpoloër:

- Als eerste kenmerk, het aantal trainings-/ arbeidsuren. Hiervoor wordt de norm die door het Dutch Labor Force is gegeven aangehouden.

* Norm Dutch Labor Force Survey

Parttime min 12 uur - max. 34 uur per week

Fulltime 36 tot 38 uur per week

Gemiddeld aantal trainingsuren per speler

In Griekenland wordt gemiddeld 22,31 uur per week getraind, afgerond is dit 22 uur.

Meest voorkomende aantal uren is 20 uur per week.

In Nederland is dit 6,79 uur per week, afgerond 7 uur. Het meest voorkomend is 7 uur per week.

Aan de hand van deze gegevens vallen Griekse waterpolospelers onder de noemer *parttime-arbeiders*. Zij trainen gemiddeld 22 uur per week.

Nederlandse waterpolospelers vallen hier *niet* onder aangezien hun gemiddelde 7 uur per week is.

- Tweede kenmerk is het spelen van de wedstrijden in een competitieverband. Deze informatie is verkregen via de bond.

* Spelen in Competitieverband

Beide landen spelen waterpolo in competitieverband.

- Het derde kenmerk van professioneel waterpolo is het ontvangen van een vergoeding voor de geleverde arbeid, dit valt onder de noemer inkomen.

* Inkomen

Hiervoor is gekeken naar twee gegevens. Als eerste of een speler contributie aan een club moet betalen. Een werknemer hoeft immers geen geld te betalen om te werken. En als tweede is gevraagd naar het inkomen. Onderscheid is gemaakt tussen een geldelijk inkomen en een materieel inkomen. Naar een bedrag is niet gevraagd omdat dit een zeer persoonlijk gegeven is en dit de kans op een antwoord verkleint. De volgende antwoorden zijn gegeven:

Contributie betalen aan club

De Griekse spelers hoeven geen contributie te betalen, 100% heeft ontkennend geantwoord. In Nederland heeft 12,9% geantwoord dat hij geen contributie hoeft te betalen, 84,3% heeft geantwoord het wel te moeten betalen. Twee antwoorden ontbraken, dit is 2,9%.

Vergoeding van de club

Tabel 3. gegevens vergoeding Griekenland Nederland

	Griekenland	Nederland
Nee	2 = 2,9%	47 = 67,1%
Ja geldelijke	62 = 88,6%	6 = 8,6%
Ja materiële	-	13 = 18,6%
Ja beide	6 = 8,6%	1 = 1,4%

Bij de Nederlandse gegevens ontbraken er twee gegevens, naar aanleiding van de vraag wat voor vergoeding, dit is 2,9%. 1,4% (één gegeven) werd helemaal niet ingevuld.

Ook is het opmerkelijk dat zeven spelers aangeven dat ze een vergoeding krijgen en contributie moeten betalen.

Uit de enquête blijkt dat in Griekenland 88,6% een geldelijke vergoeding krijgt en 8,6% een geldelijke en materiële vergoeding. Samen is dit een percentage van 97,2%.

In Nederland geeft 8,6% aan een geldelijke vergoeding te ontvangen en 1,4% zegt beide, 2,9% heeft niet aangegeven wat voor vergoeding.

In de som neem ik de - niet aangegeven wat voor - vergoeding mee als zijnde geldelijke. Nu kan gesteld worden dat 12,9% een geldelijke vergoeding ontvangt. Van deze 12,9% moet echter 10% contributie betalen. Contributie is een uitgave en geen inkomste. Van een inkomen is over het algemeen in Nederland geen sprake.

In de enquête zijn nog twee andere vragen, gerelateerd aan professional versus amateurisme, gesteld. Dit zijn:

Waarom speelt u nu waterpolo? Er kon onder andere als antwoord worden gegeven: “het is mijn werk” en “andere reden”.

Op de vraag waarom spelers in Griekenland op dit moment waterpoloën wordt door 7,1% geantwoord: “omdat het mijn werk is” en bij de overige reden geeft 21 van de 29 spelers aan: “voor het geld”, dit is 15,58% van het totale aantal antwoorden. Dit bij elkaar opgeteld maakt 22,68%.

In Nederland wordt door 0,8% geantwoord dat het zijn werk is.

Wat is waterpolo nu voor u? Hierop geeft 38,4 % van de Grieken aan dat zij het zien als werk en 2,9% geeft bij, ‘anders’ het antwoord “geld verdienen”. Dit bij elkaar opgeteld maakt 41,3%.

In Nederland wordt door 1,2% gezegd dat hij het als werk ziet.

Uit deze gegevens kan gesteld worden dat minder dan de helft van de Griekse waterpolospelers, waterpolo als werk ziet.

Dit kwam ook naar voren uit de verkennende gesprekken en kan te maken hebben met het feit dat de Griekse wet dit ook zo stelt. Toch is dit aantal beduidend groter dan in Nederland; daar is het een te verwaarlozen percentage.

Uit het eerst besproken antwoord kan men stellen dat Griekse spelers wel een inkomen uit het waterpolo hebben en Nederlandse spelers niet. Uit de volgende twee vragen komt duidelijk naar voren dat Griekse waterpolospelers werk en inkomen niet als hetzelfde zien. Bij de tweede en derde vraag vult de speler *zelf* in (22,68%) dat zij waterpolo voor het geld spelen. Hier is sprake van een groot percentage van de Grieken dat zelf aangeeft een vergoeding te krijgen voor de geleverde arbeid.

- Het vierde kenmerk is de tegenstelling tussen werk en hobby. Hoe kijken de spelers zelf tegen het waterpolo aan.

* hobby/werk

Naar aanleiding van de vraag: “ wat is waterpolo nu voor u” kon gekozen worden voor het antwoord hobby of werk.

In Griekenland geeft 37,4% aan waterpolo te spelen als hobby. In Nederland is dit percentage 76,8%. In Griekenland is het aantal dat het als hobby uitvoert (37,4%) bijna net zo groot als het aantal dat het als werk ziet (38,4%). In Nederland is er een enorm groot verschil waar te nemen. In Nederland ziet het grootste gedeelte het als hobby.

Als alle gegevens naast elkaar gezet worden dan ziet het er als volgt uit:

De verkregen gegevens zijn als volgt vast te stellen:

Tabel 4. Vaststelling parttimer/amateur

	Griekenland	Nederland
parttime/fulltime	parttime/ja	valt niet onder arbeid
competitie	ja	ja
inkomen	ja	nee
contributie betalen	nee	ja
hobby/werk	beiden	overwegend hobby

Hieruit is te concluderen dat:

- Griekse waterpolospelers compensatie krijgen voor de geleverde arbeid, in de vorm van een geldelijke vergoeding en de geleverde arbeid is parttime. Griekse spelers zijn dus professionals.
- Nederlandse waterpolospelers geen vergoeding ontvangen voor de geleverde arbeid en niet onder de noemer parttime- of fulltimearbeiders vallen. Nederlandse spelers zijn dus amateurs.

Nu dit - al eerder aangenomen verschil tussen beide landen - is bevestigd, kan worden onderzocht wat de aanleiding tot dit verschil is.

Gestart wordt met het onderzoeken van het ontstaan van het begrip sport. Is het verschil in opvatting en beleving bijvoorbeeld al ontstaan in de geschiedenis?

3.2 Geschiedenis van sport en waterpolo in Griekenland en Nederland

Griekenland wordt gezien als de bakermat van de sportgeschiedenis. Al meer dan 1000 jaar organiseert Griekenland de Spelen in Olympia. Ook houden zij sinds die tijd alle uitslagen bij. De Olympische Spelen vertegenwoordigen het oudste en het minst veranderde sportprogramma in het laatste millennium. De eerste Spelen dateren uit het jaar 776 voor Christus. Deelnemers kwamen van heinde en verre om hun vaardigheden, kracht en uithoudingsvermogen te testen. De prijs – een olijftakken krans- symboliseerde superioriteit en onsterfelijkheid. De Spelen waren in het begin alleen bedoeld voor Griekse mannen, vrouwen hadden de Heraean spelen. Op het Olympische programma stonden geen zwemsporten. De sporten die beoefend werden waren allemaal individuele sporten. Er zijn geen gegevens over teamsporten (R.D. Mandell, 1984). Zwemmen was wel belangrijk in de Griekse samenleving. Het beheersen van de zwemkunst werd gezien als vorm van civilisatie en opleiding, dat hen onderscheidde van de “barbaarse volkeren” die zij tijdens hun zeezochten ontmoetten.

Door de eeuwen heen is sport verweven met de Griekse cultuur. Dit blijkt uit gedichten en verhalen en is terug te vinden in de vele publieke sporthallen. De Grieken hebben van oudsher een bijzondere fascinatie in het financieren van atletische kampioenen. Winnen is altijd het doel geweest, hiermee kon je prijzen en respect verdienen. Afstanden zijn nooit genoteerd, alleen namen van de winnaars. Atleten werden langzaam aan professionals die door niet professionals werden betaald.

Grieken vonden het ook een sport om te wedden op de uitslagen van wedstrijden.

Nederland. Om achter de ontwikkeling van sport in Nederland te komen, moeten wij allereerst kijken naar ontwikkelingen binnen Europa. In 1866 komt het woord sport voor het eerst voor in Nederland. Het was nog een onduidelijk begrip dat men had overgenomen uit het

Engels en het zou zoiets betekenen als ‘met hartstocht uitoefenen’. Ook werd het begrip sport aan weddenschappen en een manier van gedrag gekoppeld.

In Engeland ontstond de “moderne” sport gelijk met de industrialisering. Het wordt een moderne sport genoemd omdat het aangepast werd aan zijn tijd. Er werd in Engeland al langer gesport, maar het was niet gestandaardiseerd en gereguleerd. Er waren geen wedstrijden, dus ook geen arbiters, en het kenmerkende van deze sporten was, dat ze gebonden waren aan lokaal heersende gewoonten. Met de industrialisering kwam er een betere infrastructuur op gang. De media- en communicatiemiddelen ontwikkelden zich. De nationale competitie kwam op gang en hierdoor kwam er steeds meer behoefte aan standaardisering en reglementering van het spel. Zo ontstond in de tweede helft van de negentiende eeuw in Engeland de eerste voetbalclub, de overkoepelende nationale club en in het begin van de 20^e eeuw de FIFA (Federation Internationale de Football Association). Het waren vooral de balsporten die populair werden in Engeland. Rond 1850 verspreidden de gereguleerde sporten zich wereldwijd. Dat sport zich zo snel ontwikkelde in de rest van Europa kwam, omdat ook hier veel veranderingen plaatsvonden en landen met elkaar gingen concurreren.

Vooraf Duitsland ging de concurrentie aan met Engeland. Hier ontwikkelde zich vooral sporten zoals gymnastiek en turnen. De gedachte achter sport was die van de moderne Griekse Olympische Spelen, die in 1896 in Athene weer voor het eerst gehouden werden. Sport zorgt voor opleiding en vormt karakter. Deze gedachte heerste ook in *Nederland*. Sporten als zwemmen, duiken en turnen zouden tot een vitale ontwikkeling van het karakter leiden en zorgen voor een gezond lichaam en een gezonde geest.

Nu de geschiedenis is omschreven van sport in beide landen, wordt gekeken naar de geschiedenis en de ontwikkeling van het waterpolo in beide landen.

Het spel is in Engeland ontstaan en komt voort uit voetbal (voetbal in het water). In het jaar 1890 is het spel overgewaaid naar Europa waar het vooral in Italië, Hongarije en Oostenrijk populair werd. In 1900 werd het voor het eerst een Olympische sport en daarmee meteen ook de oudste Olympische teamsport.

Waterpolo is een sport die gespeeld wordt in het water. Een team bestaat uit zeven spelers. Er zijn twee teams die tegen elkaar spelen. Het doel van het spel is, een bal in het doel van de tegenpartij gooien zonder dat je voeten de bodem van het bad raken. Een speler mag een tegenstander tegenhouden als deze de bal vasthoudt, er is dan fysiek contact.

Waterpolo wordt wereldwijd georganiseerd door de FINA (Federation Internationale de Natation). FINA vormt de verbinding tussen de zwemsportbonden van 170 landen. Deze werkt weer samen met de LEN (Ligue Europeene de Natation) die samenwerkt met 50 nationale Europese bonden.

De FINA verzorgt de grootste internationale wedstrijden zoals de Olympische Spelen, de Wereldkampioenschappen, de World Cup en de World League.

Nederland deed als eerste mee aan de Olympische Spelen. Griekenland vier jaar later. Als er verder gekeken wordt naar de keren dat beide landen deelnamen aan belangrijke evenementen dan loopt Griekenland voorop.

Historisch belangrijke gegevens betreft deelname, data verkregen van de FINA.

Tabel 5. Historische belangrijke data voor het waterpolo

Gebeurtenis	Griekenland	Nederland
Olympische Spelen	12	17
Wereld Kampioenschappen	10	7
World Cups	8	3
World Leagues	4	1
Totaal	34	28

De hierboven beschreven ontwikkelingen in de geschiedenis hangen nauw samen met de heersende cultuur in een land. De nationaal heersende cultuur zal in de volgende paragraaf worden omschreven. In hoeverre speelt deze een rol in de professionalisering van het waterpolo?

3.3 Cultuur Hofstede

Zoals ik in mijn theoretisch kader heb aangegeven wordt gezocht naar het verband tussen de heersende nationale cultuur en de professionalisering van het waterpolo. Professioneel waterpolo heeft meerdere kenmerken. Deze kenmerken zijn gekoppeld aan de vijf basisprincipes van *Hofstede*.

Kenmerken van het professionele waterpolo zoals al eerder genoemd in het theoretisch kader:

1. Het is een teamsport. Samenwerking is een belangrijk gegeven.
2. Het valt onder de noemer elitesport. Dit betekent dat deze sporters boven de andere sporters ‘verheven’ zijn.
3. Het is een competitiesport waarin prestatie centraal staat.
- 4 De uitkomst van een wedstrijd is een onzekere factor. Dit is inherent aan het spelelement en dus een vaststaand gegeven.
5. Waterpolo valt onder de noemer ‘traditionele’ sport. Dit omdat het al meer dan een eeuw bestaat.

Tabel 6. De dimensies van Hofstede gekoppeld aan de kenmerken van het waterpolo

Dimensie Hofstede	Synthetische cultuur Hofstede		Kenmerken Professioneel waterpolo
	<i>Ene uiterste</i>	<i>Ander uiterste</i>	
1. Identiteit IDV	Collec (collectivisme)	Indiv (individualisme)	teamsport
2. Hierarchie PDI	Hipow (High power)	Lowpow (low power)	elitesport
3. Sekse MAS	Mascu (masculiniteit)	Femi (feminiteit)	Competitie staat voorop
4. Waarheid UAI	Uncaco (uncertainty avoidance)	Unctol (uncertainty tolerance)	Uitkomst wedstrijd onzeker, inherent aan sport, dus vastgegeven
5. Deugd LTO	Lotor (long term orientation)	Shotor (short term orientation)	Vastheid van traditie en cultuur. Geschiedenis van belang.

Om deze koppeling te kunnen maken, zullen eerst de benodigde gegevens van *Hofstede* worden weergegeven. Eerst een korte uitleg over zijn gevonden gegevens.

Hofstede heeft twintig vragen opgesteld in vijf clusters met elk vier vragen. Twintig inhoudsvragen die indexscores geven die doorberekend worden op de vijf behandelde dimensies van het nationale waardesysteem en de componenten van nationale culturen. Op elke vraag, kan in een schaal van een tot en met vijf gescoord worden. Index scores zijn afgeleid van hoofdscores.

De uitslagen variëren van 0 tot 100. Een uitslag hoger of lager is technisch gezien mogelijk. (Zie bijlage 1 voor meer informatie) Hieronder wordt verslag gedaan van de verkregen gegevens uit *Hofstedes* onderzoek. De gegevens van Griekenland worden vergeleken met die van Nederland en verschillen worden omschreven.

3.3.1. Gegevens van Hofstede vergeleken

Alle vijf dimensies worden voor beide landen hieronder uitgewerkt. Deze gegevens worden aan het einde van deze paragraaf naast elkaar in een grafiek geplaatst. Zo worden eventuele nationale cultuur verschillen duidelijk. Aan de hand van deze verschillen wordt gezocht naar de invloed van cultuur op de professionalisering van het waterpolo.

De vijf dimensies van Hofstede met elkaar vergeleken:

1. Identiteit

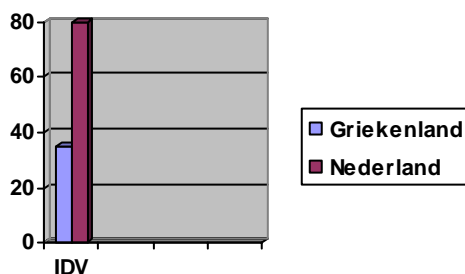
Hoe groter de groepsidentiteit of collectivisme hoe groter de behoefte aan het voorbeeld. In een collectivistisch land scoort als werkdoel ‘je land dienen’ hoog. Het collectivistisch belang staat voorop.

In individualistische landen wordt iedereen geacht voor zichzelf te zorgen. Het eigen individu gaat voor. In landen die hoog scoren op het individualisme is duidelijk meer aandacht voor eigen gezondheid.

Teamsport is een collectivistische aangelegenheid, sport heeft als kenmerk binding en socialisatie.

Op de Individualism Index Score (IDV), scoort Nederland 80 en Griekenland 35. Dat wil zeggen dat Nederland sterk individualistisch is ingesteld en Griekenland sterk collectivistisch. Het verschil is dus 45 op de indexscore.

- 0 betekent sterk collectivistisch en 100 sterk individualistisch.

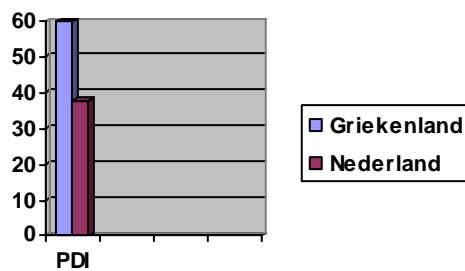
figuur 5. IDV index

2. Hiërarchie

Hoe groter de machtsafstand hoe gewoner het gevonden wordt dat niet alle mensen gelijk zijn. Het hebben van status wordt normaal gevonden. Een professioneel sporter staat boven een amateursporter. Hoe kleiner de machtsafstand hoe meer er gestreefd wordt naar gelijkwaardigheid. Het hebben van status wordt dan minder geaccepteerd.

Op de Power Distance Index (PDI) scoort Nederland 38 en Griekenland 60. Dit wil zeggen dat Nederland een kleine machtsafstand heeft dan Griekenland. Het onderlinge verschil bedraagt 22 op de indexscore.

- 0 kleine machtsafstand and 100 grote machtsafstand

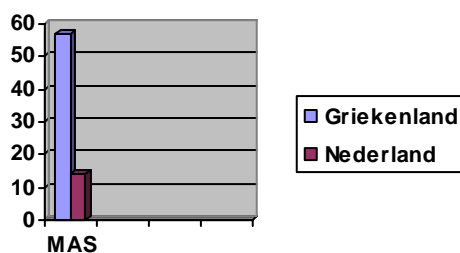
figuur 6. PDI score Griekenland/Nederland

3. Sekse

Hoe “harder”de samenleving hoe meer behoefte aan prestatie.

Op de Masculinity Index (MAS) scoort Nederland 14 en Griekenland 57. Dit wil zeggen dat Nederland sterk feminien is en Griekenland sterker masculien. Het onderlinge verschil is 43 op de indexscore.

- 0 sterk feminien en 100 sterk masculien.

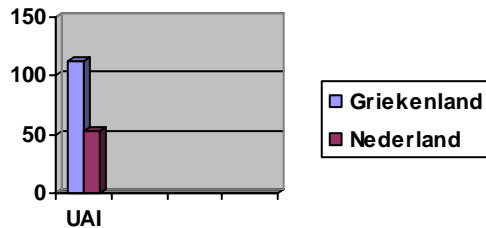
figuur 7. Mas score Griekenland/Nederland

4. Waarheid

Bij een sterke onzekerheidsvermijding worden bekende risico's genomen en worden onduidelijke en onbekende risico's vermeden. Bij een zwakke onzekerheidsvermijding voelt men zich op zijn gemak in onduidelijke situaties met onbekende risico's. Hoe sterker de onzekerheidsvermijding van een land is, hoe agressiever het nationalisme.

Op de Uncertainty Avoidance Index (UAI) scoort Nederland 53 en Griekenland 112. Dit wil zeggen dat Nederland in het midden scoort wat betreft onzekerheidsvermijding. Griekenland scoort echter uitzonderlijk hoog op de onzekerheidsvermijding. Het onderlinge verschil is 49.

- 0 zwakke onzekerheidsvermijding en 100 sterke onzekerheidsvermijding.

figuur 8. UAI Griekenland/Nederland

5. Deugd

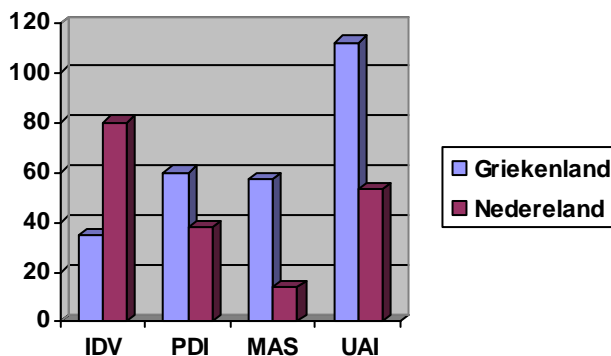
Lange- en korte termijn samenleving ten opzichte van tijd en traditie. In hoeverre speelt de geschiedenis van een land een rol en hoe groot is die invloed. Wordt er lang vastgehouden aan tradities en in wat voor tempo past de bevolking zich aan. Hoe meer men op de kortetermijn is gericht hoe meer op traditie is gericht. Hoe meer men op de langetermijn is gericht hoe meer respect er is voor de heersende omstandigheden.

Op de Long Term Index (LTO) scoort Nederland 44, gegevens voor Griekenland ontbreken.

- 0 zwak langetermijn gericht en 100 sterk op langetermijn gericht.

In landen waar een collectivistische cultuur heerst, wijzen de gegevens uit dat de vaardigheden en deugden die nodig zijn om volwaardig lid van een groep te worden, voortkomen uit een lange traditie. Griekenland scoort hoog op IDV. In een boek, dat geschreven is door Robert McDonald (2005), is te lezen dat de Griekse populatie niet overtuigd is van langetermijn voordelen en voorkeur geeft aan traditionele beoefening. Hierdoor is aan te nemen dat Griekenland handelt via traditie en dus op kortetermijn is gericht.

Alle scores op een rij:

figuur 9. Alle gegevens naast elkaar
Grafiek. Index waarde Hofstede, Griekenland/Nederland naast elkaar gezet

Nu de cultuurgegevens van beide landen zijn beschreven, wordt naar de volgende variabele politiek en economie gekeken.

3.4 Gegevens staatsindeling, politiek en economie

De algemene wijze van regeren van beide landen wordt beschreven. Met dit inzicht wordt naar het beleid van beide landen ten opzichte van sport en waterpolo gezocht, om zo de invloed en werkwijze van de overheid en economie ten opzichte van de professionalisering weer te geven.

3.4.1 Staatsindeling en politiek

- **Griekenland**

Staatsindeling

Griekenland is een parlementaire republiek met een president aan het hoofd. Deze is aanvoerder van de strijdkrachten. De regerende partij is de The New Democracy (ND- Nieuw Democratisch). Er is vrijheid van godsdienst, maar de orthodoxe leer wordt erkend als de heersende religie. De Grieks-orthodoxe kerk geniet een speciale grondwettelijke bescherming (R. Mcdonald.2005).

Politiek

Kenmerkend voor de Griekse overheid is dat het een sterk ingewikkeld bureaucratisch systeem hanteert. Beslissingen worden niet op laag niveau genomen, maar naar boven toe geschoven met het gevolg dat er een sterk hiërarchische structuur heerst. De secretaris generaal van het ministerie bijvoorbeeld is de beslissingnemer maar soms laat ook hij de beslissing over aan de minister.

De publieke sector kent in Griekenland van nature een hoge overheidsbemoeyenis. De openbare sector (centrale overheid, lokale overheid en staatsbedrijven) in Griekenland is erg groot. De Griekse mannen zijn vanaf hun achttiende dienstplichtig. Bij de marine duurt de dienstplicht een jaar en voor het leger en de luchtmacht vijftien maanden.

Griekenland kent enige mate van corruptie. Zelf zeggen zij dat ze een 'faciliterende' corruptie kennen op dagelijkse basis. Het is meestal een onbeduidende soort van corruptie die inheems is geworden. Griekenland staat 54ste op de ranking van totaal 163 landen die voorkomen op de corruptielijst. Uitgegeven door "the Corruption Perceptions Index 2006". Hoe lager de ranking hoe corrupter het land (163 is laagst corrupts, 1 hoogst).

Europese unie

Griekenland is sinds januari 1981 lid van de Europese Unie (EU) en sinds 2001 lid van de Economic Monetary Union (EMU).

Gegevens over de inmenging van de staat in de sport komt uit het rapport van 'The European Commission, Education and Culture. Youth, Sport and Relations with the Citizen *Sport*. Deze gegevens zijn van 1 december 2005. De commissie heeft onder de deelnemende landen een enquête gehouden.

In politieke context is het volgende gevraagd:

- informatie over de overheidsrelatie tussen staat en sportfederatie/ de sportbeweging
- informatie gericht om te verzekeren dat er geen discriminerende regels ontworpen zijn die de vrijheid van beweging belemmeren, toegepast op de amateursport

De volgende gegevens zijn op basis van de antwoorden op de enquête en discussies - die gehouden zijn gedurende een bijeenkomst op een december 2005- gevonden.

'*Governmental Structure*' kenmerkt een gecentraliseerde macht, delegatie en financiering door publieke gelden en het bestaan van een sportwetgeving. Hieronder valt Griekenland.

Sportbeleid

Het beleid van de overheid voor wat betreft sport, wordt gevormd door de afgevaardigde van het ministerie van cultuur. Sport is dus ondergebracht bij het ministerie van cultuur en deze is ook verantwoordelijk voor het Generale Secretariaat van Sport (GSS). Zij maken het beleid op nationaal niveau. Ook hebben zij de verantwoordelijkheid over alle zaken die te maken hebben met vooruitgang, betere organisaties en het functioneren van sport in het hele land. Samenvattend is het Generale Sport Secretariaat verantwoordelijk voor:

- het monitoren en het organiseren van allerlei sportevenementen
- het opstellen van korte- en langetermijnprogramma's
- het verzorgen van alle faciliteiten die nodig zijn om programma's te implementeren

De topsporters worden in Griekenland 'elite athletes' of 'semiprofessionals' genoemd. De overheid stimuleert deze sporters via de federaties. Ook hier speelt de overheid een dominante rol in de beslissingen die ten aanzien van de atleten genomen worden. Stimulering vindt voornamelijk plaats door financiering van de atleten van de nationale ploeg. De nadruk ligt op het ontwikkelen van elitesport en niet op massasport (= breedtesport). Ze bieden bonussen aan voor het behalen van een goed resultaat op aansprekende kampioenschappen. Ook wordt door de overheid een bepaalde status gegeven aan een atleet als hij een bepaalde plek haalt bij de Olympische Spelen. Zij kunnen dan een bepaalde rang verdienen bij de krijgsmacht of in een andere publieke sector. Dit alles is wettelijk geregeld. Een speler kan ook via een aanvraagformulier werken bij de overheid. Voldoet een speler aan bepaalde voorwaarden dan maakt hij kans op een baan bij de overheid, waar hij dan een volledig inkomen verdient. Hij hoeft echter weinig (variërend tussen de 0 en 10 uur per week) te werken en krijgt volledige medewerking voor het uitoefenen van zijn sport. Dit geldt ook voor atleten die hun dienstplicht uitvoeren. Dienstplichtigen krijgen een voorkeursbehandeling en mogelijkheden om hun sport uit te oefenen.

Griekenland heeft een aparte sportwetgeving, waarin ook zaken als drugsgebruik, clubstructuur, structuur van federaties, regels ten opzichte van geweld enz., zijn opgenomen. Hierin staat ook dat bij de wet alleen voetballers, basketballers en volleyballers op topniveau professionals zijn. De clubs zijn in essentie ondernemingen die aandelen bezitten. Wettelijk gezien zijn alle andere sporten amateursporten. Maar amateuratleten mogen wel contracten aangaan met clubs en sponsoren.

De waterpolofederatie werkt in dienst van de overheid. Er is een wetgevend raamwerk opgesteld waar de federatie zich aan moet houden. De details en de invulling hiervan wordt verder overgelaten aan de federatie.

De voetbaltoto en andere loterijorganisaties zijn in handen van de overheid (Soccer Pools and Lottery Organization OPAP). Het geld gaat grotendeels naar de overheid die het voor diverse doeleinden gebruikt. Een klein gedeelte wordt uitgekeerd aan eigenaren van gokwinkels. Griekenland staat op de eerste plaats als het gaat om gokken. Het scoort boven Engeland die 5x zoveel inwoners heeft (Greece's International English Language Newspaper, 11 maart 2006).

- **Nederland**

Staatsindeling

Nederland heeft een constitutionele monarchie met een parlement. Een constitutionele monarchie wil zeggen dat de Grondwet de macht van de erfelijke vorst bepaalt. De koningin is het hoofd van de staat en representeert het land bij buitenlandse aangelegenheden. De koningin heeft gelimiteerde rechten. Staat en kerk zijn gescheiden. Er heerst vrijheid van godsdienst.

Wat betreft corruptie staat Nederland negende op de “the Corruption Perceptions Index 2006”.

Politiek

Nederland heeft een gedecentraliseerde eenheidsstaat die bureaucratisch is geregeld en die is ingedeeld in drie bestuurslagen: rijk, provincie en gemeente.

In Nederland is geen dienstplicht.

Gemeenten en provincies functioneren als een decentrale overheid. Er is sprake van grote autonomie en beslissingsruimte. Ze werken wel samen met het rijk.

Europese unie

Nederland is sinds 1992 lid van de Europese Unie en was eerder al lid van de European Community. Sinds 1998 is Nederland lid van de European Monetary Union. Uit het rapport van ‘The European Commission, Education and Culture. Youth, Sport and Relations with the Citizen Sport (1 december 2005.)’, valt Nederland onder: ‘*Autonomie van de federatie*’ een lage bemoeienis van de staat.

Sportbeleid

Het uitgangspunt van de Nederlandse regering is dat “*Sport een unieke kans biedt voor een evenwichtige ontwikkeling van de hedendaagse samenleving*”. (Rijksbegroting 2006)

Het sportbeleid, landelijk gezien, richt zich op vier punten.

- het signaleren en benutten van de kansen die sport de samenleving biedt
- het behoud van een kwalitatief hoogwaardige infrastructuur
- het bewaken van een verantwoorde sportbeoefening
- het vermijden van of tegengaan van ongewenste externe effecten van sportbeoefening en andersom. (Rijksbegroting 2006)

Op gemeentelijk terrein wordt een gedecentraliseerd beleid gevoerd en wordt aangestuurd op privatisering. De taak van de gemeente is uitvoerend. Dat wil zeggen dat zij verantwoordelijk is voor de sportinfrastructuur. De provincies zijn verantwoordelijk voor de activiteiten die het uitvoerende werk ondersteunen. Het beleid van de overheid, wat betreft sport wordt gekenmerkt door een hoge mate van autonomie. De overheid heeft vooral een aanvullende- en ondersteunende rol. Er wordt dus veel aan de “markt” overgelaten.

Voor wat betreft topsport (professionele sport) werkt het NOC*NSF (Nederlands Olympisch Comité/ Nederlandse Sportfederatie) nauw samen met het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Zij hebben een geïntegreerd topsportbeleid ontwikkeld. Hierin is onder meer de rechtspositie versterkt, een fonds gevormd, en zijn sport- en deskundigheidsopleidingen beschreven. De mogelijkheid bestaat voor een topsporter om gebruik te maken van een stipendium. Dit houdt in dat zij een geldelijke vergoeding kunnen krijgen. Deze hangt af van de tak van sport en de status die deze heeft. De hoogte van het

bedrag hangt af van de persoonlijke situatie. Een geldbonus is er voor het behalen van een olympische medaille. De overheid financiert ook onderzoeken die betrekking hebben op het beleid, om op die manier het beleid en de resultaten te toetsen. De overheid legt tevens een grote nadruk op stimulering van breedtesport. Dit heeft een hoge prioriteit.

Binnen het leger is een “beperkt” aantal plaatsen voor topsporters. De sporten die beoefend worden zijn individuele sporten, zij hebben verwantschap met een militair beroep en het is geen beroepssport.

Door de grote mate van zelfregulering kent Nederland geen specifieke publieke regelgeving op sportgebied. Wel heeft Nederland een bond voor sporters. Waterpolo valt onder de bond NL Sporter, die tot de categorie ‘overige topsporter’ behoort. De bond valt onder de federatie sport van het FNV.

De wet op kansspelen is geliberaliseerd. Dit heeft ervoor gezorgd dat Stichting Nationale Sporttotalisator (SNS) zijn aanbod in het aantal spelen heeft vergroot. De stichting SNS investeert in sport, cultuur, maatschappelijk welzijn en volksgezondheid.

3.4.2 Economie

- **Griekenland**

De mate van marktregulering.

Veel bedrijven zijn in nog handen van de overheid maar Griekenland werkt wel langzaam naar een liberalisering van de markt toe. Hierdoor is geen transparante markt, wat een competitieve markt in de weg staat. Nu is er sprake van staatskapitalisme of wel een ‘coordinated market economie’. De Griekse regering wil staatsbedrijven via een privatiseringsmodel laten werken. Dit houdt in dat de overheid haar subsidies voor deze bedrijven steeds meer intrekt en aandelen op de markt brengt. Dit gaat heel geleidelijk en tot nu toe bezit de overheid nog steeds het merendeel van de aandelen. Daarom is haar invloed nog steeds erg groot.

Privatisering kan alleen plaatsvinden als het management volledig vrij is van politieke bemoeienis. Onder invloed van de Europese Unie is Griekenland verplicht zijn markt transparanter te maken.

De overheid probeert een regionale ontwikkeling te stimuleren. Het grootste deel van het economische verkeer vindt nu plaats in en rondom Athene.

Mate van staatsinterventie/coördinatie

De staatsinterventie van Griekenland is hoog. Een groot deel van de economische markt is in zijn bezit is en er vindt een hoge vorm van coördinatie plaats. Dit en de grote mate van bureaucratie zorgen ervoor dat de ‘zwarte markt’ welig bloeit. Griekenland kent enige mate van corruptie.

De sportmarkt is sterk gereguleerd door de overheid. Er zijn regels gesteld en de uitvoering daarvan wordt nauwlettend in de gaten gehouden. Overleg vindt plaats tussen de federatie en de overheid. De overheid vormt dus het grootste overlegorgaan. De markt wordt beschermd door regels. Zo mogen waterpolospelers voor hun 28ste niet weg bij hun club. Tot deze leeftijd is een speler in ‘dienst’ van de club waar hij is begonnen is met waterpolo. Hierna is de speler vrij om een contract ergens anders af te sluiten. De overheid wil hiermee bereiken dat de competitie, ‘het product’, over het gehele land ‘verkocht’ wordt. De ‘marktplaats’ van waterpolo, het zwembad, is over het algemeen semigeprivatiseerd. De eigenaar is voornamelijk een club met leden die contributie betalen. De clubs zijn grotendeels in handen

van een president die zorg draagt voor de financiën. De clubs zijn vrij in het indelen van het badwater en hoeven alleen met leden rekening te houden.

Sinds afgelopen zomer 2006 is de spelersmarkt vrij toegankelijk voor buitenlanders. De regel hiervoor was één buitenlander per team. De federatie heeft onlangs bij de overheid toestemming gevraagd om deze regel vrij te geven. Dit besluit is aangenomen.

- **Nederland**

Mate van marktregulering

Nederland kent een overlegeconomie met een aantal zakelijk ingestelde uitvoeringsorganisaties met marktwerking en financiële sturingselementen. Het is een transparante markt die gericht is op meer vraag en aanbod. Er is een open markt, geliberaliseerd, een markt waarop men moet concurreren. Dit noemt men ook wel Managed Kapitalisme of wel Liberal Market Economy.

Mate van staatsinterventie/coördinatie

De Nederlandse markt kent een lage staatsinterventie, de markt doet zijn werk. Het is een overlegeconomie met overheidsorganen die de markt monitoren en advies geven. Dit is terug te zien in het sportbeleid. De georganiseerde sport wordt gezien als een uitvoeringsorgaan waarmee een prestatiecontract wordt afgesloten. De gemeenten zijn het belangrijkste overlegorgaan voor de sport. Aan de andere kant ziet de overheid dat sport zich ook in andere sectoren mengt en dat hierdoor de bestuurlijke complexiteit van sport toeneemt.

De sportmarkt wordt vrijgelaten door de overheid. Er zijn adviesorganen die overleggen met de sportbonden. De bonden werken sterk autonoom. De Nederlandse waterpolobond valt onder de KNZB (Koninklijke Nederlandse Zwembond). De KNZB heeft contact met het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport en draagt zorg voor een marktgerichte organisatie. De bond heeft geen beperkingen aan de clubs opgelegd. Spelers zijn vrij om te gaan en staan waar zij willen, wat betreft hun keuze voor een club. Als een speler eenmaal een startvergunning heeft en meespeelt voor een club in een lopend seizoen, dan mag een speler alleen via een aanvraag voor overschrijving bij de KNZB wisselen van club. Er bestaat geen regel ten aanzien van het aantal buitenlandse spelers binnen een team.

De “marktplaats” van het waterpolo zijn de zwembaden. Deze worden grotendeels geëxploiteerd door de overheid en worden voor 95% behartigd door het Nationaal Platform Zwembaden. Dit is een branche-instituut voor de zwembaden in Nederland en bestaat uit de volgende organisaties: Vereniging Sport en Gemeenten, RECRON (Vereniging van Recreatieondernemers Nederland) en de KNZB.

Het gebruik van zwembaden is niet vrij. Er zijn meerdere organisaties die zwemwater moeten huren bij een bad. Maar twee procent van de zwemverenigingen heeft een eigen zwembad. De rest van de clubs huren of van de gemeente of van een commerciële exploitant en zijn hier dus afhankelijk van.

Hierboven is beschreven in wat voor economie de sportmarkt opereert. Hoe de sportmarkt functioneert en welke rol deze speelt in beide samenlevingen wordt verder uitgewerkt in de volgende paragraaf.

3.5 Sportmarkt uitgewerkt

In het theoretisch kader is uitgelegd wat de sportmarkt inhoudt. Hier wordt gezocht naar de feiten die gelden voor beide landen. De verschillende elementen – vrijwilligerssector, het product, consumenten en output - die samen de sportmarkt vormen worden onderzocht. Per land worden deze gegevens verwerkt.

- **Griekenland**

Vrijwilligerssector

Griekenland is een collectivistisch land (zie gegevens Hofstede). Het landelijke beleid richt zich meer op professionele sport dan op breedtesport. Het aantal geregistreerde leden van de waterpolobond is niet te achterhalen. Er kan dus geen vergelijking gemaakt worden met het aantal geregistreerde leden in Nederland. Uit een onderzoek van *Van Bottenburg, Rijnen en Sterkenburg*, blijkt dat Griekenland een lage sportparticipatie kent ten opzichte van andere Europese landen.

Voor dit onderzoek is van belang om na te gaan hoe het met de scheidsrechters, juryleden en coaches zit. Wordt wat zij leveren als een product gezien? De volgende gegevens zijn kenmerkend:

- scheidsrechters en juryleden worden in Griekenland voor hun werk betaald
- coaches worden allemaal fulltime betaald

Het product.

De nationale reguliere competitie telt twaalf clubs die gedurende een periode van negen maanden in competitieverband spelen. Hiernaast is er voor dezelfde twaalf teams een bekercompetitie. Naast deze competitie kunnen clubs die in de top vijf eindigen, deelnemen aan de Euro League en de Europa Cup. Deze wordt georganiseerd door de LEN.

Als nationaal team zijn er andere belangrijke evenementen zoals de Olympische Spelen, de World Cup en de World League.

Griekenland heeft driemaal de World Cup, eenmaal de World League en eenmaal de Olympische Spelen in eigen land georganiseerd. Dit zijn belangrijke evenementen waar het product en het land nationale- en internationale belangstelling mee verdient.

De Griekse zwembond heet de KOE (Greece Swimming Federation) en is verantwoordelijk voor de watersporten: zwemmen, schoonspringen, synchroonzwemmen en waterpolo. Zij is de organisator van de nationale competitie en nationale bekercompetitie van waterpolo. Ook verzorgt zij competities voor militairen en politieagenten.

Consumenten.

Gallanis produceert sinds 1984 gecomputeriseerde sportdata in allerlei vormen, zoals harde kopieën, uitgeprint materiaal, cd-roms, dvd's enz. Er wordt verslag gedaan door driehonderd experts van 2500 evenementen van teamsporten en 50 competitiedagen van individuele sporten.

Nauwkeurig worden de competities van basketbal, volleybal, handbal en waterpolo gevolgd. Griekenland kent tien landelijke sportkranten die dagelijks verschijnen. Elke dag wordt er in iedere krant minstens een pagina gewijd aan waterpolo. Ook zijn er steden met een eigen sportkrant, zoals bijvoorbeeld in Chios.

Output.

Hieronder staan de belangrijkste mondiale wedstrijden die door de FINA georganiseerd worden. In het schema is te lezen hoe vaak Griekenland heeft deelgenomen. De rangschikking

staat ernaast, deze is oplopend in data. Voorbeeld: Griekenland werd achtste bij de eerste keer dat zij deelnamen aan de Olympische Spelen, dertiende bij de tweede keer enz.

Tabel 7. Gegevens output Griekenland

Belangrijkste wedstrijden Fina	Griekenland	rangschikking
Olympische Spelen	12	8,13,15,14,14,10,8,9,10,6,10,4
Wereld Kampioenschappen	10	12,12,12,11,10,7,8,6,4,3
World Cups	8	8,8,7,6,2,7,5,7
World Leagues	5	4,5,3,5,3
Totaal	34	

- **Nederland**

Vrijwilligerssector.

Nederland is een individualistische samenleving (zie gegevens Hofstede). Het landelijke beleid richt zich in grote mate op een breed publiek. Nederland staat hoog op de lijst van de Europese samenleving qua sportparticipatie, maar ook qua georganiseerde sport. Nederland heeft 19671 geregistreerde waterpoloërs (mannen, vrouwen en kinderen) met startvergunning, 3195 zonder startvergunning.

Scheidsrechters in Nederland krijgen geen vergoeding voor de geleverde arbeid. Iedere club is verplicht om per ploeg een eenheid van scheidsrechters te leveren. Doen zij dit niet dan moeten zij een boete aan de bond betalen en kan een team worden uitgesloten van deelname aan de competitie. Juryleden moeten geleverd worden door de thuisclub. Deze werken geheel vrijwillig. Coaches worden over het algemeen wel betaald, maar niet fulltime en hebben dus nog een reguliere baan naast hun trainerschap. De bondscoach is een fulltime trainer, hij houdt zich niet alleen met het nationale herenteam bezig, maar ook met het ontwikkelen van programma's voor jeugdige talenten.

Het product.

Het nationale competitieverband vindt plaats tussen twaalf teams in een tijdsbestek van negen maanden. Daarnaast is er nog een bekercompetitie. Nederland doet ook mee aan de Euro League en de Europa Cup.

Nederland heeft eenmaal een belangrijk evenement op waterpologebied georganiseerd, dat was tijdens de Olympische Spelen in Amsterdam. Verder heeft Nederland, als organiserend land geen aandeel gehad in de al eerder genoemde belangrijkste waterpolo-evenementen, door de FINA georganiseerd.

De bond is verantwoordelijk voor het organiseren en coördineren van de nationale- en de bekercompetitie. Verder is zij de verzorger van het nationale team en handelt zij over allerlei kwesties die daarmee te maken hebben. De bond probeert het topsport programma te bevorderen door programma's op te stellen en door het aanbieden van opleidingen.

Consumenten

Nederland kent op dit moment één aparte sportkrant. Deze schrijft niet structureel over waterpolo. Regionale kranten geven verslag van regionale clubs. In Nederland wordt één waterpolotijdschrift uitgegeven. Hier kan iedereen zich op abonneren. Waterpolomagazine ManMeer verschijnt 10 keer per jaar en besteedt aandacht aan waterpolosport in de meest brede zin.

Televisie zendt waterpolo niet structureel uit. Het afgelopen jaar is aandacht aan waterpolo besteed door sport.nl. Deze zond wedstrijden uit in het kader van de finale maand. Ook zijn er

twee Nederlandse sites die uitgebreid nationaal - en internationaal verslag doen over waterpolo.

De Output

Hieronder is te lezen aan welke wedstrijden Nederland heeft deel genomen en ook hoe vaak. Dit is te zien in oplopende data: de rangschikking.

Tabel 8. Output Nederland

Belangrijkste wedstrijden Fina	Nederland	rangschikking
Olympische Spelen	17	4,5,7,5,5,5,3,8,8,7,7,3,6,6,9,10,11
Wereld Kampioenschappen	7	8,8,13,4,14,8,9
World Cups	3	6,6,7
World Leagues	1	6
Totaal	28	

3.5.1 Productiefactor: waterpolospeler

De productiefactor is onderzocht door een enquête te houden onder de waterpolospelers. Deze enquête is al eerder aangehaald in paragraaf 3.1. De gevonden gegevens worden in het volgende gedeelte beschreven. Data worden voor beide landen naast elkaar weergegeven. Zij worden behandeld aan de hand van de beschreven categorieën in het theoretisch kader. Voor een uitgebreide weergave verwijs ik u naar bijlage 2.

Categorie 1 Leeftijd.

- De gemiddelde leeftijd van een Griekse waterpoloër is 24,36 afgerond naar beneden is dit 24 jaar.
De gemiddelde leeftijd van een Nederlandse waterpoloër is 25,19 afgerond naar beneden is dit 25 jaar.
Het verschil is dus 1jaar.
- De jongste speler in Griekenland is 16 jaar en in Nederland 15 jaar.
De oudste speler in Griekenland is 34 jaar en in Nederland 42 jaar.
- De meest voorkomende leeftijd in Griekenland is 29 en in Nederland 18 en 23.

Categorie 2 Nationaliteit.

- In Griekenland spelen 64 Grieken en 6 buitenlanders.
In Nederland spelen 69 Nederlanders en 1 buitenlander.

Categorie 3 Soort opleiding/werk

Werk/studie/beiden/geen van beiden

Tabel 9. Gegevens opleiding/werk voor Griekenland en Nederland.

	Griekenland	Nederland
werken	20= 28,6%	38 =54,3%
voor de overheid	13 = 56,52%	6 = 8,7%
voor (commercieel) bedrijf	8 = 34,78%	46 =85,19%
studie en werk	3= 4,3%	16 = 22,9%
werken en studeren niet	9 = 12,9%*	2 = 2,9%
studeren	38= 54,3%	14 = 20%

Er ontbraken twee gegevens voor zowel Griekenland als Nederland bij werken voor de overheid of (commercieel) bedrijf. *Er is geen werk en geen studie ingevuld, echter bij categorie zes wordt op de vraag – wat is waterpolo voor u?- door 8 van deze spelers geantwoord – werk -.

Gemiddeld aantal werkuren per week

- Een Griek werkt gemiddeld 22,4 uur per week, hierbij ontbreken twee gegevens. Een Nederlander werkt 32,80 uur gemiddeld. Bij beide landen is het meest voorkomende gewerkte aantal uren 40.

Soorten studies

- In Griekenland worden er 17 verschillende studies genoemd door 41 studerende spelers. Opvallend is dat er 11 keer sportacademie genoemd wordt gevolgd door 4 keer bedrijfsadministratie. In Nederland worden er 27 verschillende studies genoemd, hiervan worden er vier studies 2 keer genoemd.

Categorie 4 Huidige situatie van de waterpolospeler op waterpologebied.

Speeljaren

- Het gemiddelde aantal speeljaren ligt in Griekenland op 13,62 jaren, afgerond 14 jaar en in Nederland op 16,21 jaren, afgerond 16 jaar. In Griekenland ontbrak er één gegeven. Het meest voorkomend in Griekenland is 15 speeljaren en in Nederland 20 speeljaren.

Gemiddeld aantal clubs per speler

- In Griekenland heeft een speler gemiddeld bij 2,46, afgerond 3, clubs gespeeld en in Nederland 1,96, afgerond 2 clubs.

Meer uren willen trainen per week

- In Griekenland zou 12,9% van de spelers gemiddeld 4,13 uur meer willen trainen, afgerond 4 uur. Het meeste voorkomen is 2 uur meer per week. In Nederland zou 51,4% van de spelers 4,45 uur meer willen trainen, afgerond 5 uur. Het meest voorkomend is 2 uur meer per week.

Spelers Nationaal team

- 18,6% van de spelers zit in het Griekse nationaal team. Van de 81,4% die er niet in zitten hebben 72,4% geantwoord het wel te willen. 21,4% van de spelers zit in het Nederlands nationaal waterpolo team. Van de 78,6% die er niet in zitten heeft 40% geantwoord het wel te willen. Hierbij ontbrak één gegeven.

Categorie 5 Intrinsieke motivatie

Bewust gekozen voor waterpolo

Tabel 10. Intrinsieke motivatie

	Griekenland	Nederland
bewust watersport ja	40 = 57,1%	48 = 68,6%
nee	30 = 42,9%	21 = 30%
bewust teamsport ja	40 = 57,1%	55 = 78,6%
nee	30 = 42,9%	15 = 21,4%

Categorie 6 Extrinsieke motivatie

Tabel 11. Extrinsieke motivatie

	Griekenland	Nederland
<i>begonnen met waterpolo</i>		
plezier	30,4%	28,7%
uitdaging, competitie-element	18,8%	19,7%
gezondheid	19,6%	13,8%
ontspanning	1,8%	6,9%
vrienden deden het ook	18,8%	7,4%
familieleden deden het ook	6,3%	18,6%
andere reden	4,5%	4,8%
<i>speel nu omdat</i>		
dezelfde reden als hierboven	36,3%	33,3%
gewoonte	21,2%	9,1%
omdat het mijn werk is	*7,1%	0,8%
vriendschap	-	19,7%
gezelligheid	8,8%	22%
andere reden	25,7%*	15,2%**
<i>wat is waterpolo voor u</i>		
werk	38,4%	1,2%
hobby	37,4%	76,8%
puur lichamelijke beweging	18,2%	15,9%
anders	6,1%	14,6%

* 21 x ingevuld voor geld = $21/29 \times 100 = 72,41\%$ van de andere reden.

**6 x ingevuld voor gezondheid = $6/20 \times 100 = 30\%$ van de andere reden.

Voor de rest van de 'anders genoemde redenen' kunt u naar de bijlagen. Ik heb hier alleen de uitspringende, meerdere malen, genoemde gegevens weergegeven.

Categorie 7 Lengte speeljaren

Aantal jaren nog spelen

- In Griekenland zegt 22,9 % nog tien jaar te willen spelen, 15,7% zegt nog 5 jaar te willen spelen en 10% zegt nog 16 jaar te willen spelen. Als je de jaren die ze al spelen en de jaren die ze nog willen spelen optelt dan komt het gemiddelde aantal speeljaren op 21.25, afgerond 21. Hierin is niet meeberekend het aantal spelers dat het niet wist oftewel een ? (vraagteken) heeft ingevuld. Het meest voorkomend was 20 jaar. In Nederland heeft 34,3% ingevuld - tot late leeftijd en ? (vraagteken)- op de vraag wanneer zij willen stoppen. De antwoorden – tot late leeftijd en ? – zijn als een antwoord beschouwd. Dit omdat deze begrippen geen duidelijke aanduidingen zijn en omdat ze bij het antwoord op de vraag – reden om te stoppen – overeenkomstige antwoorden gaven. 10% zegt nog 10 jaar te willen spelen en een andere 10% zegt nog 30 jaar te willen spelen.

Reden om te stoppen

- In Griekenland geeft 20,83% aan te stoppen vanwege leeftijd, 16,67% geeft aan te stoppen om te gaan werken, 15,28 % geeft aan te stoppen als ze een gezin willen beginnen.

In Nederland geeft 17,78% aan te stoppen als het lichaam het niet meer aan kan en 17,78% geeft aan te stoppen als zij medische klachten krijgen en 12,22% geeft aan te stoppen als zij geen motivatie meer hebben.

Ik heb bij deze gegevens de top drie weer gegeven, voor de rest van de gegevens verwijs ik naar de bijlage. Dit was een open vraag.

Alle empirische gegevens zijn hierboven via het conceptueel model verwerkt. In het volgende hoofdstuk zal omschreven worden hoe de relaties tussen de onderzochte eenheden zich verhouden en wat voor invloed zij hebben op de professionalisering van het waterpolo.

Hoofdstuk 4

Analyse

In het vorige hoofdstuk zijn empirische gegevens, volgens het conceptueel model, verzameld en beschreven. In dit hoofdstuk wordt gezocht naar de relatie tussen verzamelde- en theoretische gegevens om zo te komen tot een beantwoording en een analyse van de onderzoeksvraag en de deelvragen. Er wordt dus stilgestaan bij de invloed van de geschiedenis en de invloed van de nationale cultuur aan de hand van de theorie van Hofstede. Het geeft antwoord op de vraag welke vijf dimensies van Hofstede daadwerkelijk een verklarende rol spelen. Vervolgens wordt de invloed van staat, politiek en economie tussen beide landen vergeleken en logisch verklaard. Tenslotte is ontleend in hoeverre de sportmarkt en de invloed van de speler zelf een rol speelt.

4.1 Invloed van de geschiedenis

In Griekenland speelt sport al sinds de oudheid een belangrijke rol in de samenleving. De zwemsport werd door de Grieken gezien als een statussymbool en een teken van civilisatie. Sport zelf werd gezien als vorm van superioriteit en onsterfelijkheid. Winnen was een belangrijk aspect. In de geschiedenis wordt ook al gesproken over professionals in de sport. Nederland gebruikt het woord sport sinds 1866. Een duidelijke betekenis kreeg het woord zo omstreeks 1896. Sport zorgt voor opleiding en vormt karakter, sport zal tot een vitale ontwikkeling leiden en tot een gezond lichaam en geest. In de geschiedenis wordt niet gesproken over professionals in de sport.

Sport in Nederland is vergeleken met Griekenland, een vrij jong begrip. Sport is in de Griekse geschiedenis een heel belangrijk begrip en in die vorm als zodanig aanwezig in de maatschappij. In Nederland is het begonnen als begrip als zodanig en over de rol in de maatschappij valt in de geschiedenis weinig terug te vinden.

De betekenis achter sport verschilt sterk in de twee landen. Beiden landen streven een ander doel na. In Griekenland is het een middel om status te krijgen. In Nederland is het een middel voor een individu om zich binnen die maatschappij te ontwikkelen en beter te functioneren. Het wordt niet gezien als onderdeel van die maatschappij.

Professionele beoefening van de sport bestaat al sinds de oudheid in Griekenland. In de Nederlandse geschiedenis wordt hier niet over gesproken. Dit is dus van grote invloed op de huidige situatie van de waterpolospelers in beide landen.

De spelers werden beloond voor hun arbeid. Dit gaf de sporter status en aanzien in de samenleving. De geschiedenis heeft dus een *grote invloed* op de huidige situatie van de waterpolospelers en heeft dus een verklarende rol.

In Nederland was het belangrijk dat je aan sport deed om het individu en zijn prestaties te verbeteren. Wanneer je daarbij een uitblinker was, gaf dat geen status en geen beloning. De geschiedenis en de grondgedachte achter sport geven *geen aanleiding* tot het professionaliseren van een sport en dus ook niet van waterpolo. Wel kan het een verklarende rol spelen in de huidige status van de spelers; namelijk die van amateur.

4.2 Invloed nationale cultuur aan de hand van Hofstede

Identiteit

Waterpolo is een spel dat gespeeld wordt in een team. Het samenspel is een belangrijk gegeven. Het is een collectief spel.

Nederland kent een sterk op het individu gerichte cultuur en Griekenland een sterk op het collectief gerichte cultuur. Het verschil tussen beide landen is 45 (zie 3.3.1). Hieruit zou de conclusie getrokken kunnen worden dat er in Griekenland een betere cultuur heerst om een collectief spel als waterpolo te spelen.

In de spelersenquête is gevraagd of door de spelers bewust is gekozen voor een teamsport. In Griekenland werd hier door 57,1% van de spelers met ja geantwoord. In Nederland werd door 78,6% met ja geantwoord. Aan de hand van *Hofstede* zijn gegevens zou je het antwoord andersom verwachten. Op de vraag of ze voor het nationale team zouden willen spelen, wordt door 72,4% van de Griekse spelers met ja geantwoord in vergelijking met 40% van de Nederlandse spelers. Dit kan duiden op het werkdoel 'je land dienen'. Wat ook een kenmerk is van een collectivistisch land. Deze uitkomst scoort in Griekenland een stuk hoger dan in Nederland.

Aan de hand van de gevonden gegevens kan dus geen duidend antwoord worden gegeven op de vraag of 'identiteit' een rol speelt in de ontwikkeling van professioneel waterpolo.

Hiërarchie

Professioneel waterpolo kan alleen gespeeld worden door uitblinkers. Er is talent en vaardigheid voor nodig, dit wordt ook elitesport genoemd. Er kan dus gesproken worden over een ongelijkheid in de samenleving: het is alleen voor de allerbeste weggelegd. In een land met een grote machtsafstand is hier ruimte voor en in een land met een kleine machtsafstand minder. Griekenland heeft een grotere machtsafstand dan Nederland, het verschil is 22. Dit zou er dus toe kunnen leiden dat er in Griekenland een beter klimaat heerst tot het maken van onderscheid en het geven van een status aan een waterpolospeler. Deze status kan leiden tot professionaliteit.

Het paradoxale is echter dat een Nederlandse speler, die op nationaal- en internationaal vlak goed presteert, een status kan krijgen van het NOC*NSF (zie gegevens 3.3.2). Hier wordt dan onderscheid gemaakt tussen een A en een B status. In Griekenland worden topsporters ook wel elite atleten (zie gegevens 3.3.1) genoemd. Beide landen maken dus wel degelijk onderscheid tussen sporters.

Griekenland heeft in verhouding tot Nederland een groter aantal waterpolospelers met een status. Immers, in Griekenland is een waterpolospeler professional en in Nederland niet. In Griekenland hebben alle spelers van de nationale competitie een bepaalde status en in Nederland alleen die spelers die in het nationale team spelen.

Naar aanleiding van deze gegevens kan gesteld worden dat hiërarchie een verklarende rol speelt bij de professionalisering van het waterpolo.

Sekse

Hoe meer 'vrouwelijke' kanten een samenleving kent hoe evenwichtiger de rolverdeling in een samenleving. Hoe 'masculiener' de samenleving hoe ongelijker de rolverdeling en hoe meer de maatschappij gericht is op prestaties. Ook wel zorggericht versus prestatiegericht genoemd. Een van de kenmerken van professioneel waterpolo is prestatiegerichtheid.

Griekenland kent ten opzichte van Nederland een sterk masculien gerichte cultuur. Het onderlinge verschil is 43. Hiermee zou je dus kunnen concluderen dat de Grieken meer

gericht zijn op presteren en dat dit een grote rol speelt in de professionalisering van het waterpolo.

In de spelersenquête is de vraag gesteld waarom ze begonnen zijn met waterpolo. Eén van de redenen die ze op konden geven was: uitdaging/competitie element. Door de Griekse spelers werd dit door 18,8% van de spelers ingevuld en in Nederland door 19,7% van de spelers. Hier zit dus amper verschil in.

Op de vraag waarom een speler nu waterpolo speelt, is het opvallend dat geen van de Griekse waterpolospelers vriendschap als reden opgeeft, terwijl dit voor 19,7% van de Nederlandse spelers *de* reden is om te spelen. Bij deze vraag wordt door 30% van de Grieken ingevuld dat zij spelen voor het geld (bij de reden: anders). Door de Nederlandse spelers wordt door 5,7% prestatie/uitdaging ingevuld. Op 'gezelligheid' wordt door 8,8% van de Griekse spelers geantwoord en door 22% van de Nederlandse spelers.

In de reden om aan waterpolo te beginnen zit geen groot verschil. In de reden om op dit moment waterpolo te spelen, zitten veel grotere verschillen. Grieken noemen vergoeding voor hun prestaties een belangrijk punt, terwijl Nederlanders het sociale aspect als belangrijk punt vermelden. Hier zit dus een onderscheid in dat te vertalen is naar 'prestatie en zorgen'. Prestatie is het verdienen aan waterpolo, zorgen is het sociale aspect van het waterpolo.

Naar aanleiding van de genoemde gegevens kan er geconcludeerd worden dat Sekse een verklarende rol speelt bij de professionalisering van waterpolo.

Waarheid

Een belangrijk punt hierbij is het vermijden van onzekerheden. Dit is niet hetzelfde als risico's nemen. Als risico's genomen kunnen worden die te herkennen zijn, dan wil men in een land met een grote onzekerheidsvermijding, deze wel nemen. De uitkomst van het product waterpolo is een onzekere. Het aangaan van een financiële overeenstemming met de spelers brengt een onzekere factor met zich mee. Nederland scoort in het midden op de onzekerheidsvermijdingsindex en Griekenland scoort uitzonderlijk hoog op deze index, zelfs boven de 100. In dit geval zou er dus geconcludeerd kunnen worden dat Nederland een beter klimaat heeft voor het professionele waterpolo. Maar de uitkomst van het product waterpolo is weliswaar een onzekere, ook is het een risico dat bekend is, dus iets dat door de Griekse samenleving niet uit de weg wordt gegaan. Dit "risicogegeven" wordt ook bevestigd door het feit dat Griekenland als Europees land boven Engeland staat als het gaat om gokken.

Een ander kenmerk dat genoemd wordt bij een sterke onzekerheidsvermijding is: agressief nationalisme. Zoals eerder besproken bij geschiedenis, wordt sport in Griekenland gezien als een manier om je superioriteit te tonen. In Nederland is sport een middel om het individu te vormen. Waterpolo kan dus een middel vormen om uiting te geven aan nationalisme. Er is dan een grote behoefte om goed te presteren. Door het professionaliseren van waterpolo wordt de kans op een positieve uitkomst van het product groter. In Nederland is de behoefte veel kleiner dan in Griekenland dat hier boven de norm scoort.

Het verschil tussen de twee landen op de score van de UAI is groot (49) maar allebei liggen zij boven de 50. Agressief nationalisme kan een verklaring zijn om het waterpolo te professionaliseren. Op grond van deze bevinding zou er dus gesteld kunnen worden dat waarheid een verklarende rol speelt bij het professionaliseren van waterpolo.

Deugd

Hoe meer men op korte termijn is gericht, hoe meer ook op traditie. Hoe meer men op de lange termijn is gericht, hoe meer respect er is voor de heersende omstandigheden. Op de

Long Term Index ontbreken de gegevens voor Griekenland. Nederland scoort hier 44. Een verschil is niet te maken. Wel is er naar aanleiding van andere gegevens (eerder genoemd 3.3.1) vast te stellen dat Griekenland gericht is op traditioneel handelen, wat duidt op kortetermijn gerichtheid.

Waterpolo valt onder de noemer 'traditionele' sport. In Griekenland is het een gegeven dat de professionele sport al sinds oudsher bestaat. In Nederland is dit niet het geval.

Een verklaring is moeilijk te geven aan de hand van deze gegevens .

4.2.1 Eindanalyse, invloed van de nationale cultuur

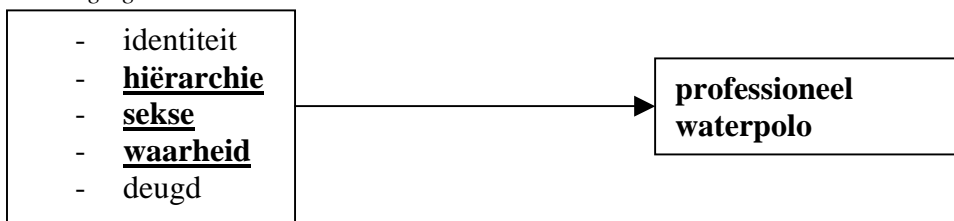
Van de vijf dimensies van *Hofstede* kan gesteld worden dat drie dimensies een verklarende rol spelen bij de ontwikkeling van het professionele waterpolo.

- hiërarchie
- sekse
- waarheid

Voor de overige dimensies zijn meer gegevens nodig.

De gegevens van Hofstede geplaatst in het kader van de bewegingscultuur laat het volgende zien:

Bewegingscultuur/Nationale cultuur

figuur 10.. *Bewegingscultuur gekoppeld aan de vijf dimensies van Hofstede.*

4.3 Invloed van staat en politiek

4.3.1 Overheidsbemoeyenis met sport en waterpolo

Griekenland

In paragraaf 4.3 is vastgesteld dat Griekenland een samenleving kent die collectief is, een grote machtsafstand kent, masculien is, een zeer zware onzekerheidsvermijding kent en op de kortetermijn gericht is. *Hofstede* stelt bij deze gegevens de volgende kenmerken vast voor de staat:

- van bestuurders van een land wordt verwacht dat ze de bevolking vertellen wat er gedaan moet worden, centralisatie is populair
- statussymbolen zijn normaal
- ze zijn meer gericht op prestatie
- de kans dat corruptie bestaat is groter
- godsdienst en traditie spelen een belangrijke rol

Dit is te plaatsen bij een staat die hiërarchisch is ingesteld en centraal wordt aangestuurd.

In Griekenland wordt de orthodoxe leer erkend als heersende religie en deze geniet een speciale grondwettelijke bescherming. De overheidsbemoeyenis is in de publieke sector hoog.

Beslissingen worden alleen op zeer hoog niveau genomen, waardoor er een sterk hiërarchische structuur heerst. Griekenland staat voor een Europese lidstaat vrij hoog op de Corruption Perceptions Index. Aan de hand van deze gegevens kan gesteld worden dat Griekenland een staat is die *hiërarchisch is ingesteld en centraal wordt aangestuurd*.

Door de Europese commissie van educatie en cultuur is vastgesteld dat Griekenland een 'Governmental Structure' kent. Dit past bij de hierboven beschreven conclusie. Voor de sport betekent dit dat de delegatie en financiering gedaan wordt door publieke gelden en dat er sport wetgeving bestaat.

De Griekse waterpolofederatie werkt in dienst van de overheid. De overheid stelt een wetgevend raamwerk op waar de federatie mee moet werken en zich aan moet houden. De overheid speelt een dominante rol in de beslissingen die genomen worden ten aanzien van atleten. Nadruk wordt door de overheid gericht op elitesport. Als een speler goed presteert dan kan hij een bepaalde status aangemeten krijgen door een bepaalde rang in het leger of een baan in de publieke sector. De overheid biedt waterpolospelers de kans op een baan waar volledige medewerking wordt verleend aan zijn sport. Griekenland kent een dienstplicht. Griekse waterpolospelers krijgen tijdens hun dienstplicht een voorkeursbehandeling waardoor zij hun sport op hoog niveau uit kunnen blijven oefenen.

Uit deze gegevens kan worden vastgesteld dat de Griekse staat een grote invloed heeft op het waterpolo. Door het creëren van professionele mogelijkheden en het geven van een status als er goed gepresteerd wordt, wordt professioneel waterpolo gestimuleerd.

Nederland

Nederland kent een samenleving die gericht is op het individu, een kleine machtsafstand kent, feminien is, in het midden van de index ligt van de onzekerheidsvermijding (ligt in het midden van de UAI index) en op de lange termijn is gericht. Hofstede stelt bij deze gegevens de volgende kenmerken vast voor de staat:

- van bestuurders van een land wordt verwacht dat zij een rationeel beleid volgen en dat zij ongelijkheid in de samenleving zo klein mogelijk moet worden maken, decentralisatie is populair
- statussymbolen maken mensen verdacht en gelijkheid is gewenst
- de kans dat corruptie bestaat is kleiner
- kerk en staat zijn gescheiden.

Dit is te plaatsen binnen een staat die egalitair en federaal aangestuurd is.

In Nederland zijn staat en kerk gescheiden. De staat is gericht op decentralisatie en kent hierin drie lagen: het rijk, de provincie en de gemeente. Er is sprake van een grote autonomie en beslissingsruimte in samenwerking met het rijk. Nederland staat als Europese staat laag op de Corruption Perceptions Index. Aan de hand van deze gegevens kan gesteld worden dat Nederland een staat is die *egalitair en federaal is aangestuurd*.

Door de Europese commissie van educatie en cultuur is vastgesteld dat Nederland een 'Autonomy van de federatie' kent. Dit past in de eerder beschreven conclusie. Voor sport betekent dit dat de overheid zich er weinig mee bemoeit.

De Koninklijke Nederlandse zwembond (KNZB) werkt samen met het NOC*NSF die weer samenwerkt met de overheid. De KNZB beschikt over een grote mate van autonomie in het nemen van beslissingen. De Nederlandse overheid hecht een grote waarde aan breedtesport, iedereen moet de kans krijgen om te sporten. De KNZB kan een status

aanvragen voor spelers van het nationale team. Als dit wordt toegewezen dan kan een speler aanspraak maken op een geldelijke bijdrage. De status die gegeven wordt aan een speler moet steeds opnieuw aangevraagd worden en levert alleen een tijdelijk geldelijke ondersteuning op. Het levert geen status op in maatschappelijke zin. In het Nederlandse leger is geen mogelijkheid voor een waterpoloër om zijn sport uit te oefenen.

Uit deze gegevens kan worden vastgesteld dat de Nederlandse overheid een kleine invloed heeft op het waterpolo. De overheid richt zich grotendeels op breedtesport. Het biedt een ondersteunende rol. De overheid heeft geen stimulerende werking op het professionele waterpolo.

4.4.2 Invloed van de economie op het waterpolo

Griekenland

Griekenland kent een staatskapitalisme. De markt wordt grotendeels gereguleerd door de overheid. De mate van staatsinterventie is hoog. Dit is ook terug te zien in de regelgeving ten opzichte van de waterpolospelers. Zij zijn tot hun 28ste niet vrij om te onderhandelen en hun product te verkopen. De competitie (plaats waar het product geleverd wordt) wordt door deze regeling gereguleerd. De markt is vrij toegankelijk voor buitenlandse waterpolospelers van de EU. De marktplaats zelf, het zwembad, is semigeprivatiseerd. Een grote financiering vindt plaats door de overheid en de rest wordt grotendeels gefinancierd door clubs. De clubs worden gefinancierd door een president, contributiegelden en geld verkregen door sponsoring. Clubs maken uit wie toegang heeft tot de zwembaden. Clubs hebben een monopoly over deze marktplaats.

Nederland

Nederland kent een liberale markt. De mate van staatsinterventie is laag en de markt is open. Dit is terug te zien in het feit dat er geen regels zijn opgesteld ten opzichte van de waterpolospelers. De KNZB werkt sterk autonoom en deze draagt zorg over een marktgerichte organisatie. De competitie is gereguleerd door de KNZB. De marktplaats wordt geëxploiteerd door de overheid en behartigd door het Nationaal Platform Zwembaden. Waterpoloclubs hebben geen vrije toegang tot de marktplaats, maar moeten concurreren met andere 'koopmannen' zoals: andere verenigingen, scholen, recreatie zwemmers, zwemlesnemers enz. Een grote concurrentie vindt plaats op deze markt.

4.4.3 Eindanalyse, staatsinterventie en de economie

In Griekenland heeft de overheid een grote invloed op de stimulering van het professionele waterpolo. Ook speelt de overheid een grote rol bij de besturing van de waterpolomarkt. Het kent geen vrij toegankelijke markt. In Nederland is de overheidsbemoeienis klein. Zij speelt geen stimulerende rol bij de professionalisering van het waterpolo.

Het opmerkelijke is het beheer van de marktplaats zelf. Verwacht wordt dat deze in Nederland een vrij toegankelijke is. De overheid volgt hier echter een beleid dat moet leiden tot het optimaliseren van de winst en het toegankelijk maken voor een breed publiek. Er is één koopman die de invulling van de markt bepaald. Een marktplaats kan gehuurd worden. Gesteld kan worden dat dit de toegankelijkheid belemmert. Dit past in het beeld dat *Hofstede* heeft over het kapitalisme en zijn vrije markt. Hij stelt dat de vrije markt juist een sterke regulering van de overheid in de hand werkt.

De overheid en zijn economie spelen een verklarende rol bij de professionalisering van het waterpolo.

4.5 Invloed van de Markt

Vrijwilligerssector

Scheidsrechters en juryleden worden in Griekenland betaald. Op dit gebied kan dus gesteld worden dat er geen sprake is van een vrijwilligerssector maar van een professionele sector. Dit geldt ook voor de coaches, zij worden fulltime betaald.

In Nederland worden scheidsrechters en juryleden niet betaald. Een club is echter door de KNZB wel verplicht deze te leveren. Gesteld kan worden dat door hen onbetaald werk verricht wordt, maar tegelijkertijd is het wel een verplichting van de club. In hoeverre hier dus gesproken kan worden over een vrijwilligerssector is moeilijk te zeggen. Om dit duidelijk te maken zouden deze mensen ondervraagd moeten worden naar hun beweegredenen. Coaches krijgen in Nederland grotendeels wel een vergoeding voor de verrichte arbeid, maar een inkomen levert het niet op. Allen hebben er een baan naast.

Sportparticipatie in Griekenland is laag. Het totale aantal deelnemers aan waterpolo is niet bekend. Hierdoor kan geen vergelijking gemaakt worden met Nederland. Aan de hand van de culturele gegevens van *Hofstede* zou wel gesteld kunnen worden dat Griekenland minder behoefte heeft aan vrijwilligers. In een collectivistische samenleving zijn mensen minder gericht op hun eigen lichaam, waardoor de behoefte om te sporten laag is. De behoefte aan sportverenigingen is hierdoor ook lager, wat tot gevolg heeft dat de behoefte aan vrijwilligers ook minder is. Sportparticipatie in Nederland is groot. Nederland is een individualistische samenleving waarin de mensen meer gericht zijn op hun eigen lichaam. De behoefte aan verenigingen neemt hierdoor toe en de behoefte aan vrijwilligers dus ook.

Het product

Gesteld kan worden dat het product in Griekenland en Nederland gelijk is aan elkaar. Een verschil is te zien in het aanbod van het product. In Griekenland worden vaker grotere evenementen georganiseerd dan in Nederland. Dit leidt tot een groter aanbod op de markt en een grotere naamsbekendheid van het product.

Consumenten

In Griekenland wordt er dagelijks geschreven over waterpolo door in ieder geval tien landelijke sportkranten. In Nederland wordt er onregelmatig wat geschreven over waterpolo in algemene dagbladen. Wekelijks worden er Griekse wedstrijden uitgezonden via kabeltelevisie. In Nederland worden er alleen tijdens de finale maand wedstrijden uitgezonden. Hierdoor kan er gesteld worden dat het Griekse waterpolo meer consumenten aanspreekt dan in Nederland.

Output

In totaal heeft Griekenland vaker deelgenomen aan belangrijke evenementen dan Nederland. Nederland gaat qua rangschikking steeds meer een plaats naar beneden, terwijl er bij Griekenland meer sprake is van een stijgende lijn.

4.5.1 Eindanalyse Sportmarkt

- In de vrijheidssector is een groot verschil te zien. Griekenland kent een professionele sector, in Nederland niet. Hoewel er een paradox is te zien in de mate van vrijheid van een vrijwilliger in Nederland.
- Het product zelf is in beide landen gelijk. Het verschil zit hem in het aanbod van het product.
- Het verschil in aanbod blijkt ook als er naar de consumenten gekeken wordt. In Griekenland is het aanbod door middel van de media ook een stuk groter dan in Nederland, waardoor er een breder publiek bereikt wordt.
- De output in Griekenland is groter dan in Nederland.

Aan de hand van deze gegevens kan gesteld worden dat de Griekse markt zijn merchandize beter verkoopt dan de Nederlandse markt. Op de Griekse markt werken professionals aan het product en wordt het product actief onder de aandacht gebracht van zijn consumenten. Op de Nederlandse markt werken vrijwilligers aan het product en wordt het product maar aan een klein publiek aangeboden. De sportmarkt kan dus een verklarende rol spelen bij de professionalisering van het waterpolo.

4.6 Invloed van de Spelers

De gegevens die verkregen zijn in de verkennende gesprekken worden onderbouwd door de gegevens die verkregen zijn via het gehouden onderzoek. Er kan gesteld worden dat 50% van de betreffende populatie is ondervraagd. De verwachting is dan ook dat deze gegevens gelden voor de gehele populatie. Met deze veronderstelling is een profiel geschetst voor de doorsnee speler van een land. Deze gegevens zijn hieronder te lezen. Uitgegaan is van de hoogste percentages. Uitschieters en opvallende gegevens worden ook genoemd. Voor de gehele uitslag verwijs ik u naar de bijlage.

Aan de hand van dit profiel kunnen overeenkomsten en verschillen onderscheiden worden. Enkele gegevens zijn al eerder behandeld in hoofdstuk 3. Uit deze gegevens zijn enkel de kengetallen, gemiddelde en modus, getrokken. Alle percentages en getallen zijn afgerond.

Profiel van een gemiddeld waterpolo speler in Griekenland en Nederland.

Tabel 12. Profiel van een gemiddelde Griekse/ Nederlandse waterpolo speler

	Griekenland	Nederland
leeftijd	gemiddeld 24jaar	gemiddeld 25 jaar
nationaliteit	91% Grieks	99% Nederlands
werk	29% / gemiddeld 22 uur / 56% voor de overheid	54% /gemiddeld 33 uur / 11% voor de overheid
werk en studie	4%	23%
geen van beiden	13%	3%
studie	54%	20%
	meest voorkomende studie, sportacademie	meest voorkomende studie, geen uitspringer
speeljaren	gemiddeld 14 jaar	gemiddeld 16 jaar
aantal clubs	gemiddeld 3 clubs	gemiddeld 2 clubs
trainingsuren	gemiddeld 22 uur	gemiddeld 7 uur
wil meer uur trainen	13% / 4 uur meer	51% / 5 uur meer
nationaal team	ja=19% nee=81%	ja=21% nee=79%
- zou het wel willen	72%	40%
redenen om aan waterpolo te beginnen.		
<i>Intrinsieke motivatie</i>		
- bewust keuze watersport	ja=57% nee=43%	ja=69% nee=30%
- bewuste keuze teamsport	ja=57% nee=43%	ja=79% nee=21%
fysieke redenen	20%	14%
<i>Extrinsieke motivatie</i>		
- ontwikkeling van het zelf	-	-
- bewegingsredenen	2%	14%
- sociaal aspect		
*plezier	31%	29%
* vrienden deden het ook	19%	7%
* familieleden deden het	6%	19%
- competitie element	19%	20%
- andere reden	5%	5%
redenen om nu aan waterpolo te doen.		
zelfde redenen als eerst	36%	33%
gewoonte	21%	9%
het is werk	7%	1%
gezelligheid	9%	20%
andere reden	26%	15%
wat is waterpolo nu		
werk	38%	1%
hobby	37%	77%
fysieke gezondheid	18%	7%
anders	6%	15%
aantal jaren nog spelen	23 jaar	34% late leeftijd / ?
redenen om te stoppen	leeftijd	lichaam kan het niet meer aan/medische redenen

4.6.1 Analyse van het profiel van de Griekse en Nederlandse waterpolospeler

- In Griekenland studeert het grootste percentage en in Nederland werkt het grootste percentage, deze percentages zijn omgekeerd evenredig. Van het percentage dat werkt in Griekenland, heeft meer dan de helft een baan bij de overheid en in Nederland een baan bij een (commercieel) bedrijf.
- Het verschil tussen de gemiddelde leeftijd van de Griekse en Nederlandse speler bedraagt 1 jaar.
- Een Griekse speler speelt gemiddeld 2 jaar korter dan een Nederlandse speler.
- Een Griekse speler heeft gemiddeld bij drie clubs gespeeld een Nederlandse speler gemiddeld bij 2 clubs.
- Gemiddeld traint een Griek 22 uur en een Nederlander 7 uur.
- 13% van de Griekse spelers zou gemiddeld 4 uur meer per week willen spelen. 51% van de Nederlandse spelers zou gemiddeld 5 uur meer willen trainen.
- De intrinsieke motivatie om voor de sport waterpolo te kiezen ligt in Nederland hoger dan in Griekenland.
- De fysieke reden om voor de sport waterpolo te kiezen ligt in Griekenland hoger dan in Nederland.
- Bij de intrinsieke motivatie ligt het percentage van de bewegingsredenen in Griekenland hoger dan in Nederland. Bij het sociale aspect voor plezier is er een verschil van 3% te zien. Bij de gegevens - vrienden deden het ook - en - familieleden deden het ook- is een omgekeerd evenredig verschil te zien. Bij de overige redenen is praktisch geen verschil waar te nemen.
- De reden om nu aan waterpolo te doen, laat een groot verschil zien bij het gegeven - gezelligheid- waar ten opzichte van de Grieken een groter percentage Nederlanders voor kiest. Ook kiest 20% van de Nederlanders voor vriendschap en in Griekenland niemand (0%). Het percentage dat werk invult is in Griekenland groter en dit geldt ook voor het percentage dat een andere reden opgeeft.
- De Griekse waterpolospeler geeft met 38% aan het waterpolo op dit moment als werk te beschouwen en 37% ziet het als hobby. Dit aantal is dus bijna gelijk verdeeld. In Nederland geeft 1% van de speler aan het als werk te beschouwen terwijl 77% aangeeft het als hobby te zien. Dit is een groot verschil met Griekenland. In Griekenland is de fysieke reden groter dan in Nederland en in Nederland is het percentage dat anders op geeft groter.
- In Griekenland wordt het meest genoemd dat een speler nog gemiddeld 10 jaar waterpolo wil spelen. In Nederland wordt "late" leeftijd en een vraagteken, het meest genoemd. Als een Griek stopt dan is de meest genoemde reden de leeftijd en in Nederland wordt, het lichaam of medische reden, het meest als reden genoemd.

Opvallend:

Een omgekeerd evenredig aantal van de spelers in Griekenland studeert ten opzichte van Nederland werkt. Van het percentage dat werkt in Griekenland, verricht meer dan de helft arbeid voor de overheid. Dit zou verklaard kunnen worden door de voorzieningen die de Griekse overheid heeft voor de waterpolospelers.

Een Griekse speler heeft gemiddeld bij één club meer gespeeld dan een Nederlandse speler. Dit is een onverwacht aantal. De Grieken kennen immers een wet die aangeeft dat zij tot hun 28ste niet zonder toestemming van club kunnen wisselen. In Nederland is men vrij om te wisselen en hier ligt het gemiddelde lager. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat in

Nederland 11% meer dan in Griekenland antwoordt, nu aan waterpolo te doen vanwege de gezelligheid en 20% vanwege vriendschap, waardoor de binding met een club groter is. Verder valt op dat meer dan de helft van het aantal spelers in Nederland aangeeft 5 uur meer per week te willen trainen. Als dit bij het gemiddelde aantal uur trainen per week opgeteld wordt, komt een speler op 12 uur en zou een Nederlandse speler qua uren onder een parttimer vallen.

Een ander opvallend punt is dat een Griek eerder aan waterpolo begint omdat zijn vrienden het ook doen en in Nederland omdat zijn familieleden dit ook doen. Het verschil hierin is omgekeerd evenredig te noemen.

Met deze gegevens zijn verschillen aan te geven tussen de spelers van Griekenland en Nederland. Een eventuele invloed van spelers op de professionalisering is hiermee niet vast te stellen. Om hier achter te komen zou een vervolgonderzoek plaats moeten vinden op de aangehaalde punten die tot dat verschil leiden.

Hoofdstuk 5

Conclusie en discussie

“Het ongewone in het gewone zien te vinden”. Het was met recht een leerzame zoektocht om een antwoord te vinden op de vraag waarom waterpolo in Griekenland wel en in Nederland niet professioneel beoefend wordt. Een uitdagende vraag die veel interessante gegevens opleverde. Gegevens die een gefundeerde conclusie rechtvaardigen en tevens weer nieuwe discussiepunten oproepen.

5.1 Conclusie

Is het geld dat leidt tot professionalisering van het waterpolo? Dat “het niet alleen geld is dat telt” is in deze scriptie wel duidelijk geworden.

Met name geschiedenis, cultuur, politiek, economie en de sportmarkt zijn op hun eigen manier van invloed op de professionalisering van die sport.

Naar aanleiding van de analyse in hoofdstuk vier, kan ik de vraag die ik aan het begin van deze scriptie heb gesteld als volgt beantwoorden:

“In Griekenland wordt professioneel waterpolo gespeeld omdat de geschiedenis en de cultuur een verantwoording hiertoe geven. Deze verantwoording wordt door de Griekse samenleving algemeen geaccepteerd en gerespecteerd. Dit geeft de politiek de mogelijkheid om elitesport, waaronder professioneel waterpolo valt, te stimuleren en een status te geven. Hierdoor krijgt het product een meerwaarde in de samenleving, waardoor het zich goed verkoopt op de markt.

In Nederland wordt waterpolo niet professioneel beoefend. De geschiedenis en de heersende cultuur bieden die ruimte niet. De Nederlandse samenleving richt zich meer op breedtesport en niet op elitesport. Deze gedachte is ook terug te vinden in het Nederlandse beleid. De politiek richt zich op breedtesport. Het product, in dit geval waterpolo, moet zichzelf verkopen op de “vrije markt”.

Het hedendaagse waterpolo is zowel in Griekenland als in Nederland een afspiegeling van de huidige samenleving.

Aan de hand van mijn conclusie is het mogelijk om na te gaan of dit ook voor het vrouwenwaterpolo geldt. Het Nederlands vrouwenwaterpolo heeft altijd hoog op de internationale ranking gestaan. Zij zakken de laatste jaren langzaam op die lijst. Met de stelling dat waterpolo een afspiegeling van de samenleving is, valt een vergelijkende studie te maken naar vrouwen op de arbeidsmarkt in Griekenland en Nederland. Zou er, als je kijkt naar geschiedenis, cultuur, politiek, en economie, ook dezelfde afspiegeling zijn? Nemen er, nu er steeds meer vrouwen op de arbeidsmarkt komen, ook meer vrouwen deel aan sport op hoog niveau? Liep Nederland hierin voorop in vergelijking met Griekenland en groeit dit de laatste jaren steeds meer naar elkaar toe? Het lijkt mij een interessant onderwerp voor een nieuw onderzoek.

5.2 Discussie

Om te kunnen consumeren op de markt is een goed product van hoge kwaliteit nodig. De kans dat deze aanwezig is, stijgt naarmate er meer productieve arbeidsuren in gestoken worden. Dit

geldt ook voor het spel waterpolo. Nederland kent een hoog aantal (deelnemers) geregistreerde leden. Een gedeelte van de geïnterviewde spelers geeft aan gemiddeld 5 uur meer te willen trainen. Uit de gegevens van de KNZB (waterkracht 2005-2008) blijkt dat het gemiddelde aantal badwater waar een vereniging over kan bezitten 13,2 uur is. Dit is te weinig. De Nederlandse overheid stimuleert een vrije markteconomie. Ik heb echter eerder in mijn analyse al geconcludeerd dat de markt waar waterpolo zich afspeelt niet vrij toegankelijk is. Zwembadeigenaren zijn niet altijd bereid om de commercieel onaantrekkelijke waterpoloverenigingen veel en gunstige trainingsuren te bieden. Verenigingen kunnen hun product hierdoor niet zo attractief mogelijk aanbieden. In de enquête wordt ook genoemd dat een speler stopt wanneer de trainingstijden erg laat plaats vinden. Sommige teams trainen 's avonds van 22.00 uur tot bijna middennacht. Met een baan ernaast is dat erg zwaar. Sport in Nederland wordt overwegend gezien als een middel om de ontwikkeling van het individu (lichaam en geest) te stimuleren, presteren staat op de achtergrond. Een sporter krijgt hierdoor voor zijn product weinig aanzien/status. Als je een link legt naar arbeid, dan zou dit een nadelige uitwerking kunnen hebben op zijn arbeidssatisfactie.

Uit het hierboven genoemde blijkt dat, het niet zo eenvoudig is om professioneel waterpolo te creëren. In het beleid van de KNZB staat wel dat zij het waterpolo willen professionaliseren met het doel om met de mannenploeg structureel bij de eerste 12 van de wereld te eindigen. Maar is dit onder de huidige omstandigheden wel reëel?

Gezien onze geschiedenis en cultuur zal dit niet zo eenvoudig zijn. Dit zal veel tijd en energie vergen. Toch is het een feit dat er steeds meer gepraat wordt over professionalisering en plannen toe gemaakt worden. Dit is een stap in de goede richting.

In heel Nederland worden polocentra opgericht om jonge getalenteerde waterpoloërs op te leiden. Maar is dit gezien het aantal beschikbare uren zwembad wel een haalbare zaak? Als men inderdaad aan meer trainingsuren kan voldoen zou dit een enorme stimulans voor de jeugd zijn.

De polocentra zullen door mensen met kennis gerund moeten worden om het niveau te verhogen. Is deze kennis in Nederland aanwezig? En in hoeverre zijn coaches en begeleiders te vinden die tijd hebben om de trainingen te geven en hun kennis te vergroten? Zal de KNZB geld ter beschikking stellen om deze mensen te betalen of worden er vrijwilligers gevraagd? En hoe gaat het verder als een speler jeugd af is? In het beleidsplan valt niets te lezen over een vervolg plan.

Door wedstrijden te spelen waarbij teams onderling concurreren, krijgen spelers vaardigheden en ervaring. Hoe groter de competitie hoe meer vaardigheden en ervaringen de spelers opdoen. Om goed te kunnen concurreren zullen spelers veel tijd in trainingsuren moeten steken. Spelers hebben hier nu niet genoeg tijd voor, omdat zij naast het poloën over het algemeen een fulltimebaan hebben. Op deze manier kan het niveau niet omhoog gaan. Spelers zullen meer uren moeten trainen om het competitieniveau te verhogen. Nu geeft een heel klein percentage aan plus minus vier uur per week meer te willen trainen. Zal een speler, als hij geld ontvangt om te trainen, minder gaan werken en meer tijd in het waterpolo steken? In hoeverre is hier behoefte aan? Als dit wel zo is dan zullen teams op zoek moeten naar sponsors om zo hun spelers te kunnen betalen. Belangrijk is dat dit in meerdere teams gebeurt zodat de competitie de kans krijgt om in zijn geheel in niveau te stijgen. De KNZB kan hier een belangrijke stimulerende rol spelen. Ook belangrijk blijft het feit dat er nu nog een tekort is aan badwater!

Ook is het op dit moment zo dat, de meeste van de ondervraagde spelers, spelers die nu *niet* in het Nederlandse team zitten, ook geen behoefte hebben om voor het Nederlandse team uit te

komen (60%). Een belangrijk punt waar de KNZB rekening mee moet houden en aan zou moeten werken. Waarom willen zij dit niet en wat zou de KNZB hier aan kunnen doen?

De aspecten die ik in mijn onderzoek heb beschreven kunnen hopelijk een bijdrage leveren aan de nationale discussie rond het thema “het professionaliseren sport”.

Samenvatting

Dit onderzoek geeft antwoord op de vraag waarom herenwaterpolo in Griekenland wel professioneel mogelijk is en in Nederland niet. Gekeken is naar de institutionele verklaring: in hoeverre speelt geschiedenis, cultuur, politiek, economie en markt een verklarende rol.

Uit de verkregen gegevens blijkt dat alle variabelen een antwoord kunnen geven. In Griekenland bestaat het woord sport al sinds de oudheid en wordt professioneel beoefend. In Nederland komt het woord sport voor het eerst in 1896 voor. De betekenis die aan sport wordt gegeven is terug te vinden in de heersende cultuur van een land en zijn beleid.

In Griekenland ligt de nadruk op elitesport. Deze sporters genieten vanuit die cultuur een bepaald aanzien. In Nederland ligt de nadruk op breedtesport en wordt status door de heersende cultuur minder gehonoreerd.

Een Griekse waterpoloër kan beroep doen op een overheid die optimaal zijn medewerking verleent aan haar sporters. Een Griekse waterpoloër traint gemiddeld 22 uur per week. Een Nederlandse waterpoloër gemiddeld 7 uur.

Dit zijn in het kort de variabelen die in Griekenland, in tegenstelling tot Nederland, professioneel waterpolo mogelijk maken.

In de inleiding heb ik aangegeven wat de drijfveer is geweest tot het schrijven van deze masterscriptie.

Daarna wordt de maatschappelijke- en theoretische relevantie uitgewerkt en vervolgens de manier van aanpak beschreven. Aansluitend volgt de analyse.

Het feitelijk onderzoek wordt afgerond met een aantal conclusies en discussiepunten.

Literatuurlijst:

- ❖ Arts.W., Batenburg.R., Groenewegen.P. 2001. *Een kwestie van vertrouwen. Over veranderingen op de markt voor professionele diensten en in de organisatie van vrije beroepen*. Amsterdam University press: Amsterdam.
- ❖ Bekkenk W., 2006. *Heeft u even?* Paper geschreven voor het vak Arbeid Organisatie en Emancipatie aan de Erasmus Universiteit: Rotterdam.
- ❖ Bergman H., Ploeg van der H. 1980. *Sport en wetenschap*. Haarlem: De Vrieseborch.
- ❖ Bottenburg v.M., 2000. *Het topsportklimaat in Nederland. Onderzoek in opdracht van NOC*NSF en het ministerie van VWS*. Diopier- Janssens & Van Bottenburg bv: 's-Hertogenbosch.
- ❖ Bottenburg v.M., Rijene B., Sterkenburg J. abstract. *Sports participation in the European Union. Trades and differences*. In opdracht van Nike Europe Operations Netherlands.
- ❖ Braster J.F.A. 2000. *De kern van casestudy's*. Assen: Van Gorcum.
- ❖ Breedveld K., Tiessen-Raaphorst A. Rapportage Sport 2006. SCP: Den Haag. http://www.scp.nl/publicaties/boeken/903770252x/Rapportage_Sport_2006.pdf
- ❖ Berry R.C., Gould W.B., Staudohar P.D. 1986. *Labor relations in professional sports*. Auburn House Publishing Company: United States of America.
- ❖ Buuren van W., Mol P. 2000. *In het spoor van de sport. Hoofdpijnen uit de Nederlandse sportgeschiedenis*. Haarlem: Arcadia.
- ❖ Carruthers B.G., Babb.S.L. 2000. *Economy/Society. Markets, Meanings, and Social Structure*. California: Pine Forge Press.
- ❖ Carthen D, 2006. *War, Warrior Heroes and the Advent Of transactional Leadership in Sports Antiquity*. The Sport Journal, volume 9, number 2.
- ❖ Claeys U, Mechelen van F., Pattyn M, M. Marivoet. 1975. *Sport Sociaal Gezien*. Leuven: Sportcahier Nr.5 Acco.
- ❖ Crego R. 2003. *Sports and Games Through History. Sports and Games of the 18th and 19th centuries*. Westport, Connecticut London: Greenwood Press.
- ❖ Crum B. 2002. *Over de versporting van de samenleving*. Haarlem: De Vrieseborch.
- ❖ Dejonghe T. 2004. *Sport en Economie 'Een noodzaak tot symbiose'*. Nieuwegein: Arko Sports media.
- ❖ Delden, P.J. van 1991, *Professionals, kwaliteit van het beroep*. Amsterdam: Veen/Contact.
- ❖ Demmert.H.G. 1973. *The economics of professional team sports*. Lexington books: United States of America.
- ❖ EIU, *Country Profile 2004 (meest recente gegevens, 28-11-2005)*
- ❖ European Commission, Education and Culture. 2005. http://ec.europa.eu/sport/sport-and/jai/docs/reportexpert1205_en.pdf
- ❖ Gallanis sports data. <http://www.galanissportsdata.com/mainsite/profile.htm>
- ❖ Gratton. C, Taylor.P. 1988. *Economics of Leisure Services Management*. Longman, institute of Leisure and Amenity Management. Essex.
- ❖ Greece country review. 07-01-2000 to present. Publisher EBSCO support site. Country Watch Incorporated, Houston, United States. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=buh&jid=DV1&site=ehost-live>
- ❖ Grumkow von J.,R. Bouwen, T.P.W.M. van der kragt, M.Leyns, R.Nauta, C.W.Vroom 1991. *Cultuur in organisaties*. Assen: Van Gorcum.

- ❖ Heer de W. 2000. *Sportsbeleidsontwikkeling 1945-2000*.
- ❖ Hofstede G.J., Pedersen P.B., Hofstede G. 2002. *Werken met Cultuurverschillen*. Yarmouth: Intercultural Press.
- ❖ KATHIMERINI 2006. *Greece an EU leader in Gambling*, Athens. Greece's International English Language Newspaper. 11 Maart.
http://www.ekathimerini.com/4dcgi/_w_articles_politics_100014_11/03/2006_67348
- ❖ Knoop de p., Vanreusel b., Scheerder j. 2002. *Sportsociologie. Het spel en de spelers*. Maarsen: Elsevier gezondheidszorg.
- ❖ KNZB 2004. *Waterkracht. Samen aan de bak! Integraal beleidsplan Koninklijke Nederlandse Zwembond 2005-2008*. Soest: Atlas.
- ❖ Maas J.G.V., M.H.Hoogendijk 1999. *Eigenwijsheid voor professionals*. Deventer: Kluwer.
- ❖ McDonald R., 2005. *The competitiveness of the Greek Economy*. Athens: Psydidis Grapic Arts Pre-Press Multimedia S.A.
- ❖ Mok.A.L. 2004. *Arbeid, bedrijf en maatschappij*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- ❖ Mandell.R. 1984. *Sport a cultural history*. Columbia University Press: New York.
- ❖ Meuret J.L.,2006. *Medailles & statistics. Special Waterpolo, before 2007*. Fina Office: Lausaane http://www.fina.org/pdf/histoFina/HistoFINA_VIII_a.pdf
- ❖ Poucke van A.B.M., H.E. van Wijk. (1995). *Besturing van professionele organisaties: van praktijk naar onderneming*. Assen: Van Gorcum.
- ❖ Rijksbegroting 2006, Tweede Kamer der Staten Generaal. Vergaderjaar 1996-1997. Sportbeleid.
- ❖ Staudohar.P.D, Mangan.J.A. 1991. *The business of Professional Sports*. University of Illinois Press: Urbana and Chicago.
- ❖ Steenbergen J., Buisman A.J., De Knop P., Lucassen J.M.H. 1998. *Waarden en normen in de sport. Analyse en beleidsperspectief*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- ❖ Steve C. 2002. *Sports and games of the ancients. Sports and games through history*. Westpoort, CT.: Greenwood Press.
- ❖ De Telegraaf Tijdschriften Groep 1994. *De Sport Markt. Een branche rapport van De Telegraaf Tijdschriften Groep B.V.* Amsterdam.
- ❖ Transparency International (TI) 2006 Corruption Perceptions Index (CPI) http://www.icgg.org/corruption.cpi_2006.html
- ❖ Tack P., Beursmans P. 2001. *Professioneel, theorie en praktijk, Verenigingsmanagement, voor besturen en directeuren van branche-en beroepsverenigingen*. Amsterdam: VU Uitgeverij.
- ❖ Tamboer J.W.I., Steenbergen J. 2000. *Sportfilosofie*. Leende: Damon
- ❖ TissenR.,Deprez F.L., *Nieuwe deugdelijkheid ondergraaft de kenniseconomie.*, Innovatie, Holland management review,
<http://www.zerospaceadvies.nl/publicaties/pdf/2004%20Holland%20Ma%c9anne%20Deprez.pdf> (08-09-2006).
- ❖ Watson T.J. 2003. *Sociology, Work and Industry, Fourth Edition*.London: Routledge, Taylor and Francis group.
- ❖ Weggeman, M.1992, *Leidinggevn aan professionals*. Deventer: Kluwer.
- ❖ Reader1 2005/2006. *Organisatiediagnose en –ontwerp*. Rotterdam: Faculteit der sociale wetenschappen.

Internetsites:

Nationaal platform Zwembaden <http://www.npz-nrz.nl/index.php?sid=7&l=ned>

<http://www.delotto.nl/>

<http://www.defensietopsport.nl/nl-NL/Content.aspx?type=content&id=11>

http://www.fina.org/waterpolo/FINA_WL/06/WLMen2006Media.pdf

http://www.geschiedenis.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=16&Itemid=16

<http://dissertations.ub.rug.nl/FILES/faculties/ppsw/2003/a.dialektopoulos/titelinh.pdf>

www.steunpuntwav.be/steunpuntwav/download/nl/105347/pdf

artikel arbeidsmarkt int vergelijking

Bijlagen

1: Hofstede VSM methode

1. How to use and not to use the VSM 94

The Values Survey Module 1994 (VSM 94) is a 26-item questionnaire developed for comparing culturally determined values of people from two or more **countries** or **regions**.

It allows scores to be computed on five dimensions of national or regional culture, on the basis of four questions per dimension: for this, it needs $5 \times 4 = 20$ questions. The remaining six questions are demographic; they ask for the respondent's gender, age, education level, kind of job, present nationality, and nationality at birth.

Experience has shown that the answers to the 20 content questions vary substantially between nationalities. This is not to say that every respondent of one nationality gives one answer and everyone of another nationality gives another answer, but on average, a sample of respondents of nationality A will (nearly) always score higher, or always score lower, than a comparable sample of people of nationality B (in statistical terms, an analysis of variance shows a significant country effect).

However, answers to the 20 content questions will also be influenced by other characteristics of the respondents, such as gender, age, level of education, occupation, kind of work, and year that the survey was held. Therefore, comparisons of countries or regions should in as far as possible be based on samples of respondents who are matched on all criteria other than nationality or region. They should be matched on any criterion (other than nationality) that can be expected to affect the answers.

The 5×4 content questions were selected because, when matched samples from different countries are compared, the mean scores for the countries on the four questions belonging to **the same dimension** usually vary together (if one is high, the other is high, or low if it is a negatively formulated question; if one is low, the other is low, etc.). In statistical terms, the country mean scores are strongly correlated. The mean scores for the countries on questions belonging to **different dimensions** usually do not vary together (are uncorrelated). Therefore, the 20 questions form 5 clusters of 4 questions each. The five clusters stand for the five dimensions of national culture identified in research by Hofstede and Bond.

When samples of respondents of the **same nationality** but with **different occupations** or **different employers** were compared (matched on criteria other than occupation or employer), the same dimensions were not found. Nor were they found when the answers of **individual** respondents were compared. The answers to most of the questions do vary somewhat from one occupation to another and sometimes from one employer to another, and the answers to all of the questions vary from one individual to another. However, the mean scores on the questions for different occupations or for different employers will not form the same five clusters. Nor will scores from individual respondents (instead of mean scores for groups of respondents of the same nationality) form the same clusters.

If the questionnaire is used to compare responses from individuals, from respondents with different occupations or employers, or from respondents belonging to any category other than nations or regions, the answers should be examined question by question and not combined

into these five dimensions. There is no reason to assume that the present questionnaire is the most suitable instrument! **The questions and dimensions in this questionnaire have been chosen for comparing countries, and the questionnaire is meant for use at country level.** It should also be suitable for the comparison of geographical regions other than countries (within one nation or across nations).

The minimum number of respondents per country or region to be used in comparisons is 20. Below that number, the influence of single individuals becomes too strong. The ideal number is 50. Even better is to use more than one respondent sample per country, such as men and women; or people of higher, middle, and lower education. In this case, of course, the numbers 20 and 50 apply to each separate sample.

2. Formulas for index calculation

The 20 content questions allow index scores to be calculated on five dimensions of national value systems as components of national cultures: Power Distance, Individualism, Masculinity, Uncertainty Avoidance, and Long-term Orientation.

All content questions are scored on five-point scales (1-2-3-4-5). Index scores are derived from the mean scores on the questions for national or regional samples of respondents.

Any standard statistical computer program will calculate mean scores on five-point scales, but the calculation can also be done simply by hand.

For example, suppose a group of 57 respondents from Country C produces the following scores on question 04 (security of employment):

10 x answer 1
24 x answer 2
14 x answer 3
5 x answer 4
1 x answer 5
3 x invalid answer*

57 in total

The calculation now goes as follows:

10 x 1 = 10
24 x 2 = 48
14 x 3 = 42
5 x 4 = 20
1 x 5 = 5

Total 54 cases = 125

Mean score: $125 / 54 = 2.31^{**}$

* Invalid answers are blanks (no answer) or multiples (more than one answer). Invalid answers are excluded from the calculation (treated as missing).

** Mean scores on five-point scales should preferably be calculated in two decimals. More decimals are unrealistic because survey data are imprecise measures. Using fewer decimals loses valid information.

Power Distance Index (PDI)

- Power Distance is defined as the extent to which the less powerful members of institutions and organizations within a society expect and accept that power is distributed unequally.

The index formula is

$$\mathbf{PDI = -35m(03) + 35m(06) + 25m(14) - 20m(17) - 20}$$

in which m(03) is the mean score for question 03, etc.

The index normally has a value between 0 (small Power Distance) and 100 (large Power Distance), but values below 0 and above 100 are technically possible.

Individualism Index (IDV)

- Individualism is the opposite of Collectivism. Individualism stands for a society in which the ties between individuals are loose: a person is expected to look after himself or herself and his or her immediate family only. Collectivism stands for a society in which people from birth onwards are integrated into strong, cohesive in-groups, which continue to protect them throughout their lifetime in exchange for unquestioning loyalty.

The index formula is

$$\mathbf{IDV = -50m(01) + 30m(02) + 20m(04) - 25m(08) + 130}$$

in which m(01) is the mean score for question 01, etc.

The index normally has a value between 0 (strongly collectivist) and 100 (strongly individualist), but values below 0 and above 100 are technically possible.

Masculinity Index (MAS)

- Masculinity is the opposite of Femininity. Masculinity stands for a society in which emotional gender roles are clearly distinct: men are supposed to be assertive, tough, and focused on material success; women are supposed to be more modest, tender, and concerned with the quality of life. Femininity stands for a society in which emotional gender roles overlap: both men and women are supposed to be modest, tender, and concerned with the quality of life.

The index formula is

$$\text{MAS} = +60\text{m}(05) - 20\text{m}(07) + 20\text{m}(15) - 70\text{m}(20) + 100$$

in which m(05) is the mean score for question 05, etc.

The index normally has a value between 0 (strongly feminine) and 100 (strongly masculine), but values below 0 and above 100 are technically possible.

Uncertainty Avoidance Index (UAI)

Uncertainty Avoidance is defined as the extent to which the members of institutions and organizations within a society feel threatened by uncertain, unknown, ambiguous, or unstructured situations.

The index formula is

$$\text{UAI} = +25\text{m}(13) + 20\text{m}(16) - 50\text{m}(18) - 15\text{m}(19) + 120$$

in which m(13) is the mean score for question 13, etc.

The index normally has a value between 0 (weak Uncertainty Avoidance) and 100 (strong Uncertainty Avoidance), but values below 0 and above 100 are technically possible.

Long-term Orientation Index (LTO)

Long-term Orientation is the opposite of Short-term Orientation. Long-term Orientation stands for a society that fosters virtues oriented towards future rewards, in particular perseverance and thrift. Short-term orientation stands for a society that fosters virtues related to the past and present, in particular respect for tradition, preservation of “face”, and fulfilling social obligations.

The index formula is

$$\text{LTO} = -20\text{m}(10) + 20\text{m}(12) + 40$$

(revised version 1999)

in which m(10) is the mean score for question 10, etc.

The index normally has a value between 0 (very short-term oriented) and 100 (very long-term oriented), but values below 0 and above 100 are technically possible.

The formula was originally: $\text{LTO} = +45\text{m}(09) - 30\text{m}(10) - 35\text{m}(11) + 15\text{m}(12) + 67$. Experience with the first larger-scale application of the LTO questions, across 15 European countries in the context of a large-scale consumer survey, has shown that only questions 10 and 12 produced country scores correlated with other LTO measures.

The questions 9 and 11 should be replaced by new questions which are still being developed. For the time being the questions 9 and 11 were maintained for research purposes.

2: Vragen aan Waterpolospelers

Categorie 1 Leeftijd

Vraag: *Wat is uw leeftijd?*

Statistics

		leeftijd.gr	leeftijd.ned
N	Valid	70	70
	Missing	0	0
Mean		24,36	25,19
Mode		29	18 ^a

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Frequency Table

leeftijd.gr

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	16	2	2,9	2,9	2,9
	17	2	2,9	2,9	5,7
	18	3	4,3	4,3	10,0
	19	1	1,4	1,4	11,4
	20	4	5,7	5,7	17,1
	21	6	8,6	8,6	25,7
	22	7	10,0	10,0	35,7
	23	7	10,0	10,0	45,7
	24	8	11,4	11,4	57,1
	25	4	5,7	5,7	62,9
	26	6	8,6	8,6	71,4
	27	3	4,3	4,3	75,7
	28	1	1,4	1,4	77,1
	29	9	12,9	12,9	90,0
	30	1	1,4	1,4	91,4
	31	1	1,4	1,4	92,9
	32	1	1,4	1,4	94,3
33	2	2,9	2,9	97,1	
34	2	2,9	2,9	100,0	
Total		70	100,0	100,0	

leeftijd.ned

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	15	1	1,4	1,4	1,4
	16	3	4,3	4,3	5,7
	17	2	2,9	2,9	8,6
	18	6	8,6	8,6	17,1
	19	4	5,7	5,7	22,9
	20	5	7,1	7,1	30,0
	21	2	2,9	2,9	32,9
	22	4	5,7	5,7	38,6
	23	6	8,6	8,6	47,1
	24	4	5,7	5,7	52,9
	25	3	4,3	4,3	57,1
	26	2	2,9	2,9	60,0
	27	4	5,7	5,7	65,7
	28	3	4,3	4,3	70,0
	29	2	2,9	2,9	72,9
	30	3	4,3	4,3	77,1
	31	3	4,3	4,3	81,4
	32	4	5,7	5,7	87,1
	34	2	2,9	2,9	90,0
	35	2	2,9	2,9	92,9
	36	1	1,4	1,4	94,3
	37	1	1,4	1,4	95,7
	38	1	1,4	1,4	97,1
	39	1	1,4	1,4	98,6
	42	1	1,4	1,4	100,0
Total		70	100,0	100,0	

Categorie 2 Nationaliteit

Vraag: Wat is uw nationaliteit?

Frequencies

[DataSet0]

Statistics

		Wat is uw nationaliteit?	Wat is uw nationaliteit?
N	Valid	70	70
	Missing	0	0

Frequency Table

Wat is uw nationaliteit?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Grieks	64	91,4	91,4	91,4
	anders	6	8,6	8,6	100,0
	Total	70	100,0	100,0	

Wat is uw nationaliteit?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nederlands	69	98,6	98,6	98,6
	anders	1	1,4	1,4	100,0
	Total	70	100,0	100,0	

Griekenland 64x Grieks
 anders: 1x Roemeens
 1x Nederlander
 2x Kroatië
 1x Servisch
 1x Hongaar

Nederland 69x Nederlander
 anders: 1x Zweeds

Categorie 3 Soort opleiding/, werk

Vraag: Heeft u een baan?

Hoeveel uur per week werkt u?

Werkt u voor de overheid?

Werkt u voor een (commercieel) bedrijf?

Studeert u?

Studie is?

Frequencies

[DataSet1] C:\Program Files\SPSS\WERK.STUDIE.GR.sav

Statistics

		studie werk gr	studie werk ned
N	Valid	70	70
	Missing	0	0

Frequency Table

studie werk gr

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid WERK	20	28,6	28,6	28,6
WERK+STUDIE	3	4,3	4,3	32,9
GEEN VAN BEIDEN	9	12,9	12,9	45,7
STUDIE	38	54,3	54,3	100,0
Total	70	100,0	100,0	

studie werk ned

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid WERK	38	54,3	54,3	54,3
STUDIE+WERK	16	22,9	22,9	77,1
GEEN VAN BEIDEN	2	2,9	2,9	80,0
STUDIE	14	20,0	20,0	100,0
Total	70	100,0	100,0	

Werkt u voor de overheid?

Griekenland: 13x ja = 56,53%

Nederland: 6x ja = 11,11%

Werkt u voor een (commercieel) bedrijf?

Griekenland: 8x ja = 34,78%

Nederland: 46 nee= 85,19%

Niet voor de overheid niet voor een bedrijf 2x Nederland= 3,7%

Studie is?

Griekenland:

Economie	3x
Sport Academie	11x
Bedrijfsadministratie	4x
Psychologie	3x
Tandarts	1x
Onderwijzer	1x
Management	1x
Middelbare school	1x
Fysiotherapie	1x
Middelbare school	3x
Massa Media Universiteit	1x
Computer engineering	3x
Informatie Technologie	1x
Journalistiek	1x
Productie engineering	2x
Financiën	1x
Onbekend	3x
Totaal	41

Nederland:

Havo	1x
VMBO_T	1x
MBO	1x
HBO	1x
Gymnasium	1x
CIO	1x
Fysiotherapie	1x
Biomedische wetenschappen	1x
Technische bedrijfskunde	1x
Leisure's Studies Tilburg	1x
Maatschappelijk werk	1x
Commerciële Economie	2x
Bewegingswetenschappen	1x
Taxateur	1x
International Business	1x
Fiscale Economie	1x
Sportmarketing management	2x
Civiele techniek	2x
Werktuigbouwkunde	1x
Accountancy	1x
Communicatie	2x
Bedrijfskunde	1x
Vastgoed+Makelaardij	1x
Rechten	1x
SPH	1x
Vliegtechniek	1x
Niet ingevuld	1x
Totaal	30

Categorie 4 Huidige situatie van de waterpolo speler op waterpolo gebied

Bij hoeveel clubs heeft u gespeeld?

Hoeveel uur traint u per week?

Zou u meer uur willen spelen?

Als u ja heeft ingevuld: hoeveel uur meer per week?

Speelt u voor het nationale team?

Bij nee, zou u het wel willen?

Moet u contributie aan de club betalen om te trainen?

Krijgt u een vergoeding van de club?

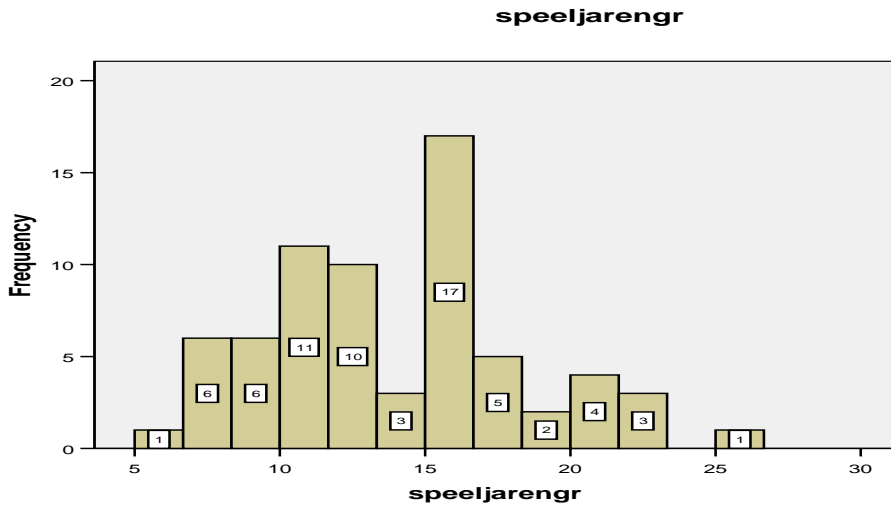
Zo ja: materiele vergoeding

Geldelijke vergoeding

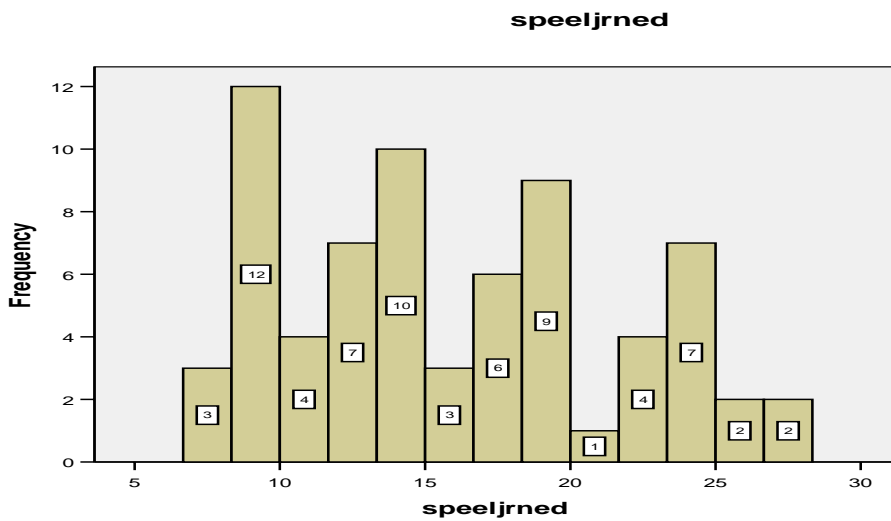
Vraag: *Hoe lang speelt u al waterpolo?*

Statistics

		speeljaengr	speeljrned
N	Valid	69	70
	Missing	1	0
Mean		13,62	16,21
Mode		15	20

Mean = 13,62
Std. Dev. = 4,366
N = 69

Mean = 16,21
Std. Dev. = 5,692
N = 70

Bij hoeveel clubs heeft u gespeeld?

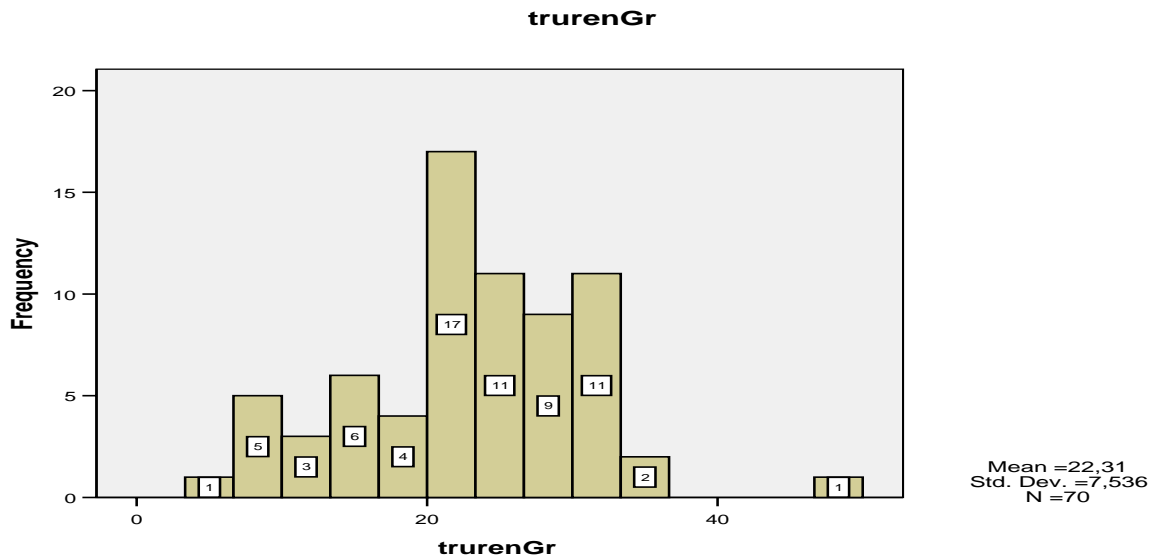
Statistics

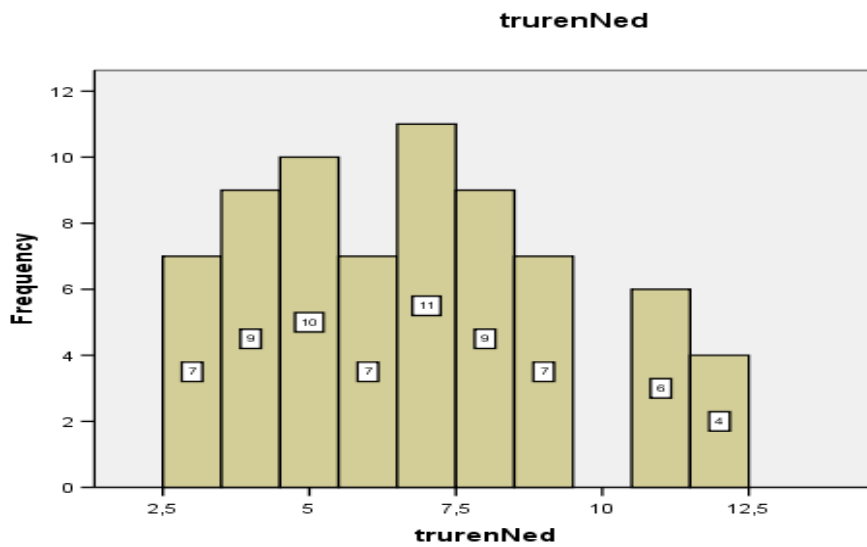
		aantal clubs	aantalclned
N	Valid	69	70
	Missing	1	0
Mean		2,46	1,96
Mode		1	1

Hoeveel uur traint u per week?

Statistics

		trurenGr	trurenNed
N	Valid	70	70
	Missing	0	0
Mean		22,31	6,79
Mode		20	7

Mean = 6,79
Std. Dev. = 2,609
N = 70

Zou u meer uur willen spelen?

Statistics

		meeruurgr	meeruurned
N	Valid	70	70
	Missing	0	0

meeruurgr

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	9	12,9	12,9	12,9
	nee	61	87,1	87,1	100,0
	Total	70	100,0	100,0	

meeruurned

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	36	51,4	51,4	51,4
	nee	34	48,6	48,6	100,0
	Total	70	100,0	100,0	

Als u ja heeft ingevuld: hoeveel uur meer per week?

Statistics

meertrurengr

N	Valid	8
	Missing	0
Mean		4,13
Mode		2

meertrurengr

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2	3	37,5	37,5	37,5
	3	1	12,5	12,5	50,0
	4	1	12,5	12,5	62,5
	6	2	25,0	25,0	87,5
	8	1	12,5	12,5	100,0
Total		8	100,0	100,0	

Statistics

meertrurenned

N	Valid	31
	Missing	0
Mean		4,45
Mode		2

meertrurenned

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2	11	35,5	35,5	35,5
	3	4	12,9	12,9	48,4
	4	7	22,6	22,6	71,0
	5	3	9,7	9,7	80,6
	7	2	6,5	6,5	87,1
	8	1	3,2	3,2	90,3
	10	1	3,2	3,2	93,5
	11	1	3,2	3,2	96,8
	18	1	3,2	3,2	100,0
Total		31	100,0	100,0	

Speelt u voor het nationale team?

Statistics

		natteamgr	natteanned
N	Valid	70	70
	Missing	0	0

natteamgr

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	13	18,6	18,6	18,6
	nee	57	81,4	81,4	100,0
Total		70	100,0	100,0	

natteanned

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	ja	15	21,4	21,4	21,4
	nee	55	78,6	78,6	100,0
	Total	70	100,0	100,0	

Bij nee, zou u het wel willen?

Statistics

willenspelennatteam

N	Valid	58
	Missing	0

willenspelennatteam

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nee	16	27,6	27,6	27,6
	ja	42	72,4	72,4	100,0
	Total	58	100,0	100,0	

Statistics

natteam14.bned

N	Valid	54
	Missing	1

natteam14.bned

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nee	32	58,2	59,3	59,3
	ja	22	40,0	40,7	100,0
	Total	54	98,2	100,0	
Missing	System	1	1,8		
Total		55	100,0		

Moet u contributie aan de club betalen om te trainen?

Statistics

		contributieGR	contributie Ned
N	Valid	70	68
	Missing	0	2

contributieGR

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nee	70	100,0	100,0	100,0

contributieNed

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nee	9	12,9	13,2	13,2
	ja	59	84,3	86,8	100,0
	Total	68	97,1	100,0	
Missing	System	2	2,9		
Total		70	100,0		

Krijgt u een vergoeding van de club?

Zo ja: materiele vergoeding

Geldelijke vergoeding

Statistics

		vergoeding van club Gr	vergoeding van club Ned
N	Valid	70	70
	Missing	0	0

vergoeding van club Gr

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nee	2	2,9	2,9	2,9
	ja, geldelijk	62	88,6	88,6	91,4
	ja,beiden	6	8,6	8,6	100,0
	Total	70	100,0	100,0	

vergoeding van club Ned

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid nee	47	67,1	67,1	67,1
ja, geldelijk	6	8,6	8,6	75,7
ja, materiele vergoeding	13	18,6	18,6	94,3
ja, beiden	1	1,4	1,4	95,7
niet aangegeven wat voor vergoeding	2	2,9	2,9	98,6
niet ingevuld	1	1,4	1,4	100,0
Total	70	100,0	100,0	

* 7x Werd er door de Nederlandse waterpolo speler ingevuld dat hij een vergoeding kreeg terwijl hij ook contributie moest betalen.

Categorie 5 Intrinsieke motivatie

*Vraag: Heeft u bewust voor een watersport gekozen?
Heeft u bewust voor een teamsport gekozen?*

Statistics

		bewuste keuze watersportGr	bewuste keuze watersport Ned	bewuste keuze teamsportGR	bewuste keuze teamsportNed
N	Valid	70	69	70	70
	Missing	0	1	0	0

bewuste keuze watersportGr

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid nee	30	42,9	42,9	42,9
ja	40	57,1	57,1	100,0
Total	70	100,0	100,0	

bewuste keuze watersportNed

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid nee	21	30,0	30,4	30,4
ja	48	68,6	69,6	100,0
Total	69	98,6	100,0	
Missing System	1	1,4		
Total	70	100,0		

bewuste keuze teamspGR

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nee	30	42,9	42,9	42,9
	ja	40	57,1	57,1	100,0
	Total	70	100,0	100,0	

bewuste keuze teamspNed

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	nee	15	21,4	21,4	21,4
	ja	55	78,6	78,6	100,0
	Total	70	100,0	100,0	

Categorie 6 Extrinsieke motivatie

Vraag: Waarom bent u begonnen met waterpolo?

<i>Plezier</i>	<i> sociaal aspect</i>
<i>Uitdaging, competitie element</i>	<i>prestatie</i>
<i>Gezondheid</i>	<i>Fysiek bewegen</i>
<i>Ontspanning</i>	<i>bewegingsredenen</i>
<i>Vrienden deden het ook</i>	<i>sociaal aspect</i>
<i>Familieleden deden het ook</i>	<i>sociale aspect</i>
<i>Andere reden namelijk...</i>	<i>andere redenen</i>

Statistics

waarom begonnen met waterpolo Gr

N	Valid	112
	Missing	0

waarom begonnen met waterpolo Gr

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	plezier	34	30,4	30,4	30,4
	uitdaging, competitie element	21	18,8	18,8	49,1
	gezondheid	22	19,6	19,6	68,8
	ontspanning	2	1,8	1,8	70,5
	vrienden deden het ook	21	18,8	18,8	89,3
	familie leden deden het ook	7	6,3	6,3	95,5
	andere reden	5	4,5	4,5	100,0
	Total	112	100,0	100,0	

Andere reden:
Geslaagd voor waterpolo examen op de atletische middelbare school
Het spel op zich 3x
Bekendste sport in het dorp
Omdat ik iets buitenshuis wilde doen
Ik was er meteen weg van toen ik het voor het eerst zag

Statistics

begonnen met waterpolo Ned?

N	Valid	188
	Missing	0

begonnen met waterpolo Ned?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid plezier	54	28,7	28,7	28,7
uitdaging, competitieelement	37	19,7	19,7	48,4
gezondheid	26	13,8	13,8	62,2
ontspanning	13	6,9	6,9	69,1
vrienden deden het ook	14	7,4	7,4	76,6
familieleden deden het ook	35	18,6	18,6	95,2
andere reden	9	4,8	4,8	100,0
Total	188	100,0	100,0	

Andere reden:
Diploma zwemmen
Omdat het een teamsport in het water is
Via het wedstrijd zwemmen
Geen zin meer in voetbal
Omdat ik goed kan zwemmen
Omdat ik niet kon voetballen
Op advies van de arts 2x
Ik had hier de meeste aanleg voor

Vraag: Waarom speelt u op dit moment waterpolo?

Dezelfde reden als die ik bij de vorige vraag heb op gegeven

Gewoonte

Omdat het mijn werk is

Gezelligheid

Vriendschap

Andere reden namelijk...

ontwikkeling van het zelf

ontwikkeling van het zelf/controle vraag prof

sociaal aspect

sociaal aspect

andere reden

Statistics

waarom speel je nu GR

N	Valid	112
	Missing	1

waarom speel je nu GR

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid dezelfde reden als bij vr21	41	36,3	36,6	36,6
gewoonte	24	21,2	21,4	58,0
omdat het mijn werk is	8	7,1	7,1	65,2
gezelligheid	10	8,8	8,9	74,1
andere reden	29	25,7	25,9	100,0
Total	112	99,1	100,0	
Missing System	1	,9		
Total	113	100,0		

Andere reden
Voor geld 21x genoemd
Kan niet zonder leven
Ik wil naar de Olympische spelen 2x
Uitdaging, eigen kunnen verbeteren
Gezondheid
Liefde voor het spel 2x
Plezier, met iets minder ontspanning

Frequencies

[DataSet2] C:\Program Files\SPSS\waaromnu22.Ned.sav

Statistics

waarom speel je nuNed

N	Valid	132
	Missing	0

waarom speel je nuNed

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid dezelfde reden als bij vraag 21	44	33,3	33,3	33,3
gewoonte	12	9,1	9,1	42,4
omdat het mijn werk is	1	,8	,8	43,2
gezelligheid	29	22,0	22,0	65,2
vriendschap	26	19,7	19,7	84,8
andere reden	20	15,2	15,2	100,0
Total	132	100,0	100,0	

Andere reden
Prestatie
Gezondheid 6x
Grenzen verleggen
Competitie 3x
Plezier 3x
Sportieve ambities 2x
Vanwege opgebouwde passie
Afbouw/trainen
Ik wil een professional worden

Vraag: *Wat is waterpolo voor u?*

Werk

Hobby

Puur voor lichamelijke beweging

Anders namelijk...

controle vraag professional/ontwikkeling zelf

controle vraag amateur/bewegingsredenen

fysiek bewegen

andere reden

Statistics

wat is waterpolo nu GR

N	Valid	113
	Missing	0

wat is waterpolo nu GR

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	14	12,4	12,4	12,4
werk	38	33,6	33,6	46,0
hobby	37	32,7	32,7	78,8
puur lichamelijke beweging	18	15,9	15,9	94,7
anders	6	5,3	5,3	100,0
Total	113	100,0	100,0	

Anders
Het is mijn leven 2x
Plezier
Geld verdienen 2x
Het is iets dat herinneringen voor het leven geeft

Statistics

wat is waterpolo nuNed

N	Valid	82
	Missing	0

wat is waterpolo nuNed

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid werk	1	1,2	1,2	1,2
hobby	63	76,8	76,8	78,0
puur lichamelijke beweging	6	7,3	7,3	85,4
anders	12	14,6	14,6	100,0
Total	82	100,0	100,0	

Anders
De sport zelf
Fysieke intelligentie: bevat overzichtselementen die je ook kunt gebruiken waterpolo.
Uitdaging
Ontspanning van het werk 2x
Sociale omgeving 2x
Ik zou het als werk willen doen 3x
Plezier
Belangrijkste bezigheid naast werk

Categorie 7 Lengte speeljaren

Vraag: Hoe lang wilt u nog waterpolo blijven spelen?

Statistics

	nogspelenjr GR	nogspelenjr NED
N Valid	70	70
Missing	0	0

nogspelenjrGR

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid late leeftijd en ?	4	5,7	5,7	5,7
1	2	2,9	2,9	8,6
2	3	4,3	4,3	12,9
3	6	8,6	8,6	21,4
4	2	2,9	2,9	24,3
5	11	15,7	15,7	40,0
6	1	1,4	1,4	41,4
7	4	5,7	5,7	47,1
8	7	10,0	10,0	57,1
9	1	1,4	1,4	58,6
10	16	22,9	22,9	81,4
11	1	1,4	1,4	82,9
13	3	4,3	4,3	87,1
14	4	5,7	5,7	92,9
15	3	4,3	4,3	97,1
20	2	2,9	2,9	100,0
Total	70	100,0	100,0	

nogspelenjrNED

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid late leeftijd en?	24	34,3	34,3	34,3
1	5	7,1	7,1	41,4
2	2	2,9	2,9	44,3
3	4	5,7	5,7	50,0
5	5	7,1	7,1	57,1
7	1	1,4	1,4	58,6
8	3	4,3	4,3	62,9
10	7	10,0	10,0	72,9
11	1	1,4	1,4	74,3
12	2	2,9	2,9	77,1
19	1	1,4	1,4	78,6
20	6	8,6	8,6	87,1
24	1	1,4	1,4	88,6
30	7	10,0	10,0	98,6
33	1	1,4	1,4	100,0
Total	70	100,0	100,0	

Wat zou de reden zijn om te stoppen met waterpolo?

Redenen om te stoppen met waterpolo Griekenland	
Minder goed kunnen spelen	1x

Blessure	4x
Om coach te worden	1x
Leeftijd	15x
Andere uitdaging aangaan	1x
Werk	12x
Verveling	6x
Familie	11x
Afstand club en thuis	1x
Lichamelijke vermoeidheid	5x
Geen reden	2x
Studie	3x
Meer kunnen verdienen met iets anders	5x
Niet ingevuld	1x
Niet alles meer kunnen geven aan het team	3x
Ik blijf het mijn hele leven doen	1x

Reden om te stoppen met waterpolo Nederland	
Lichaam kan het niet meer aan	16x
Studie	8x
Werk	8x
Leeftijd	8x
Motivatie	11x
Sfeer	1x
Ik houd er pas mee op bij mijn dood	2x
Geen reden	1x
Prestatie wordt minder	2x
Het is mooi geweest	1x
Andere bezigheden	2x
Kosten	1x
Kans om in het buitenland te spelen	2x
Kinderen/familie	4x
Medische redenen	16x
Als ik het te druk krijg	5x
Als de trainingstijden te gek worden	1x
Niet ingevuld	1x

